DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

sabitfikir.com

sabitfikir

Bir kitap dünyadan daha büyüktür

106
ARALIK 2019
KİTAP EDEBİYAT

Necip Tosun:
Dünya Öyküsü Kitaplığı

Halil İbrahim İzgi:
Kasiyerin Z Raporu

Yağmur Dinç:
Beni Kör Kuyularda

Cemal Süreya'nın İlk Kez
Ortaya Çıkan İmzalı Kitapları

Zeynep Merdan:
Şeytan Kime Âşıktı?

SUAVİ KEMAL YAZGIÇ
EDEBİYAT CUMHURİYETİNİN
LÜZUMSUZ ADAMLARI

FİYAT: 7.00 TL
ISSN 2146-2127
9 772146 212005 12

"Türkiye'nin Entelektüel Aklının Buluşma Noktası"

/kopernikkitap www.kopernikkitap.com

Kopernik

MUSTAFA AKAR
editor@sabitfikir.com

sabitfikir

Yayın Türü: Aylık Yaygın Süreli Yayın
Sayı: 106 - Aralık 2019
ISSN: 2146-2127

SAHİBİ:
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür
Yasemin Gebeş

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa Akar

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Mehmet Hakan Kekeç

EDİTÖR
Melike Yıldırım

GÖRSEL YÖNETMEN
Mehtap Tunçel

KATKIDA BULUNAN
Yunus Arslan

KAPAK ve SAYFA TASARIMI
Sema Türk

KAPAK İLLÜSTRASYONU
Onur Aşkın

REKLAM
Nalan Demircioğlu Yavuz
(0212) 997 00 00 / 1022
ndemircioglu@dr.com.tr

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Şefik Çalık

BASIM YERİ
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Akpınar Mah. Hasan Basri Cad. No:4
Sancaktepe - İSTANBUL
Tel: (0216) 585 90 00
Matbaa Sertifika No.: 12815

YÖNETİM YERİ:
Turkuvaz Dergi Grubu
Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153,
34349 Beşiktaş, İstanbul
Telefon : (0212) 354 30 00

SABİTFİKİR'E NASIL ULAŞIRSINIZ?
Tüm D&R'lardan 7 TL karşılığında

Bizi takip edin!
www.facebook.com/sabitfikircom
www.twitter.com/SabitFikir
Ne düşündüğünüzü bilmek istiyoruz,
editor@sabitfikir.com'a yazın!

© **Her hakkı saklıdır.**
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltma hakları Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.'ye aittir. Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

"ŞEHRİN İNSANI, ŞEHRİN İNSANI, ŞEHRİN KAYPAK İLGİLERİN İNSANI, ZARİF İHANETLERİN"

Bugün "lüzumsuz", "aylak" ya da Benjamin'in tabiriyle "flaneur" (boşta gezen, dolaşan) diye tarif ettiğimiz adam, bizzat şehrin insanıdır aslında. Bir şeyi "yapmamayı" tercih eder bu adam. Modernlikle yaralanmıştır ama yarasının neresinde olduğunu göstermekten acizdir. Çalışmayı da iş düzenini de reddeder. Uzun bir baygınlık hali yaşamaktadır. Her ilgisi gelgeçtir. Tutunamaz bir türlü. Bir yanıyla aşırı sevimli, öbür yanıyla aşırı tiksinçtir. Garip bir şekilde kendisine lüzumsuz denilmesinden hoşlanır. Modernizmle ortaya çıkan bu insan tipi edebiyat için de vazgeçilmez karakterlerden biridir.

Klasik kahraman gibi yola çıkmaz o. Hep aynı yerde durur. Bir keşif duygusuyla yaklaşmaz hayata, ne ki keşfedilmeyi bekler. Bulunduğu boşluk halinden memnundur. Sürekli bir can sıkıntısı yaşamaktadır. Gitse gidemez, kalsa kalamaz bir karmaşada neredeyse can çekişmektedir. Zihni paradokslarla doludur. Herkes ondan bir kahramanlık yapmasını beklerken, o, beklentisiz bir bekleyiş halindedir. 20. yüzyıl edebiyatının işte çok sevdiği "lüzumsuz adam" bugün iyi okullarda okumuş, iş güç sahibi olmuş, bir yanıyla orta sınıfı atlayarak kendisine yeni bir sınıf icat etmiş şehirli beyaz yakalının ta kendisidir.

Artık kendisini "lüzumsuz" olarak görmez, aksine, dünyada olup biten her şeyin kendi ihtiyaçları çerçevesinde şekillenmesini ister. Giysi markalarına bir çağdaş sanat nesnesi gibi yaklaşır. Her sene yüksek modeline geçtiği aracıyla ruhunu tatmin ederken, yaz tatilinde gideceği yeni turizm popülasyonunun hayallerini kurar. AVM'lerde bilinçsizce dolaşarak kaybolmak ister. İndirimlerde en ön sırada bir atılgan gibi çarpışmaktadır mağaza çalışanları ya da internet hesaplarıyla. Aileyi bir bağ olarak görür. Gelenekten tez elden kurtulmak ya da onu hemencecik dönüştürmek ister. "Yaşam şekli" denilen bir dinin yılmaz bekçisidir. İnsan dışındaki her canlıya karşı duyarlıdır. Çünkü insanları aklındaki sıralamaya göre birbirinden ayırır. Konuştuğunuz zaman aşırı kibardır. Bu kibarlık, korkaklık dengesince korunur. Sürekli ötekinin haklarını savunduğunu söylemesi aslında kendisine aşırı saygı duyulması istemesinden kaynaklanır. Öteki olarak algılanırsa da bunu bir cool'luk olarak yorumlar. Kaybetmekten hoşlandığını söylemesi ya da kendini bir "kaybeden" olarak yorumlaması hodbinliğinin, ben merkezciliğinin ilanıdır. Charles Baudelaire'in tabiriyle "kenti deneyimlemek için gezen insan"dan, kentin deneyimlediği bir canlıya dönüşmüştür.

daha fazlası için: sabitfikir.com

İÇİNDEKİLER

06 HABERLER

12 VİTRİNDEKİLER

14 GÖRÜŞ GÜNÜ
Selahattin Yusuf
Hatırlamak Kaçınılmaz, Üzülmek Faydasızdır

16 GÜNCEL
Betül Nurata
Murakami'yi Murakami Yapan Yasa

18 MEMLEKET YAZILARI
İbrahim Tenekeci
Köye Giden Otobüs

20 DÜNYA ÖYKÜSÜ KİTAPLIĞI
Necip Tosun
Geçmişiyle Karşılaşan Adam

22 GÜNCEL
Abdullah Harmancı
Nuri Pakdil Nasıl Okunmalı?

24 SAHAFNÂME
Mustafa Akar
Okurunu "Bencil"leştiren Bir Şair: Cemal Süreya

26 GÜNCEL
Kerem Görkem
Yengelerin Artçısı Enişteler

28 GÜNCEL
Hümeyra Çalışkan
Ahmet Büke'nin Öykü Evreninde Yeni Bir Katman

DOSYA 30

Suavi Kemal Yazgıç
EDEBİYAT CUMHURİYETİNİN LÜZUMSUZ ADAMLARI

34 KARARSIZ OKUR

36 POLİSİYE
Harun Candan
"Onu Mutlaka Bulacağım"

38 GÜNCEL
Ertuğrul Emin Akgün
Babalar, Oğullar ve Amerikalar

40 GÜNCEL
Duygu Karslı
Her Şey Olup Bitmeden Bir Gün Önce

42

PORTRE
Kaan Murat
Bir Fani: Panait Istrati!

44 YERDENİZ'DEN
Yağmur Dinç
Bir Araya Gelen Zamanlar

46 KİTAPLARDAN NE ÖĞRENDİM
Ercan Kesal
"Edebiyat Dünyaya Tahammül Gücü Verir"

48 MÜMKÜN EVRENLER
Murat Murat
Zima Mavisi ve Diğer Tonlar

50 GÜNCEL
Burcu Bayer
Kendilik ve Kayboluş Üzerine Bir Anlatı: Hayvan Müzesi

52 KİPAT
H. Salih Zengin
İçimizdeki Kaplan

54 ELEŞTİRİ
Halil İbrahim İzgi
Kasiyer'in Z Raporu

56 HUZUR KAÇIRAN KİTAPLAR
Güven Adıgüzel
Aslanların Tarihi: Ateş Anıları Üçlemesi

58 TERS KARGA
Orkun Galolar
Kimseye Etmem Şikayet Ağlarım Ben Halime

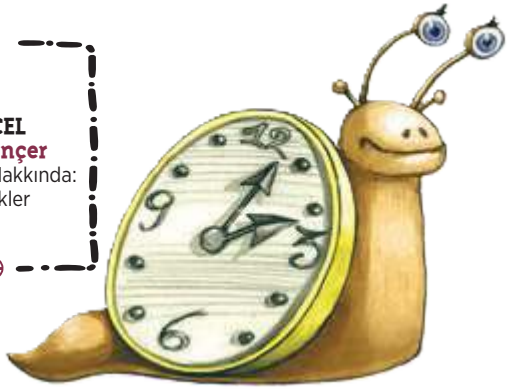
60 Selahattin Demirci
Kahir Kuvvet Sosyal Medya "Takipçi"

62 KEŞFSEVER
Zeynep Merdan
Şeytan Kime Âşıktı?

64 ŞİİR RAFI
Ahmet Edip Başaran
Değirmenlerin Öğütemediği Gerçek

66 GÜNCEL
Cem Tunçer
Hiçbir Şey Hakkında: Gariplikler

daha fazlası için: sabitfikir.com

Bir kadın, bir erkek ve değişen dünyada bir ilişki... Erlend Loe'nun kaleminden duygu yüklü ve muzip bir ilk roman: *Kadının Fendi*

Eserleri yirmiden fazla dilde okunan Norveçli yazar Erlend Loe, kült metinlere dönüşen *Doppler* ve *Bildiğimiz Dünyanın Sonu*'ndan önce, henüz 24 yaşındayken kaleme aldığı, beyazperdeye de aktarılan *Kadının Fendi*'nde, değişen ilişki biçimlerine ve kadın-erkek rollerine esprili ve incelikli üslubuyla yaklaşıyor: Muhtemel aşk mı, ezeli düşman mı?

Kadının Fendi postmodern dünyanın aynasında yerini yönünü bulmakta zorlanan genç bir adamla o adamın tekdüze hayatına bir anda dahil olan kararlı bir genç kadının ilişkisine odaklanıyor. Sınırlarını her geçen gün biraz daha genişleten Marianne'nin yaşam alanıyla birlikte kalbini de işgal etmesi karşısında ne yapacağını bilemeyen genç adamın önünde iki seçenek vardır: Ya Marianne ile mücadele edecek ya da direnmeyi bırakacaktır.

Kadının Fendi
Erlend Loe
Çeviren: Dilek Başak
Roman, 136 s.

YapıKredi
Kültür Sanat Yayıncılık

KİTAP OKUMA ORANI YÜZDE 30'DAN 42'YE YÜKSELDİ

Geçtiğimiz ay gerçekleştirilen TÜYAP Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı kapsamında düzenlenen ve Türkiye Yayıncılar Birliği ile Okuyay Platformu tarafından düzenlenen "Aslında Okuyoruz: Türkiye'nin Güncel Okuma Kültürü Araştırması" paneli, ilgi çekici sonuçları ortaya koydu. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de kitap okuma oranı 2008'den 2019'a kadar yüzde 30'dan yüzde 42'ye yükseldi. Yine araştırma sonuçlarına göre Avrupa'dan farklı olarak, Türkiye'de sosyal medyanın etkisiyle görselliğin ağırlık kazanması nedeniyle gençlerde kitap okuma azalmıyor. Aksine hem sosyal medya kullanımı hem de kitap okuma oranı aynı anda artıyor. Türklerin tarih okumaya giderek daha fazla ilgi duyduğu da yine rakamlarla kanıtlanmış durumda.

ADINI EDEBİYAT ESERLERİNDEN ALAN SOKAKLAR, CADDELER

İsmi meydanlara, caddelere, sokaklara verilen yazarlara, şairlere aşinayız. Peki, hiç kitap isimli cadde-sokak gördünüz mü? İran'ın orta batı kısmında yer alan Hemedan'da Bahar şehrine bağlı Tacabad Sofla köyü işte böyle bir yer. 6 bin cilt kitap bulunan bir kütüphaneye sahip olan bu köyün sakinleri edebiyata öyle meraklılar ki sonunda bu merakı tüm sokaklara ünlü edebiyat eserlerinin adını verme önerisi yapmaya kadar vardırmışlar. Bu teklif derhal kabul edilmiş, uygulamaya konulmuş ve köyün tüm sokak, meydan ve geçitlerine dünyaca ünlü yazarlara ait büyük kitapların adlarını taşıyan levhalar yerleştirilmiş. Üstelik bu isimlendirmede Doğulu-Batılı, yerli-yabancı gibi herhangi bir ayrım gözetilmemiş. O yüzden bu köyün tüm sokakları: Márquez'in *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı, Coelho'nun *Simyacı*'sı, Attar'ın *Simurg*'u, Şebüsteri'nin *Gülşen-i Raz*'ı, Firdevsi'nin *Şehname*'si, Saint Exupery'nin *Küçük Prens*'i, Şeyh Sadi'nin *Gülistan*'ı, Turgenyev'in *Bahar Seli*, İbn-i Sina'nın *El-Kanun Fi't-Tıb'bı* gibi büyük ve meşhur eserlerin isimlerini taşıyor.

TÜRKİYE'DEKİ MÜZE SAYISI İKİ KATA YAKIN ARTTI

Müze gezmeyi, bir eserin önünde saatlerce zaman geçirmeyi giderek daha çok sevmeye başladık. Bunda sosyal medyada paylaşma motivasyonunun da büyük payı var elbette. Giderek daha fazla serginin açıldığı Türkiye'de müze sayısı da neredeyse iki katına yakın artmış. 2004 yılındaki özel ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı tüm müzelerin toplam sayısı 270 iken, bu sayının 2018 yılında 451'e çıktığı görüldü. Böylelikle geride bıraktığımız 14 yıl içerisinde Türkiye'deki müze sayısının neredeyse iki kat arttığı kaydedildi. Veriler Türkiye'deki tüm müze sayılarını yansıtırken, güncel özel müze sayısı 251, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müze sayısı ise 200 olarak kayıtlara geçti. Müze sayısı artarken müze ziyaretçileri de aynı oranda artıyor. Geçtiğimiz yıl müze ve ören yerleri 40 milyonu aşkın kişi tarafından ziyaret edildi.

daha fazlası için: sabitfikir.com

YILDIZ KENTER'İN ARDINDAN...

Türk tiyatrosunun en büyük isimlerinden Yıldız Kenter'i geçtiğimiz ay kaybettik. Bir süredir tedavi gören 91 yaşındaki Kenter, yetiştirdiği pek çok genç oyuncuyla da tiyatronun en önemli ustalarından biriydi. 11 Ekim 1928 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen Yıldız Kenter 11 yıl Ankara Devlet Tiyatrosu'nda çalıştı. Kardeşi Müşfik Kenter ve eşi Şükran Güngör ile Kent Oyuncuları Topluluğu'nu kurdu. Sonrasında unutulmaz oyunlara ev sahipliği yapacak olan Kenter Tiyatrosu açıldı. *Bedel*, *Vişne Bahçesi*, *Martı*, *Nalınlar*, *Nükte*, *Anna Karenina*, *Hep Aşk Vardı*, Yıldız Kenter ile ölümsüzleşen unutulmaz oyunlarından birkaçıydı. Shakespeare, Çehov, Brecht, Ionesco, Pinter, Albee, Tennessee Williams, Alan Ayckbourn, Arthur Miller, Brian Freil, Neil Simon, Athol Fugard, Sergey Kokovkin, Melih Cevdet Anday, Necati Cumalı, Güner Sümer, Adalet Ağaoğlu, Recep Bilginer, Zeki Özturanlı, Hidayet Sayın, Güngör Dilmen, Muzaffer İzgü gibi pek çok yazarın oyunlarını sahneleyerek yakından tanınmalarını sağlayan Kenter Tiyatrosu Türk tiyatrosu için okul görevi görmüş, pek çok tiyatrocunun sahneye ilk çıktığı yer olmuştur. Daha genç sayılabilecek bir yaşta devlet sanatçısı seçilen, üç Altın Portakal sahibi, ulusal ve uluslararası ödüller kazanan Yıldız Kenter'i saygıyla anıyoruz.

SAGALASSOS SERGİSİ YAPI KREDİ MÜZESİ'NDE

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, "Bir Zamanlar Toroslar'da: Sagalassos" sergisine ev sahipliği yapıyor. YKY Sanat'ın Beyoğlu'nda bulunan binasının üç katına yayılan sergi, Torosların güney yamacında kurulu Sagalassos antik kentini ve Pisidia Bölgesi'nin tarihini ziyaretçileriyle buluşturuyor. Türkiye'de son yıllarda hazırlanan en kapsamlı arkeoloji projesi olan sergi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Belçika KU Leuven Üniversitesi'nin desteklediği Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi işbirliğiyle hazırlandı. Burdur Arkeoloji Müzesi'nden getirilen 368 eserin yer aldığı sergi, 28 Mayıs 2020 tarihine kadar Yapı Kredi Kültür Sanat'ta ziyaret edilebilecek. Akdeniz'in en iyi korunmuş antik kentlerinden biri olan Sagalassos, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alıyor. Müze girişinde Sagalassos Roma İmparatorluk Hamamı kazılarında açığa çıkarılan İmparator Marcus Aurelius heykeli ziyaretçileri karşılıyor. Orijinali yaklaşık 5 metre yüksekliğinde olan heykelin beyaz mermerden yontulmuş başı, kolları ve bacakları sergiye getirildi. Restorasyonu 2010 yılında tamamlanan Sagalassos Antoninler Çeşmesi, Marcus Aurelius tarafından yaptırılmıştı. Sergide, Sagalassos'a "Pisidia'nın birinci kenti" unvanını veren İmparator Hadrian heykeline ait baş da görülebilecek. İmparator Hadrian ve Marcus Aurelius, Roma'nın Beş İyi İmparatoru arasında yer alıyor.

MEMLEKET HİKÂYELERİ 100 YAŞINDA

Anadolu'yu bütün gerçek varlığı ve iç dünyasıyla hayatımıza getiren *Memleket Hikâyeleri* 100 yaşında. İlk defa 1919 yılında Osmanlıca basılan *Memleket Hikâyeleri*, yayımlanışının 100. yılına özel Osmanlıca ve Türkçe olarak okurlarıyla buluşuyor. İnkılap Yayınları tarafından basılan kitabın Osmanlıca sayfaları için 1919 yılındaki baskının tıpkıbasımı, Türkçe metinler için yazarın 1947 yılında gözden geçirdiği baskı esas alınmış. Halide Edib'in "Yalnız Türk edebiyatının değil, Rus ve Amerikan edebiyatlarından sonra, hikâyecilikte cihan ölçüsünde ön planda bir yer işgal edebilecek bir hikâyecimiz" olarak tanımladığı Refik Halid, *Memleket Hikâyeleri*'nde, İstanbul sınırları dışına çıkamayan Türk hikâyesini Anadolu'ya yönelterek hikâyeciliğimize yeni bir soluk getirmiştir.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Birden, güzellik denen şeyin, uzun yıllar arasında, farklı yaşta iki kişinin karşılaşmasıyla çakan bir kıvılcımdan başka bir şey olmadığını düşündü. Güzellik, zamanı silip götürüyordu ve zamana karşı bir başkaldırmaydı. (M. KUNDERA)

FATMA ALİYE SERİSİ TURKUVAZ KİTAP'TA

19'uncu yüzyıl Osmanlı kadın mücadelesine adını yazdırmış, yazar ve çevirmen Fatma Aliye'nin üç kitabı Turkuvaz Kitap'ın *Kadınların Hafızası* serisiyle yayımlandı: *Udi*, *Refet* ve *Levayih-i Hayat*. Turkuvaz Kitap'ın Latin harflerine aktararak orijinal metin olarak yayımladığı üç kitabın da teması kadın ve aile... Bu romanlar yazıldığı dönemde gazetelerde tefrika olarak yayımlanmış. Sonradan kitaplaşmış. Üç romanda da üç ayrı sınıftan kadın var. *Udi*'de iyi eğitimli müzisyen bir kadını (Bedia) anlatıyor yazar. *Refet*'te ise yoksul bir genç kızın öyküsüne ortak oluyoruz. Özü itibariyle bir kadın dayanışması hikâyesi. *Levayih-i Hayat* (Hayattan Manzaralar) ise Fatma Aliye'nin tarz ve üslubunun başka bir parçasını yansıtıyor. O dönem meşhur olan 'mektup roman' örneklerinden biri. Beş iyi eğitimli kadının mektuplaşmalarından oluşuyor kitap. Üçü evli bu kadınların. Mektuplarda karı-koca ilişkilerinin yansımaları var. Kimi huzursuz, kimi tahammül sınırlarının sonuna gelmiş. Bekâr kızların mektuplarında ise evli kadınların tecrübelerinden duyulan endişeyi görüyoruz. Kadınlar hep sorgulama ve arayış halinde. Fatma Aliye'leri bugünden okumak, 19'uncu yüzyıl Osmanlı kadın hareketine ve gündemine dair fikir edinmek açısından da çok etkili olacaktır.

İHTİYAR BALIKÇI'NIN TÜRKİYE'YE GELMESİ İÇİN ÇALIŞMALAR HIZLANDI

Çingene Kızı Mozaiği'nin iadesi için yapılan çalışmaların başarıyla sonuçlanmasının ardından Kültür ve Turizm Bakanlığı, yurtdışına kaçırılan diğer eserlerin iadeleri için çalışmalarını hızlandırdı. Listede İhtiyar Balıkçı, Samsat Steli, Kremna Heykelleri ve 9. yüzyıla ait Kuran-ı Kerim sayfaları var. ABD'nin Kaliforniya eyaletinde bulunan J. Paul Getty Müzesi'nin koleksiyonunda yer alan Roma dönemine ait Kremna ve Bourbon Heykelleri ile Bronz Kline olmak üzere toplamda on adet eserin iadesi için görüşmeler devam ediyor. Adıyaman'dan kaçırılarak İngiltere'nin British Müzesi'nde sergilenen Samsat Steli ve Afrodisias'taki kazılarda ele geçen ve gövde kısmı alınarak 1904 yılında Almanya'daki Pergamon Müzesi'ne getirilen İhtiyar Balıkçı Heykeli de Türkiye'ye iade edilmesi talep edilen eserler arasında yer alıyor. Bakanlık, Türkiye'den kaçırılarak Danimarka'daki David Samling Müzesi koleksiyonuna dâhil edilen Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 9.yüzyıla ait Kuran yaprakları ile 1979 yılında kaçırılan Artuklu döneminden kalma Tunç Sfenks'in de Türkiye'ye iadesi konusunda da girişimler sürdürülüyor.

KAPAN FİLMİNE BİR ÖDÜL DE MALATYA FİLM FESTİVALİ'NDEN

Yönetmenliğini Seyid Çolak'ın yaptığı *Kapan*, 9. Uluslararası Malatya Film Festivali'nden En İyi Yönetmen ve En İyi Müzik (Ali Saran) ödülleri kazandı. Güven Adıgüzel ve Seyid Çolak'ın ortaklaşa yazdığı filmin senaryosu bir adada 5 balıkçı ve kurt arasında yaşanan çatışmayı konu ediniyor. Film, dünya prömiyerini 41. Uluslararası Moskova Film Festivali'nde yapmış ve festivalin büyük ödülü olan Mavi İnci'ye (Perle Bleue) layık görülmüştü.

daha fazlası için: sabitfikir.com

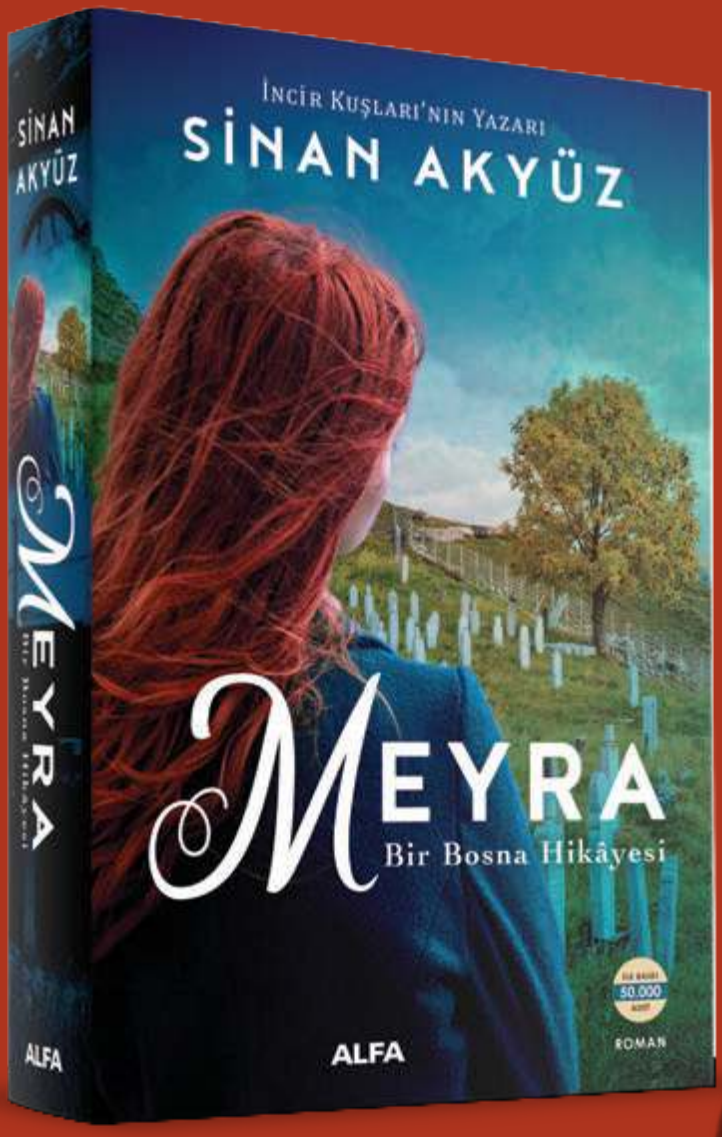
İNCİR KUŞLARI'NIN YAZARI

SİNAN AKYÜZ

Nefrete rağmen Sevgi, Zulme rağmen Haysiyet,
Ölüme rağmen Hayat...

MEYRA

Bir Bosna Hikâyesi

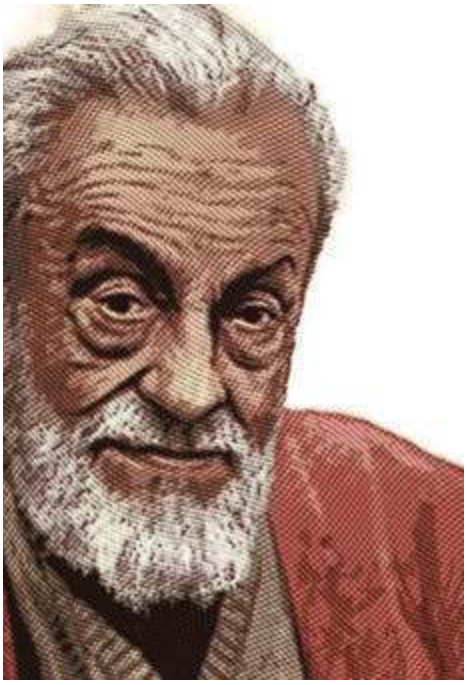

ROMAN

ALFA

www.alfakitap.com | alfakitap

Bütün başımızdan geçenler bedenimize işlenmiştir. Üstümüzden okunur. Başınızı nasıl tutuyorsunuz, omuzlarınız nasıl duruyor falan. Küçükken mesela hep ellerimle ağzımı kapatarak otururdum. Belli bir yaşa gelince ellerim indi, dünyanın karşısına dikilip onunla yüz yüze durdum, dürüstçe.(MARGUERITE DURAS)

NECİP FAZIL ÖDÜLLERİ SAHİPLERİNİ BULDU

Cumhuriyet tarihinin en önemli edebiyatçı ve fikir adamlarından Necip Fazıl'ın manevi ve kültürel mirasını yaşatmak amacıyla Star Gazetesi tarafından düzenlenen Necip Fazıl Ödülleri'nin 2019 yılı kazananları açıklandı. Türkiye'nin edebiyat ve düşünce dünyasında önemli yeri olan adayları belirlemek üzere bir araya gelen Necip Fazıl Ödülleri Jüri heyeti, yapılan toplantıların ardından ödüle layık görülen isimleri açıkladı. Ödüller, aralık ayında 'Gündüz Geceye Muhtaç' temasıyla düzenlenecek törenle sahiplerine takdim edilecek. Prof. Dr. M. Fatih Andı, Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç, Prof. Dr. Turan Karataş, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Murat Özel ve Necip Tosun'dan oluşan jüri heyetinin aldığı kararlar neticesinde 2019 Necip Fazıl Ödülleri'ne layık görülen isimler şöyle:

Necip Fazıl Şiir Ödülü: **İbrahim Tenekeci**
Necip Fazıl Hikâye-Roman Ödülü: **Cemal Şakar**
Necip Fazıl Fikir-Araştırma Ödülü: **Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın – Dr. Coşkun Yılmaz**
Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü: **Meryem Kılıç**
Necip Fazıl İlk Eserler Ödülü: **Emin Gürdamur**
Necip Fazıl Uluslararası Kültür Sanat Ödülü: **Emced İslâm Emced**
Necip Fazıl Saygı Ödülü: **M. Uğur Derman**

BAĞLILIK ASLI İLE OSCAR HEYECANI

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın destekleri ve Uluslararası Boğaziçi Sinema Derneği iş birliğinde düzenlenen "2. Hollywood Türk Filmleri Festivali'nin kapanış töreninde, 92. Akademi Ödülleri'nde Türkiye'nin Yabancı Dilde Oscar adayı *Bağlılık Aslı* filmi gösterildi. Los Angeles Linwood Dunn Theater'da kırmızı halı seremonisiyle başlayan galaya, ABD ve Türkiye'deki sinema sektöründen isimler katıldı. Kapanış törenine katılan yönetmen Semih Kaplanoğlu, "Los Angeles'a Oscar için ikinci gelişimiz. Daha önce *Bal* filmiyle buradaydık" dedi. Film gösterimi sonrası Türk müziğinden eserlerin yer aldığı mini bir müzik dinletisi de sunuldu.

OĞUZ ATAY 42 YIL ÖNCE VEDA ETMİŞTİ

Tutunamayanlar, *Tehlikeli Oyunlar*, *Korkuyu Beklerken*, *Bir Bilim Adamının Romanı*'yla Türk edebiyatının en şahsına münhasır isimlerinden biri olan Oğuz Atay 13 Aralık 1977'de 43 yaşında hayata veda etmişti. Doğu ve Batı arasında kalan Türk aydınının hikâyesini kendine özgü bir ironi ve mizahla anlatan yazar asıl ilgiyi ölümünden sonra görmüştü. TRT Roman Ödülü'nü kazanan ilk romanı *Tutunamayanlar* Türk edebiyatının en önemli eserlerinden biri olarak görülmüş, eleştirmenlerce "hem söyledikleri hem söyleyiş biçimiyle bir başkaldırı" olarak nitelendirilmişti. Atay, büyük projesi *Türkiye'nin Ruhu*'nu yazamadan aramızdan ayrıldı.

daha fazlası için: sabitfikir.com

SARILMAK HİÇ BU KADAR ÖNEMLİ OLMAMIŞTI

BİR İNSAN AŞKI İÇİN NE KADAR İLERİ GİDEBİLİR

LOVELY

ROMAN

Beşir Ayvazoğlu'nun çok okunmuş, üzerine çok konuşulmuş kitaplarından olan *Ömrüm Benim Bir Ateşti* yeni edisyonuyla Everest Yayınları'nın biyografi dizisinden okur karşısına çıkıyor. Peyami Safa'nın tabiriyle Avrupai bir zekânın kalıbına dökülmüş Asyalı bir ruh olan Ahmet Haşim'in bu kapsamlı biyografisi, onu yeniden okumak ve anlamak isteyenlere mükemmel bir deneyim vadediyor. Piyale şairinin aynı zamanda zaafları, meziyetleri, kompleksleri, hayalleri, hayal kırıklıkları, aşkları, kavgaları, dostlukları, düşmanlıklarıyla içimizden biri olarak anlatıldığı bu kitabı bir roman heyecanıyla okuyoruz.

HAŞİM: ÖMRÜM BENİM BİR ATEŞTİ

Beşir Ayvazoğlu

EVEREST YAYINLARI

Şimdilik Her Şey Yolunda, Ursula K. Le Guin'in yayıncısına gönderdiği son şiirleri bir araya getiriyor. Ursula K. Le Guin, şiirlerinde bitmekte olan bir hayata veda ya da hüzün duygusundan ziyade güzel yaşanmış bir ömrün sonunda olmanın bilgeliğini sunuyor okura. Değerli edebiyatçı, ömrü boyunca hep yaptığı gibi dünyaya, hayata ve ölüme merakla bakmayı, insanın ve doğanın türlü hallerine sevgi ve hayretle yaklaşmayı sürdürüyor.

ŞİMDİLİK HER ŞEY YOLUNDA

Ursula K. Le Guin
ÇEV: **Gökçenur Ç.**

METİS YAYINCILIK

EMILY'YE BİR GÜL

William Faulkner
ÇEV: **Kolektif**

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yirminci yüzyıl dünya edebiyatının en büyük yaratıcılarından biri olan William Faulkner'dan, her biri roman derinliğinde, akıldan çıkmayacak öyküler *Emily'ye Bir Gül* adı altında bir araya getirildi. "Emily'ye Bir Gül", "Ambar Kundakçısı" ve "O Akşam Güneşi" gibi en ünlülerinin de yer aldığı on yedi Faulkner öyküsünü bir araya getiren kitapta Faulkner'ın destansı bir şekilde anlattığı Amerika'nın Güneyi'ni okuyacağız. Aralarında edebiyatımızın usta isimlerinin de bulunduğu, farklı kuşaklara mensup çevirmenlerin elinden çıkan bu çevirilerle Faulkner'ın romancılığına oranla gölgede kalmış öykücü yanı ortaya çıkıyor.

VİRANE HARİTA

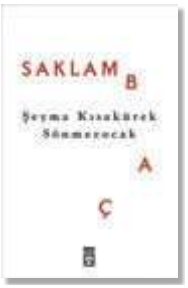
Kobe Abe
ÇEV: **Barış Bayıksel**

MONOKL

Monokl, Japon edebiyatının büyük ustası Kobe Abe'nin dedektiflik romanı *Virane Harita*'yı Türk okurlarla buluşturdu. Chandler'in kurgusu ile Dostoyevski'nin psikolojik derinliğini buluşturan *Virane Harita*, Hiroshi Teshigahara tarafından aynı adla sinemaya uyarlanmış ve dünya çapında büyük ilgi görmüştü.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Okurlarıyla konuşan, sorular sorarak onu kurmacaya dâhil eden bir roman *Saklambaç*. İç içe geçen bu kurmacanın detaylarında ise, modern çağ insanının duygusuzluğu, doyumsuzluğu eleştiriliyor. Romanın hemen başında bunun bir oyun olduğu ve bu oyunun bir kuralı olduğu ifade ediliyor: Elma dersem çık, armut dersem çıkma! Saklambaç'ın okurları bu kuralı unutmamalı...

SAKLAMBAÇ

Şeyma Kısakürek Sönmezocak

TİMAŞ YAYINLARI

SEVGİLİLER VE BİR DAHA SEVEMEYECEKLER İÇİN KÜÇÜK ŞİİRLER VE DİĞERLERİ

Cevdet Karal

EVEREST YAYINLARI

Horozlu Ayna ve Ölüm, *Hilkatin İlk Günleri* isimli şiir kitaplarıyla ve "insan yaşardı aslında/bir şey onu çok önceden öldürmemiş olsa" gibi dizeleriyle Türk şiirinin usta isimleri arasında yer alan Cevdet Karal'ın yeni şiirleri *Sevgililer ve Bir Daha Sevemeyecekler İçin Küçük Şiirler ve Diğerleri* adıyla Everest Yayınları tarafından yayınlandı.

daha fazlası için: sabi

İspanyol edebiyatının dev ismi Juan Marsé'nin toplumsal parçalanmışlıkları ve yitirilmiş düşleri en iyi anlattığı eserlerinden, Premio de la Critica ödüllü *Şanghay Büyüsü*, Gökhan Aksay'ın İspanyolca aslından çevirisiyle Türkçede. İç savaş sonrası Barselona: Dağılmış aileler, huzursuz yetişkinler, babasız çocuklar, tekinsiz tipler... Tüm bunların ortasında kalan on dört yaşındaki Daniel hem tatlı bir kaçık olan yaşlı Kaptan Blay'a göz kulak olmakta, hem veremli güzel Susana'ya evinde arkadaşlık etmekte hem de kızın, uzaklarda bir yerlerdeki babası Kim'le ilgili hayallerini paylaşmaktadır. Ta ki bir gün Forcat adında biri çıkıp gelene kadar...

ŞANGHAY BÜYÜSÜ

Juan Marse
ÇEV: **Gökhan Aksay**

JAGUAR KİTAP

KAYBETMEDEN ÖNCE

Orhan Özekinci

PROFİL KİTAP

Kaybetmeden Önce, rüyanın en güzel yerinde uyananların hikâyesi... Orhan Özekinci; geçmişi kalbinde bir yara gibi taşıyanları, hikâyesi hikâyesine denk gelen hayatları, hiç yaşanmayacaklara inananları buluşturduğu bu ilk romanıyla, okurlara geçmiş ve an arasında gidip gelen sürükleyici bir okuma deneyimi sunuyor.

SELAHATTİN YUSUF
selahattinyusuf@gmail.com

HATIRLAMAK KAÇINILMAZ, ÜZÜLMEK FAYDASIZDIR

Bu tablo hayatımın geri kalanını -tam bilincinde olmasam da- tamamen kaplamış bulunuyordu. Bir hücre mahkûmunun elindeki tespih bazen dalgınlıkla nasıl hayatın yerini alırsa öyle. Biteviye tekrarlayarak ve iyi kötü bir sonsuzluk çıkararak ondan. Kendime yetecek kadar yani. Ben kendim için söylüyorum. Gerisi kimin umurunda ki?

Sınıfın arka penceresinden sıvışıp kaçmak gibiydi. Ama sonunda ne tek ayak cezası ne de dayak vardı. Üstelik kimselerin ruhu duymuyordu. Ben kendim bile her defasında sonradan bilincine varıyordum bu maceranın. Yolculuğun süresini hesaplamayı asla aklımdan geçirmiyordum. Çünkü buna neden gerek duyayım ki, değil mi? Hoş, merak etseydim de hesaplayamazdım, o da ayrı. Neyse. Durun şunu baştan anlatayım.

*

Sınıfımızın "Mevsimler" duvarı hayatımın yeni kaçış imkânı, daha önce su yoluna çevirdiğim, sınıfın arka penceresi gibi bir şey olup çıkmıştı benim için. Önceleri sıradan bir takıntıydı belki. Sözlüde bilemediğim soru için sobanın yanında tek ayak üzerinde dururken uzun uzun bakardım ona. Yerdeki ayağımın acısını unutmak için. Bazı dayak şenliklerinden sonra ise gururumu geri kazanmak ve kalp kırıklıklarımı filan derleyip toparlamak için dalardım oraya. Duvara. Yardım umduğum birinin gözlerinin içine bakıyormuşum gibi. Ama nasıl oldu anlamadım, bu tuhaf bakışma zamanla teneffüslerimi de yalayıp yutmaya başladı. Artık öğretmenin şamarı suratımda veya anahtarları kafamda patlamadan da duvarımızı boydan boya kat eden bu "Mevsimler - KIŞ" tablosunun içine saklanır oldum. İş hiç ummadığım biçimde ciddileşti. "KIŞ" dışındaki hiçbir şeyle neredeyse hiç ilgilenmemeye başladım.

*

Diyeceğim, "KIŞ" bir şekilde hayatımın merkezine yerleşiyordu artık. Derste dayak yemişsem, teneffüs zili çalınca sınıfta tek başıma kalıyordum. Duvarın önündeki sıraya öylece çöküyor, ikinci zile kadar kendimi bu olağanüstü şeyin karşısında unutuyordum. Daha önce bende olmayan bir müziği bu tablonun içine yerleştirmişlerdi. Dünyamıza ve sınıfımıza ait olmayan bir mutluluk anını. Bir kelebek gibi iğneleyip duvara tutturmuşlardı sanki. Tablo zihnimde zamanla buruk bir sonrasızlık imgesine dönüştü. Tarifsiz güzel bir şey ölmüştü bu tabloda ve sonsuza kadar yaşaması için olmuştu bu ölüm. İşin tuhafı, diğer arkadaşlarım fark etmeden geçip gidiyorlardı. Tabii hiçbir şey söylemedim onlara. Bazen dayaksız derslerden sonra bile teneffüsü, körebeyi, kartopunu filan boş vermeye başlamıştım. Takıntım nihayet kendimi ondan kurtarıp ayıramamak halini aldı. Hayatımın geri kalanını -tam bilincinde olmasam da- tamamen kaplamış bulunuyordu bu tablo. Bir hücre mahkûmunun elindeki tespih bazen dalgınlıkla nasıl hayatın yerini alırsa öyle. Biteviye tekrarlayarak ve iyi kötü bir sonsuzluk çıkararak ondan. Kendime yetecek kadar yani. Ben kendim için söylüyorum. Gerisi kimin umurunda ki?

*

Biliyor musunuz, bilgi başgardiyanı dâhil hiç kimse, böyle böyle didinerek duvarda kendime bir tünel açtığımın farkına varmadı. Hayal gücümle ve küçücük kedi adımlarıyla ilerlemiş olmalıyım o tünelin içinde. Sırtladığım kendi küçük ışığımı yerin altındaymışım gibi sürünerek taşıdığımı fark edemediler. İçinde bulunduğum karanlığı kazarak. Tünelin ucuna doğru gizliden sürünerek ilerlediğimi. Hayal gücümle. Gerçeğin, karanlığın elinden her gün bir metelik koparak.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Öğretmen bile fark etmedi, evet. Ayık olduğu zamanlarda bile. Onu boş verelim, her şeyimizi paylaştığımız, sıra arkadaşım Hasan bile fark edemedi. Bir tabloyu sevmekten daha fazlasıydı bu elbette. Sevmek kolay, inanmak zordur, bilirsiniz. İnanmak için başka şeyler gerekir hep. Şu veya bu, bilmiyorum. Ama bir şey veya bir şeyler (veya bambaşka şeyler) benim de inanma eşiğimi epeyi düşürmüş olmalıydı ki ben o alçak eşiğin üzerinden kolaylıkla geçip girebileyim "KIŞ"ın içine. Mesela karla kaplı bir vadinin tam dibinde, cüzzamlı duvarları sadece ayaklarımıza sarılan rüzgârı değil, fırtınalarda bazen kar tanelerini de geçiren bir ilkokul sınıfında akşam paydosunda nöbetçi kalmam olabilirdi bunun bir nedeni. Sınıfı süpürüp temizlemem ve eve varmak için kar altında 4,5 kilometreyi yokuş yukarı yalnız başıma tırmanacak olmam da olabilirdi. Karanlık iyice bastırmadan. Ormanın içinden, evet. Yağıp kapatmış ve sanki bulunsun diye biraz daha yağmaya karar vermiş karın içinden. Bazen doğru yolda olduğumdan emin olarak, bazen de cesaretimi tamamen yitirmemek için ağlamamı tutup kendimi ikna etmeye çalışarak, doğru yolda olduğuma. Bazen içimden ezberlediğim tek duayı okuyarak. Ölüp ölüp dirilerek ve sonunda sevinçten bir daha ölerek cennete -bizim yoksul, kör ışıklı yassı evimize- ulaşacak olmam. İnanın bana. Tarifsiz güzel bir kış tablosuna veya herhangi başka inanılmayacak kadar güzel bir şeye gerçekten ve içeriden inanmanız için bunların olması gerekir. Demek istediğim, bunların birazdan başınıza geleceğini biliyor olmanız gerekir. Ve M.S. 1983 yılının Kalandar ayının tam ortasında bulunuyor olmanız da gerekir. Aranızda hayatında bir duvardan bir şeyler ummuş biri var mıdır bilmiyorum? Bambaşka bir konu olmakla beraber, şu da var. Eğer gerçekten isterseniz, bir "KIŞ" tablosu, bilinenin aksine, çaresizliğinizle göz teması kurabilir. Ondan ne istediğinize bağlı olarak kayıtsızlıktan kurtulabilir. Yapayalnızlığınızın çağrısı onu hiçliğin içinden çekip çıkarabilir. Kendi kendini suçlamak için dili çözülebilir bir duvarın. Apansız başlayan bir tipi gibi. Yaşarmaya başlayan, pişman ve perişan bir çift güzel göz gibi. Ne bileyim?

*

Ne diyordum? Nöbetçiydim o akşam. Sınıf boşalmış, herkes dağılıp evlerine gitmişti. Öğretmenimiz ikindide aksıra tıksıra köye varan otobüsten teslim aldığı TEKEL şişeleriyle okulun bitişiğindeki lojmanına çekilmişti. Sınıf akşamın alacakaranlığında sanki şaşakalmıştı böyle ıpıssız ve bomboş olmaktan. Oyalanacak konu olmadan, seyredecek sıra dayağı olmadan ortada kalmıştı sınıf. Her şeye meydan okurcasına tahtaya geçip öğretmen masasına oturmuştum. Oturur oturmaz sıraların bomboş bakan şaşı gözleriyle karşılaştım. Aşağılıktılar. İtiraf edemedim ama bu sıralar ve gündüzleri içlerinde oturanlar, kim olurlarsa olsunlar, dayağı hak ediyorlardı. Her ne hikmetse masum değillerdi işte, bilemiyorum. Neyse. Sıralardan yüz çevirip duvara bakmaya başlamıştım ben de elimde olmadan. Kucağımda kürek ve çalı süpürgesi, dalıp gitmiştim tabloya. Öylece bakakalmışken, ilişkimiz bir şekilde yeni bir evreye varmıştı. Neden sonra süpürgeyi küreği bir yana bırakıp iyice yaklaştım. "KIŞ"ın tam karşısına geçtim. Ona en yakın sıranın ucuna, her zamanki yerime çöktüm. Hazdan uyuşmuş küçücük zihnimi itekleyerek o çerçevenin eşiğinden içeri yuvarladım. Uzun sürmedi. Yeterince ıssızlık varken daha kolaydı. Çabucak oldu hatta. Tablodaki bendim. Tastamam inanıyordum onun dışında değil de içinde olduğuma artık. Dışında olmam, eğer gerçekten öyleyse, bir yanılgı olacaktı sadece. Bir günah. Aklımın bir sürçmesi, ruhumun zayıf anındaki bir inkârı. Hayır, içindeydim. Benim dünyam orasıydı. Yeterli yoğunlukta sessizlikten ve kımıltısız bir yolculuktan sonra oraya varmıştım. Tablonun içindeki sesleri duymaya başlamıştım bile. Yazın mezrada, çayırlarda oturduğum yerde kımıltısız kalırsam o kelebek denizi etrafımda birden nasıl yükselirse kendiliğinden öyle. Sessizce.

*

Şamata. Oyundan çıldırmış arkadaşlarım. Çocuklar. Bizimki gibi eğri büğrü, yorgunluktan yassılmış evler değil; gerçek, düpedüz insanlar için yapılmış zinde evler. Evlerin içinde öteye beriye serpiştirilmiş ve gündelik kederi örten güzel, renkli fazlalıklar. Lambalı radyonun ve öteberinin üzerine dizilmiş, hayata gizli bir köken enerjisi aktaran dantelalar. Nefis, göz nuru nafilelikler. Bir zamanlar beyaz olduklarına herkes aynı anda ve daima inandığı için beyaz kabul edilen dantelalar. Ah. Ve onların vakur ışığıyla aydınlanan köşe bucak. Kocaman kuzine mesela ve üzerinde kapakları kımıldanan tencereler. Biteviye buhurlar. Peki evin dışında mı ne vardı? Zaten tastamam görülebiliyordu. Bir kere esrimiş, büyükçe bir çocuklar şamatası yumağı. Boyun bağımın bile kenarları işlemeli ve uçları püsküllüydü. Bir köpek atlayıp zıplıyordu aramızda. Kuyruğunu keyiften kıvırıp sırtına almış. Karlar içindeydik. Dost bir soğuk bizi coşkuyla ayaklandırmıştı. Çivit mavisi meşin eldivenlerim. Biraz eprimiş ve solmuşlardı ama olsun. Annem, doymaları için değil de sanki sırf ben mutlu olayım diye pencereden kuşlara yem atmayı mucize eseri öğrenmişti bir yerden. Babamın bir ismi vardı. Evimizde, yerli malı haftasında resimlerini gördüğümüz muz, kivi, fıstık ve şekerlerden vardı. Gerçekten vardı ve onlara dokunabiliyorduk. Utanmadan itiraf etmek kolay değil bu kısmını gerçi ama sevmek bile, sevmenin cümle içinde kullanılışı değil de bizzat kendisi bile vardı. Benimle birlikte bütün çocuklar mutlulukla titreşiyor, kış sevincini tabloyu dolduran bir tek kocaman gülümseme gibi yüzleriyle paylaşmış, kaynaşıyorlardı. Öte yandan, evler birbirlerine saygılı bir uzaklıkta bulunuyorlardı. Hayır, evet saygılı. Ama, insanda fazlaca varlıklıymışlar da bu yüzden mecbur kalmışlar gibi bir his uyandıran mesafelerle aralıklıydılar, anlatabiliyor muyum? Başka bir şey için değil. Ve söylemeye gerek yok, dış duvarları boyalıydı evlerin. Bizim gerçek mahallemizde olduğu gibi çinko ve hartama çatılarıyla birbirine sokulmuş, itiş kakış içinde değildi çatıları. Esrimiştik. Hayat ve içindeki her şey bir çocuğun sebepsiz gülümsemesi gibi apansız, kendiliğinden, kendi içinden taşmaktaydı. Boyum kadar kar topağını yuvarladığıma ve yuvarlarken -sıcak bir evim ve mutlu bir ailem olduğunun bilincinde olduğum için- gülümsediğime inanabiliyor musunuz?

*

Öğretmenin elini omuzumda hissettiğimde hâlâ gülümsüyor olmalıydım. "KIŞ" duvarının içindeki her şey bir anda kaybolmuş, geriye bir tek soğuk kalmıştı. Her şeyi baştan hatırlamak kaçınılmaz ve üzülmek faydasızdı. Çöpü boşalttım. Tipi başlamıştı dışarıda. Montuma sarındım. Defterlerimi dikey halde koynuma yerleştirdim. Rüzgâra siper olsunlar diye biraz. Paçalarımı çoraplarımın içine soktum. Bir tek sol yanağım üşümüyordu. Elinin izi kalmış sol yanağım. Karanlık basmak üzereydi. Alnımı öne, yan yan akmakta olan tipiye doğru eğip yola koyuldum. Kader. Canına yandığımın kör talihi, gerçeği görebilmem için öğretmeni mercek olarak kullanıyordu her defasında.

daha fazlası için: sabitfikir.com

BETÜL NURATA
betulnurata@gmail.com

MURAKAMİ'Yİ MURAKAMİ YAPAN YASA

Haruki Murakami *Mesleğim Yazarlık*'ta kendi dünyasının kapılarını yine kendi üslubunca, gereğince ve yeteri kadar aralıyor. *Mesleğim Yazarlık* anekdotlarla, metaforlarla, hikâyelerle, filmlerle, müziklerle zenginleştirilmiş harikulade ve derinlikli bir kitap.

İmkânsızın Şarkısı'nı okuduğumda içim kalp ağrılarıyla dolmuştu. Murakami'yi ilk o zaman tanımıştım. Sonra bir-iki kitabını daha okudum ama ilk okunan kitaplar bazen her şeydir, benim için de öyle oldu. Romanları dışında düz yazıları da var, ama onların verdiği tat da daha az değil. *Koşmasaydım Yazamazdım* da bunlardan biri.

Şimdi Murakami'yle yollarımızı tekrar kesiştiren kitap *Mesleğim Yazarlık*. Bu iki kelime ne kadar çok bedeli, hayal gücünü, badireyi kapsıyor. Atlatıyor. Mesleğim yazarlık. İnsanın midesine oturan türden bir şey. Murakami'nin yazarlık serüvenine şapka çıkarıyoruz, eğiliyoruz. Murakami, romanlarında olduğu gibi anlaşılır, sade, samimi bir dil kullanıyor. Okumasını bilenler için derinlikli bir kitap. Kendi dünyasının kapılarını yine kendi üslubunca, gereğince ve yeteri kadar aralıyor. Ama ne çok şey anlatıyor aslında.

Yazarlığa bakış açısından nasıl roman yazdığına, aldığı-alamadığı ödüllerden eğitim sistemine kadar geniş bir yelpazeden sesleniyor okuruna. İçine attığı, cevap veremediğini hissettiği sorulara kadar, bir bir, usul usul açıklıyor meramını.

Oldukça mütevazı, yeteri kadar da kibirli biri Murakami. Başka türlü sürekliliği sağlaması mümkün olabilir miydi yazarlıkta? Bunu soruyor. Yer yer bencil olduğunu, hiç de mükemmel biri olmadığını söyleyebilecek kadar nesnel bakabiliyor kendine. Bütün bunlar yazarlığına gölge düşürmüyor. Okul sıralarından iş hayatına kadar birçok yaşanmışlığı laf olsun diye değil bir deneyim çıkartarak, içtenlikle okuruna aktarıyor.

Kim olduğunu idrak etmiş bir yazar

Yazar ve şairler için söylenmiş klişe lafları bir bir siliyor satırları ve yaşantısıyla Murakami. Düzenli bir hayatı var. Düzenli ve disiplinli. Harfi harfine uyuyor bir işte başarılı olmanın yasalarına. Bunu gerçekleştirmiş bir yazar. Erkenci. Sabahları erken kalkan, öğle uykularına göz kırpan, günü dolu dolu yaşayan ama dağıtmayan, meşgalelerini belirlemiş, (roman harici çeviri, düz yazı, koşmak gibi) fırsatların cazibesine kapılmayan biri.

Çok ufak bir parantez. Her şeyin bir yasası var. Uçmayı kaçmayı fizik yasalarına bağlıyoruz da diğer süreçlerimiz yasalardan bağımsız mı?

Murakami bazen deneme yanılmayla, bazen kitabi, bazen sezgisel olarak erken yaşlarda bu yasaları keşfetmiş, işin formülünü bulmuş ve uygulamış biri. Yasaya uygun hareket eden biri Murakami evet. Çok albenili durmayabilir, diyor

daha fazlası için: sabitfikir.com

oradan. Ama yaşantım bu diye açıkça söylüyor. Ne yapayım böyle düşünürseniz bir şey diyemem, diyor. İyi ki de diyor.

Murakami'yi Murakami yapan budur işte. İster sevin ister sevmeyin, ister hafife alın ister yerin, kendine özgü yapısı, nitelikleri, kararlılığı, azmi bir yana -daha doğrusu bütün bunlarla beraber- sırrı, kendisini çok iyi tanıması. Öyle de devam ediyor. Tanımaktan, bilmekten, törpülemekten ve geliştirmekten.

Arabalar, evler, uçaklar bir yana, insanın kim olduğunu nasıl biri olduğunu kavraması en büyük zenginlik. Kendisine ne iyi gelir, ne kötü gelir. Sosyal midir, dağınık mıdır, düzenli midir. Evet evet, böyle günlük hayatta nasıl tepkiler verir, bütün bunları bilmek, ona göre yöntem geliştirmek de kendini bilmeye dair. Tanrım, bunlar gözden kaçan ama hayatımızdaki tıkanıklıkların da cevabını saklayan bilgiler. Sözgelimi Murakami ne zaman öfkeleneceğini, devrelerinin ne zaman ısındığını gayet iyi biliyor. Bundan da gocunmuyor. Olayları değerlendirirken kendisinin bu tanık olduğu yönlerini göz önünde bulunduruyor. Kim olduğunu önemseyip neyi sevdiğini, nasıl iletişim kurduğunu, ona neyin şifa olduğunu keşfetmiş, bulmuş, idrak etmiş, kavramış bir yazar.

Asıl mucize...

Bu çok önemli. İnsanın kendini tanıması, kendiyle tanış olması. Ne zaman kasvete düşer, melankoli sularına kapılır, nerede morali bozulur, nerede boğulur, hangi durumda ne yapar. Bunları bilmek önemli. Hayat karşısında atak olması gereken anları, yerleri bilmek, iç sesini dinleyebilmek, iç sesine güvenmek sonra, gerektiğinde gardını almak biraz uzaklaşmak biraz yaklaşmak. Bunlar ancak ilmi olan birinin yapacağı türden işler. Elbette bu sadece başlangıç. Ama çok büyük bir başlangıç. Bazısı yolda bazısı yola çıkarken öğrenilen gerçekler.

Kişi bilgiyi dönüştüremiyorsa -çünkü çok soyut ve yalnız ilerliyor süreç- durgun suyun başına gelenler geliyor. Kirleniyor yük oluyor, acı veriyor. Küfleniyor, harcanıyor ve dahası. Eyleme dönüşmeyen her istek her bilgi gibi. Burada çokları çuvallıyor işte, dönüştürme kısmında tatbik kısmında. Bir irade bir kararlılık daha da önemlisi süreklilik gerektiriyor. Başı zor, başı bedelli, ama irtifa kat edenler için kolaylaşmış keyifli bir süreç.

Hayat bizim ne istediğimize bakmıyor, o istediğimiz şeyler için ne kadar bedel ödediğimize bakıyor. Ne bedeller ödediğimize, nelerden vazgeçtiğimize bakıyor hayat. Bazılarının şans bazılarının lütuf dediği ikramı göz ardı etmeden tabii, çünkü sadece çalışabilmenin, bu şekil bir hayat sürmenin kendisi ikram. Murakami de, *Mesleğim Yazarlık* diyor ve gereklerini yerine getiriyor. Sebebinden keyif alıyor. Sabahları erken kalkmak, beş saat yazmak, düzenli bir hayat, koşmak sonra, işte bütün bunları acı çekerek değil severek yapıyor. Acıya dayanıklı biri, acı eşiği geçilince de iş şuna dönüşüyor. Faydalı ve acı olan, keyifli hale geliyor.

Asıl mucize bu. Murakami bütün bunları başarmış bir yazar

Kimsenin güvenini zedelemesine izin vermiyor Murakami. Referansını kendinden alan ama zıttını geliştirebilmiş bir yazar. Güçlü yanlarını bileyerek, zayıf yanlarını güçlendirerek, koştukça güçleniyor ve dönüp arkasına bakmıyor.

işte. Ona neyin iyi geldiğini bulmuş bir yazar. Karşılaştığı problemleri çözebilen biri. Nelerden demoralize olduğunu biliyor. Öfkelendiğini söylemekten kaçınmayan, artısıyla eksisiyle ya da sivri ya da törpüleyebildiği yanlarıyla, kendini olduğu gibi anlatan, editörlere sinir olduğunu nezaketle itiraf eden, sipariş üzere yazılar yazamayan, kitabını kime ne için okutması gerektiğini bilen, hayatını anlamlandırabilmiş biri. Bunun için de şükrediyor. Elindekinin bir mucize olduğunun farkında. Kendisinin deyimiyle, ellerinin arasındaki yaralı güvercin gibi koruyor besliyor onu.

Koşmasaydı yazamayacaktı

Dışarıdan gelen saldırılara -pardon- eleştirilere takılmıyor, bütün bunlara karşı kendini korumasını öğrenmiş bir yazar. Ve koşuyor. Sürekliliğini buna borçlu olduğunu bilerek, olmazsa olmaz diyerek... Ruh ve bedenin bir bütün olduğunu kavramış iyileşmenin de bozulmanın da bir bütün olduğunu anlamış bir romancı.

Kimsenin güvenini zedelemesine izin vermiyor. Referansını kendinden alan ama zıttını geliştirebilmiş bir yazar. İşin sırrı burada. Güçlü yanlarını bileyerek, zayıf yanlarını güçlendirerek, koştukça güçleniyor ve dönüp arkasına bakmıyor. Dönüp arkana bakınca zaten, çuvallıyorsun. Yazarlık için sağlam bir ruh olmazsa olmaz diyor Murakami. Sağlam bir ruh. Olmazsa olmaz.

Mesleğim Yazarlık... Anekdotlarla, metaforlarla, hikâyelerle, filmlerle, müziklerle zenginleştirilmiş harikulade ve derinlikli bir kitap. Hiç tereddütsüz tavsiye...

MESLEĞİM YAZARLIK
Haruki Murakami
ÇEV: **Ali Volkan Erdemir**
DOĞAN KİTAP 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

İBRAHİM TENEKECİ
editor@sabitfikir.com

KÖYE GİDEN OTOBÜS

Nihayet yorgun ve uykusuz bir halde memlekete ulaşıyoruz. Artık köydeyiz. İlk iki gün gece uyuyor, gündüz uykulu geziyorum. Kendime geldiğimde, sonsuz ve sorunsuz bir dünyanın kapısından içeri girmiş oluyorum. Burası bir rüya...

Şişli'de bir yazıhane vardı. Caminin yan sokağında. Yakın zamana kadar köye giden otobüse oradan binerdik. Artık Topkapı otogarından biniyoruz. Yetmişlerin sonu.

Hep sabah otobüsüne bilet alınıyor. Babam aydınlıkta yolculuk etmeyi seviyor olmalıydı.

Kıyamet gibi bir kalabalık. Gelenler ve gidenler. Türlü satıcılar. İşte Taşköprü otobüsü. Bazen de Boyabat otobüslerini tercih ediyoruz.

Babam bagaj işini hallediyor. Köydeki komşulara vermek için paket çay, kesme şeker ve kalıp sabun almış. Yükümüz fazla.

Koltuğumuza oturuyor, otobüsün hareket saatini bekliyoruz. Bir adam elinde tepsiyle hızlı bir şekilde içeri giriyor ve herkese limonata dağıtıyor. Almak istemeyenlere ısrarla uzatıyor. Her seferinde otobüs firmasının ikramı sanıyor ve alıp içiyoruz. On dakika sonra boşlarla beraber paralar da toplanıyor. Tüh.

Araba tutsa da cam kenarında yolculuk etmeyi seviyorum. Daha o yaşlarda, tabiatı seyretmek hoşuma gidiyor. Akıp giden evler, ağaçlar, insanlar. Yaklaştıkça uzaklaşan dağlar...

Tam İstanbul'dan kurtulduk derken geri dönüyoruz. Harem otogarı. Büyük sıkıntı.

Sonunda İstanbul'dan çıktık. Pendik ve Tuzla'dan başka yolcular da biniyor. Güzergâhın devamı şöyle: Darıca, Gebze, Hereke, Sapanca, Akyazı, Hendek, Düzce, Bolu, Gerede, Karabük, Araç, Kastamonu ve Taşköprü.

O yıllarda, Taşköprü ve Boyabat otobüslerinde çalışan muavinlerin belinde tabanca olurdu. Çekinir, doğru dürüst su bile isteyemezdik. Seslenince gelen ses: "Ne va, ağasının?"

Otobüslerde sigara içmek serbest. Koltukların arkasında sabit küllükler bulunuyor. Yolculuk boyunca otobüsün içi duman doluyor. Bazen söyleniyor biri: "Az için, bebek var!"

Otobüsümüz Söğütlüçeşme dinlenme tesislerinde mola veriyor. Söğüt ağacının gövdesinden gelen su her defasında hayrete düşürüyor beni. Annemin yolluk olarak hazırladığı haşlanmış yumurta ve patatesleri yine yemiyoruz. Babam taskebabı ısmarlıyor. Annem söylenip duruyor.

Bolu dağı yolumuzu kesip bizi yavaşlatıyor. Çıkmakla bitmiyor. Adım başı uyarı levhası. Önümüzde ağır yük taşıyan bir kamyon varsa, otobüs durma noktasında ilerliyor. Dışarıdan orman havası yerine yanık yağ ve mazot kokusu geliyor. Camları kapatıyoruz. İyice bunaldık. Yolcular buldukları her şeyi yelpaze olarak kullanmaya çalışıyor.

Çocukluk ve ilk gençlik yıllarımda Bolu dağı bana ne kadar görkemli gelirdi. Meğer bizim köyün rakımı bile bu dağın iki katı imiş. "Çözülmüş bir sırrın üzüntüsü" içindeyim.

Karabük Demir Çelik Fabrikası'nın önünden geçiyoruz. Her defasında ilk kez görüyor gibi bakıyorum. Hava sıcaklığı belli olacak derecede hemen artıyor.

Araç üzerinden Kastamonu il sınırlarına girmiş oluyoruz. Küçük bir ilçe. Askerlik şubesi ve hemen biten ana caddesi. Aklımda bunlar kalmış.

Kastamonu'da mutlaka otogara uğruyoruz. Yarım saat kadar burada oyalanıyoruz. Hısım akraba ve konu komşu için çekme helva, kel simit alınıyor. Bunlar yoksa, gelenek tamam olmaz.

Son bir yolumuz kaldı. Kastamonu ile Taşköprü arası yarım saatten biraz fazla sürüyor. Muavinin çağrısıyla beraber tekrar otobüsteyiz.

Bu güzergâhtaki küçük kasabaları artık ezbere biliyorum. İlk olarak karşımıza Göl kasabası çıkıyor. Eski isminin Gölviran olduğunu ve zamanında yüksek sayılabilecek bir nüfusa ev sahipliği yaptığını sonradan öğreniyorum elbette.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Göl kasabası, aile içinde ara sıra konuşulurdu. Çünkü yakın akrabalarımızdan biri burada çoban durmuştu. Acaba rahatı yerinde miydi? Garip düşmüş müydü? Bir görmek lazımdı.

Kastamonu Şeker Fabrikası'nın önünden geçerken, babam, her defasında farklı bir akrabanın ismini anar ve cümlenin sonunu hep aynı sitemle bağlardı: "Şuraya bi aldıramadık."

Alatarla, ilimiz ile ilçemiz arasındaki son büyük yerleşim yeri. Fakat bu ismi kimse kullanmaz, herkes oraya Germeç derdi. Burada namlı akrabalarımız vardı. En çok da Numan Amca'yı severdim. Otobüsün camından dikkatle bakıyorum. Belki onu görürüm. Gerçi gördüğüm hep kendir bağları, balyaları olurdu. Bilmek, büyümekle beraber geliyor. Elli yıl öncesine kadar Alatarla'nın resmi ismi Germeç Pazarı imiş. Germeç, hem bir Türk boyu, hem de ip anlamına geliyor. Böylece kendir balyalarını oradan alıp şuraya bırakabiliyorum.

Babam, Kastamonu - Taşköprü yolunda, isimlerine dilimin dönmediği köyleri gösteriyor sürekli. Alamaşişli, Alamakayış gibi. Sıklıkla parmağını bir yere doğru uzatıp anlatıyor: "Şehri halan dağın böğründeki o köyde oturuyor. Satı Kadın şu tepelerin ardından gelin geldi. On üç yaşında şuradaki köye aksataya gittim."

Nihayet yorgun ve uykusuz bir halde memlekete ulaşıyoruz. Otobüsten sağ salim inmenin halsiz sevinci. Fakat yolculuğumuz henüz bitmedi. Baba ocağına ulaşmak için yirmi kilometre daha gitmemiz gerekiyor. Sürekli yokuş yukarı çıkan tozlu bir yol. İlçeden köye düzenli işleyen herhangi bir araç bulunmuyor. O vakitler kimsede doğru dürüst vasıta yok. Traktörü olan parmakla gösteriliyor. Arkasından "kesin gömü bulmuştur" diyorlar.

Araba tutsa da cam kenarında yolculuk etmeyi seviyorum. Daha o yaşlarda, tabiatı seyretmek hoşuma gidiyor. Akıp giden evler, ağaçlar, insanlar. Yaklaştıkça uzaklaşan dağlar...

Bir keresinde vasıta bulamadık. Gecenin bir yarısı oldu, öylece meydanda kalakaldık. Taşköprü merkezde bir akrabamız varmış. Onlara misafir olduk. Evin hanımının soğuk davranışı ve gözlerini üstümüzden ayırmayışı hâlâ aklımdan gitmez. Kırk yıl oldu ama unutmadım.

Köye hangi vakit girersek girelim, sabah veya akşam, hep aynı karşılama bizi beklerdi: Üstümüze doğru koşan dağ köpekleri. Öyle ki arabanın önüne kendilerini atarlardı.

Artık köydeyiz. İlk iki gün gece uyuyor, gündüz uykulu geziyorum. Kendime geldiğimde, sonsuz ve sorunsuz bir dünyanın kapısından içeri girmiş oluyorum. Burası bir rüya...

Raziye Kadın gibi garip isimler taşıyan yaşlı kadınlar, buldukları her yerde beni öpüyor ve aralarında anlaşmış gibi daima aynı şeyi söylüyorlardı: "A yavrum, görmeyeli amma büyümüşsün." Bir diğer konu da kime çekip çekmediğim hakkındaydı.

Çeyrek asır sonra şunu yazdım: "Suya çekmişim ben, bilmem...".

daha fazlası için: sabitfikir.com

NECİP TOSUN
necipt@yahoo.com

GEÇMİŞİYLE KARŞILAŞAN ADAM

Giovanni Papini, *Kaçan Ayna*'da olağanüstü, çarpıcı öyküler peşindedir. Ölümler, yüzleşmeler, mucizevi karşılaşmalar... Öykülerin merkezinde hayat algısı ve yorumu vardır. İçinde bulunulan çağ yorumlanır. Kahramanlar hep bir kimlik arayışı içindedir, kim olduklarının, nereden gelip nereye gittiklerinin sorularıyla yaşarlar.

Giovanni Papini (1881-1956), İtalyan edebiyatının melankolik yaklaşımlarıyla bilinen ve siyasi anlayışı tartışmalı yazarlarından biri. Öykülerinde çağ, ölüm, kişilik temalarını odak alarak insan doğasına, yaşadığı döneme ilişkin yorumlar yapıp gelecekler öngörür. Papini, "gerçek hayat" sorunu etrafında kahramanlarıyla birlikte bir yolculuğa çıkar ve çağa ağır eleştiriler getirir. Silik, sıradan insanları ağır bir şekilde eleştirirken arayan, soran, büyük ideallere bağlanan insanları yüceltir. Kendisinden memnun olmayan, bir başka ben olmak isteyen kahramanlar ölüm ve hayat ipinin en gergin yerinde dururlar. Onun idealize ettiği karakter, özgür yaşayan, kendi olan, gelecek uğruna bugünü ipotek etmeden anı, günü yaşayan kimsedir.

Papini, *Kaçan Ayna*'da olağanüstü, çarpıcı öyküler peşindedir. Ölümler, yüzleşmeler, mucizevi karşılaşmalar... Öykülerin merkezinde hayat algısı ve yorumu vardır. Kahramanlar hep bir kimlik arayışı içindedir, kim olduklarının, nereden gelip nereye gittiklerinin sorularıyla yaşarlar. Kitaptaki öykülerin her biri insanlık durumu ve sorularına ilişkindir: Kendisinin yıllar öncesindeki hâliyle karşılaşan kahramanın hayal kırıklığı; gençlik yıllarını bir başkasından ödünç isteyen kahramanın tereddüdü; başkasının yerine kendi canına kıyan kahramanın idealizmi; sıradan, bomboş bir hayatı yaşamadan yaşayan kahramanın sıradanlığı; bir sabah uyandığında hiç tanınmayan biri olarak uyanan kahramanın çaresizliği; kendisinin ruhundan ve bedeninden sıyrılıp bir başkası olmak isteyen kahramanın arayışları; bir başkasının düşü olduğunu düşünen kahramanın açmazı; bir yabancıdan kendi biyografisini dinleyen kahramanın boşa çıkan kurgu anlayışı... Öyküler boyunca insan kendi kendisiyle yüzleştirilir, kendi olup olmadığı, gerçek olup olmadığı sorgulanır.

Zaman algısının merkezde olduğu "Havuzda İki Yansı"da, hem geçmişin bir daha getirilemeyeceğine ilişkin bir vurgu hem de insanın gelişimine ilişkin temel aktarımlar yer alır. Genç olan ben ile yaşlı olan ben karşı karşıya gelir ve aynı kişideki bu zamanlar üstü buluşma, beraberinde bir anlaşmazlığı ve krizi doğurur. İnsan değişir, sonra geçmişine, kendisine bile tahammül edemez. O dönemin duyguları, anlayışları farklı, içinde bulunulan anın gerçekleri farklıdır. Bu anakronizm bir bakıma başka insanlarla anlaşamayan insanların kendisiyle bile anlaşamayacağının hikâyesidir. Kendisini tamamlayamayan insan yaşadıkça kendisinin en uzağına düşer. İnsanın kaosu tam da burada bütün bunları birbirine ekleyip bütünleştirememekten doğar. Gençlik arzularını boğar, olgunluğun huzuruna teslim olur.

Gençliğini boğarak öldürmek

Kahramanın geçmiş beniyle şimdiki beni buluşur. Havuzdan bir imge ile eski beni yanına gelmiştir. Geçmiş olan ben, şimdiki ben ile birlikte gezmeye başlar. Ancak şimdiki ben rahatsız olur. Geçmiş ben, ölü kuramlardan, taşralı duygulardan söz etmektedir; zihni ise belirsiz, karmakarışıktır. Romantik, bilgisiz ve sıkıcıdır. Şimdiki ben, geçmiş beni küçümsemeye başlar. Yıllar önceki kendisiyle şimdiki kendisi karşı karşıyadır. Şimdiki ben bu durumdan rahatsız olur. Ve şimdiki ben geçmiş benini tam da imgesinin doğduğu yerde, boğarak öldürür. İnsanın farklı zamanlardaki hâllerinin karşılaştırılması edebiyatın çok işlediği konulardandır. Borges'in de benzer bir öyküsü vardır.

"Saçma Sapan Bir Öykü", kurmaca ile gerçeklerin karşılaştırıldığı bir öyküdür. Kahramanı ziyarete gelen bir kişi, ona bir hikâye okuyacağını, eğer beğenirse kendisini ünlü yapacağına söz vermesini, hoşuna gitmezse bir ay içinde kendisini öldüreceğini belirtir. Kahraman kabul eder. Yabancı, kahramana yazdığı hikâyesini okur. Kahraman şaşkındır. Çünkü dinlediği hikâye kendi özel ve kamusal alanda hayatının baştanbaşa tam ve kesin anlatısıdır. Duyduğu, düşlediği, yaptığı her şey aslına bağlı bir şekilde hikâye edilmiştir. Oysa bu gelen adamı hiç tanımamakta, ilk kez görmektedir. Bu kitabı kimse bilmemelidir. Bu yüzden yabancıya öyküyü beğenmediğini söyler. Yaptıkları anlaşma gereği şimdi yabancının ölümden başka çıkar yolu yoktur. Yakındaki ırmakta intihar

daha fazlası için: sabitfikir.com

eder. Ama kendi de aynı akıbetten, ölümden kurtulamayacaktır. Ölümü hissetmeye başlar. Unutması gereken hiçbir şeyi unutmamıştır. Ölümü hak etmiştir. Çünkü bu gelen yabancı kahramanın ikinci kişiliğidir. Kendisinden bile sakladığı gerçekleri yüzüne vurmuş, kendine kendisini anlatmıştır.

Öykülerde tekdüze yaşamlar eleştirilir

İntihar olgusu Papini'nin ana temalarından biridir. Ama geleneksel intihar olgusuna kahramanların itirazı vardır ve intihar övülmez. İntihar olgusu çeşitli açılardan yorumlanır. "Zihinsel Bir Ölüm" öyküsünde, insanın bedenine zarar vermeden nasıl ölümü isteyebileceği, yeni bir intihar biçimi olarak gündeme getirilir. Bu felsefeye göre, bedeni birdenbire parçalamak doğru değildir. Kendi kendine yaşamı yadsımak, yıkmak gerek, yavaş yavaş. Yaşamın anlamı ölümdedir. Her kim yaşamda şu andan başlayarak çoktan ölmüş olursa, yaşamdan haz duyar, onun tadını çıkarır. Aslolan ölmek isteme düşüncesinin zoruyla ölmektir. Yaşamı ruhun kendisiyle öldürmek: "Yaşam ağır bir ölümdür, her duyusal haz, bu uzun can çekişin onca sıçrayışından, ölüm hırıltısından biridir yalnızca." "Neysem O Olmak İstemiyorum Artık" öyküsünde, kendisi olmak istemeyen, kendisi dışında biri olmak isteyen bir kahramanın arayışları anlatılır. Kendi kendisiyle yaşamaktan yorulmuş, bedeninden çıkmak, ruhunu değiştirmek, bir başka biçimde var olmak istemektedir. Varıp dayandığı intihar olgusunu ise reddetmektedir. "Başkasının Yerine Canına Kıymak", bir başkasının yerine canına kıyarak onu harekete geçirmeye çalışan bir karakteri anlatır. Yalnızca bir insanı kurtarmak için ölmektedir. Uğruna ölmek istediği kişide deha parıltıları gördüğü bir yazardır. Tıpkı İsa gibi otuz üç yaşındadır.

Gerçeküstü yaklaşım Papini'nin sıklıkla başvurduğu bir anlatım biçimidir. "Hasta Beyefendinin Son Ziyareti"nde gerçeküstü bir yaklaşımla gizli bir düşleyicinin bir düşü olduğunu düşünen hasta bir adamın hikâyesi anlatılır. Kendisi ise bu düşleyeninden kurtulmak istemektedir. Onun düş gördüğünün bilincine varıp düşünden uyanmasını beklemektedir. Korkusu ise ya hiç bitmeyecek bir düşün parçasıysa? Sonsuza dek uyuyacak, sonsuza dek düş görecek birinin düşüyse? Bu düşüncelerinden kurtulmak isteyen kahraman çıkışsızdır. Benzer bir yaklaşımla yazılan "Sen Kimsin?" kitabın en güzel öykülerinden biridir. Bir gün insanların kendisini tanımadığını gören anlatıcı, kendine "ben kimim?" sorusunu sorar ve bu yüzleşmeden sonra kendisini keşfeder. Bu keşiften sonra çevresi de kendisini tanır.

Papini öykülerinde insanın olağanüstü, derinlikli yanlarına dikkat çeker ve bu yanlarını yüceltir. Sıradan, tekdüze yaşamları ise mahkûm eder, eleştirir. "Ruh Dilencisi" sıradan yaşamları eleştirdiği bir öyküsüdür. Para için öykü yazmak zorunda olan anlatıcı, sıradan bir insanın öyküsünü yazmaya karar verir ve yoldan geçen birine durumu aktararak hayatını anlattırır. Hayatı dinlediğinde şaşkındır. Hiçbir inişi çıkışı olamayan, tekdüze, sıradan, dümdüz, kurallara uygun, ölçülü biçili, boş yaşam anlatıcıda derin bir hüzün doğurur. Şaşkındır çünkü hayal ürünü olduğuna inandığı bir adam karşısındadır. Öykü yaşanmayan, bomboş geçen bir hayat eleştirisidir.

"Kaçan Ayna" Papini'nin dünya görüşünü didaktik biçimde aktardığı öykülerinden biridir. Öyküde gelecek için insanların hayatlarını karartmaları eleştirilir. İnsanlar geleceği düşünürler, gelecek günler için yaşarlar, sürekli olarak bugünleri gelecek olan yarına feda ederler. Bütün bir şimdi, gelecek için feda edilmektedir. Hem de geleceğin de şimdiki zamana dönüşeceğini bir başka geleceğe feda edileceğini düşünmeden. Geleceğin aynası olmasa, güncel gerçeklik aşağılık, iğrenç, anlamsız görünecektir. İnsan işte bütün ömrünce bu kaçan aynaya doğru koşar.

Kitap felsefi, varoluşsal problemleri tartışan biçimden çok meseleye odaklanan bir yapıdadır. Papini öykülerinde kendisini anlatmakla, kendini öyküye fazlasıyla katmakla bilinir. Öykünün didaktik yanları, kurmacanın çok baskın bir şekilde ortaya çıkması bu tavrından kaynaklanır. Diğer yandan gerçeküstü hikâyeler, fantastik yaklaşımlar ve rüya anlatım öykülerde baskındır. Borges derin bir şekilde etkilendiği Papini'nin fantastik, gerçeküstü öykülerini değerlendirirken, onun öykü çizgisiyle, Poe, Alman romantikleri ve Binbir Gece Masalları geleneği arasında bağlantı kurar.

Kaçan Ayna'daki öyküler fantastiğin, gerçeküstünün yeniden gündeme gelmesi ile günümüz insanını da yakalar, ona da bir şeyler söyler niteliktedir.

KAÇAN AYNA
Giovanni Papini
ÇEV: **C.Şadan Karadeniz**
KIRMIZI KEDİ

daha fazlası için: sabitfikir.com

ABDULLAH HARMANCI
abdullah_harmanci@hotmail.com

NURİ PAKDİL NASIL OKUNMALI?

Nuri Pakdil, hayatı boyunca, insanlığı kendine mahsus diliyle edebiyata ve bu yolla Allah'a çağırdı. Edebiyatı kendine dönük bir faaliyet olarak görmedi. Dolayısıyla onu okumamız bize çok şey kazandıracaktır. Fakat özellikle gençlerin kimi zaman anlamadığı için ıstırap duyduğu Pakdil'in eserlerini okurken nasıl bir yol ve yöntem izlemeliyiz? Nuri Pakdil nasıl okunmalı?

Nuri Pakdil hayatı boyunca insanların gündeminden hiç düşmedi. Daha lise senelerinde oynadığı tiyatro oyunlarıyla ve çıkardığı Hamle dergisiyle çevresini saran öğrenci veya arkadaş grubunun çekim merkezi olmuştu. Yakın arkadaşlarının anılarından öğrendiğimize göre, Pakdil'in İstanbul'dan Maraş'a geleceği haberi bile, o sırada Maraş'ta yaşayan dostlarının, arkadaşlarının arasında küçük bir heyecan fırtınası oluşturmaktaydı. Bu heyecanlı duygunun içinde biraz da tedirginlik vardır. Nuri Pakdil çok sevilmiş ama aynı zamanda da kendisinden çekinilmiştir.

Nuri Pakdil bir kez daha -bu defa vefatı sebebiyle- insanların dilinde, gönlünde yer aldı. Ama vefatından önceki senelerde de Pakdil sürekli konuşuluyor, ismi ve eylemleri insanlara heyecan veriyordu. Bir televizyon dizisinin gençler üzerinde yarattığı heyecan da görülmeye değerdi. Aslında bu yazıyı yazmamın sebebi de o televizyon dizisi oldu. Neden mi? Televizyonda görülen ve herkesin dilinde dolaşan bir ismin herhangi bir kitabını alıp okumaya başlayan gençlerin yüzünde o eserleri anlamamanın ıstırabını gördüğüm için bu yazıyı yazmaya karar verdim. Gençler kalabalık bir imza gününde, telaşe içinde Pakdil'in kitaplarından birini alıyorlar ve okumaya başladıklarında bir kayaya tosladıklarını fark ediyorlar. Belki bir kez daha asla onun eserlerine dönme cesaretini gösteremiyorlar. Ancak bu bir yanılgı. Pakdil anlaşılmayacak bir yazar değil. Onu kitaplığımızın ücra bir köşesinde unutmayalım. O, hayatı boyunca insanlığı kendine mahsus diliyle edebiyata ve bu yolla Allah'a çağırdı. Onu okumamız bize çok şey kazandıracaktır. O halde Pakdil'i okurken nasıl bir yol yöntem izlemeliyiz? Nuri Pakdil nasıl okunmalı?

İki dönem, iki Pakdil

Elbette ki bu noktada nitelikli edebi eserleri okumak için gerekli olan edebi zevki kazanmış olduğumuzu varsayacağız. Bu başka bir konu. Ama Nuri Pakdil'in yazı hayatının demeyelim de, yayın hayatının iki dönemden oluştuğunu bilenler bilir. Bu ikinci dönemin eserlerinin daha dikkatli ve belli bir hazırlıktan sonra okunmaları gerekir. Aynı şekilde Pakdil'in piyesleri, absürt tiyatronun kuralları az çok öğrenildikten veya Batıdaki örnekleri okunduktan sonra okunmaya başlanmalıdır. Zira absürt tiyatro zaten zor bir türken, bir de Nuri Pakdil'in kendine mahsus soyut dili vasat okuyucuyu bu eserlerden iyice uzaklaştırır. Bu girişten sonra, bendeniz, kendi okuma serüvenimi de dikkate alarak, Nuri Pakdil'in eserlerinin hangi sıra ile okunmaları gerektiğini anlatmaya gayret edeceğim. Ayrıca eser kümeleri hakkında özlü bilgi vermeye çalışacağım.

Birinci basamak: *Batı Notları, Bağlanma, Biat*'lar...

Nuri Pakdil'in sayıları kırkı aşan eserleri üslup bakımından değerlendirildiğinde, dünyasına en kolay biçimde girebileceğimiz kitapları üç ciltten oluşan *Biat*'larıdır. Edebiyat dergisinde yazdığı, kitabı oluşturan yazılar, bütün gönül açıklığı ile Türkiye'de yazı yazan herkesi diyaloğa, birbirini anlamaya, farklı bakış açılarına da sahip olunsa dostça bir entelektüel alışveriş içinde olmaya davettir. Farklı edebiyatçıların eserleri değerlendirilir. Edebi dil, mümkün olduğunca iletişim diline dönüşmüştür. *Batı Notları* ise yazarın yayınlanan ilk kitabıdır ve Batı medeniyetinin Paris üzerinden artistik ve sert bir eleştirisini içerir. *Bağlanma*, Fethi Gemuhluoğlu'nu anlattığı eseridir. Ancak başka herhangi bir biyografi kitabına benzemez. Dili, üslubu, kurgusu "Pakdilce"dir. Gene de ortalama bir okurun imgelerinden ve simgelerinden sıkılıp okumaktan vazgeçeceği türde bir eser değildir.

İkinci basamak: *Bir Yazarın Notları*

Şunları iddia edeceğim: Nuri Pakdil'siz bir "Türk deneme edebiyatı tarihi" yazılamaz. Nuri Pakdil, edebiyatımızın en ilginç deneme yazarıdır. Dört ciltlik *Bir Yazarın Notları* ise edebiyatımızın en ilginç deneme kitaplarından biridir. Parçalı veya fragmantal bir üslupla yazılmıştır. Zaman zaman yazarın hayatından kişisel bazı sahnelere rastlarız. Zaman zaman birden bir cehennem atmosferine gireriz. Bazen

daha fazlası için: sabitfikir.com

Nuri Pakdil şair değildir. Medyada "Kudüs şairi" olarak sunulması isabetsiz olmuştur. Şiir yazmak bir edibi "şair" olarak nitelendirmemizi gerektirmez. O halde Kemal Tahir'e de mi şair diyeceğiz? Şiir yazmıştır. Ömer Seyfettin'e ne diyeceğiz? O da şiir yazmıştı. Kaldı ki Ebubekir Sonumut adıyla yazdığı şiirlerinin Edebiyat dergisinin önceki dönemlerinde daha sık olarak görüldüğünü ama sonraki sayılarda Pakdil'in şairlik adı olan bu imzayı pek fazla kullanmadığını görürüz.

de yazarın yazı odasında kelimelerle nasıl didiştiğine şahit oluruz. Bana büyük ilhamlar vermiş nefes bir eserdir *Bir Yazarın Notları.*

Üçüncü basamak: Şiirin çevresinde

Nuri Pakdil şair değildir. Medyada "Kudüs şairi" olarak sunulması isabetsiz olmuştur. Şiir yazmak bir edibi "şair" olarak nitelendirmemizi gerektirmez. O halde Kemal Tahir'e de mi şair diyeceğiz? Şiir yazmıştır. Ömer Seyfettin'e ne diyeceğiz? O da şiir yazmıştı. Kaldı ki Ebubekir Sonumut adıyla yazdığı şiirlerinin Edebiyat dergisinin önceki dönemlerinde daha sık olarak görüldüğünü ama sonraki sayılarda Pakdil'in şairlik adı olan bu imzayı pek fazla kullanmadığını görürüz. Ancak her edibin bir biçimde "şair" olduğu, bütün türlerin şiirden beslendiği şüphe götürmez. Pakdil'in şimdi sıralayacağım kitapları şiirin vadisinde veya şiirin çevresinde dolaşır. Bu eserlerin imge yapısı, yoğunluğu, eksiltili dili vasat edebiyat okurunu zorlayacak niteliktedir. Bunları okumadan önce yazarın yukarıda saydığımız eserlerini okumak faydalı olacaktır: *Sükût Suretinde, Arap Saati, Klas Duruş, Kalem Kalesi, Anneler ve Kudüsler, Ahid Kulesi, Osmanlı Simitçiler Kasidesi* bu kümede yer alır.

Dördüncü basamak: *Otel Gören Defterler*

Nuri Pakdil 1984'ten eserlerini yeniden yayınlamaya başlayacağı 1997 yılına kadar, neredeyse bu sürenin tamamında Huzur Palas otelinde kalmıştır. Bu otelde geçen senelerini gün gün not etmiştir. Pakdil'in piyesleri dışında kalan eserlerinin tamamına yakını günlük tutulan notların sonradan üsluplaştırılması şeklinde oluşmuştur. Yazar altı cilt olan *Otel Gören Defterler*'de, yalnız başına geçirdiği bu sükût senelerini kaleme alır. Dil oldukça soyutlaşmış, hatta dil sapması dediğimiz uygulamalar sıklaşmıştır. Bu altı ciltlik eser, Hüseyin Su'nun *Takvim Yırtıkları* adlı eseri ile birlikte okunursa anlaşılması daha kolay olabilir.

Beşinci basamak: Piyesler

Nuri Pakdil, Edebiyat dergisi çıktığı senelerde dört adet tiyatro eseri yayınlamıştı. Üç adet piyesi de dergide çıkmış ama kitaplaşmamıştı. Pakdil'in yayın hayatının ikinci döneminde ilk dört piyes yeniden yayınlanırken diğer üç piyes de dergiden sonra ilk defa kitaplaştı. Üniversitede senelerdir Umut oyununu işleriz. Öğrenciler, doğal olarak bu oyunu okurken zorlanırlar. Umut ve yazarın diğer piyesleri absürt tiyatro tekniği ile yazılmışlardır. Absürt tiyatro, olay örgüsünün sebep-sonuç ilişkisi içerisinde ilerlemesini gerektirmez. Aziz Çalışlar'a göre absürt tiyatro şu nitelikleri içerir: "Burjuva dünyasının alışılmış hayat tarzına ve değerlerine olumsuzlayıcı bakışa sahip olmak. Bilinemezci, nihilist dünya görüşü ile insanın varoluşunu saçma, anlamsız olarak görmek. Geleneksel tiyatro düzenini, anlamlı diyalog tertibini bozmak. Tarihîlikten ve psikolojik derinlikten uzak durmak. Gelişim, eylem ve çatışmaya dayalı olmayan bir olay örgüsü kurmak. Paradoksal, mantığa aykırı bir diyalog düzeni uygulamak..." Gerek Pakdil'in soyutçu üslubu gerekse absürt tiyatronun kendi iç gereklilikleri piyeslerin okunmasını zorlaştırır. Örneğin Beckett'in *Godot'yu Beklerken*'i gibi absürt tiyatronun meşhur birkaç örneğinin bilinmesi, okunması Pakdil'e hazırlık için gerekli olabilir.

Altıncı —veya- son —veya- ilk basamak: Yan kaynaklar

Bu basamaktaki kitaplar en başta da okunabilir. Ama en başta okunması bir filmi izlemeden önce eleştiri yazılarını okumaya benzer. Veya bir bilmeceyi çözmeden önce cevabının kulağına fısıldanmasına benzer. Pakdil'in şimdilik üç ciltlik mektupları ve iki ciltlik söyleşileri elbette onun dünyasına girmemizi hızlandırır. Bu beş cilde bir de Hüseyin Su tarafından yazılan *Takvim Yırtıkları*'nı eklemek gerekir. Özellikle bu eser Pakdil'in güçlü, karizmatik şahsiyetine nüfuz etmemizi hızlandırır. Pakdil seksen beş senelik hayatı boyunca insanları edebiyata ve bu yolla Allah'a çağırdı. Edebiyatı kendine dönük bir faaliyet olarak görmedi. Aynı zamanda edebiyatı angaje bir araç olarak da görmedi. Edebiyattan ve ilkelerinden taviz vermedi. Pakdil'in sadece edebiyatı değil hayatının da bizlere örnek olması gerekir.

Yazıda geçen kitaplar

daha fazlası için: sabitfikir.com

MUSTAFA AKAR
editor@sabitfikir.com

OKURUNU "BENCİL"LEŞTİREN BİR ŞAİR: CEMAL SÜREYA

Şair ve yazarların birbirlerine imzaladıkları kitaplar, okurlarına imzaladıklarından daha kıymetlidir. Sadece maddi bir kıymet değildir bu. Manevi bir yanı da vardır işin. Çünkü imzalanan kitaplara bakarak dönemin edebiyat evrenine girmiş gibi olursunuz. Tartışmalar, atışmalar, sevgiler, nefretler, küslükler, derin dostluklar bu imzaların gölgesine saklanırlar. Bu köşemizde bundan sonra sahafiye değeri olan imzalı kitapların peşine düşeceğiz birlikte.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Beni Öp Sonra Doğur Beni/ e Yayınları 1973

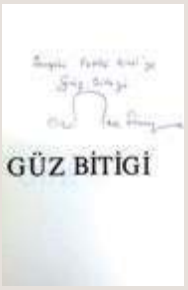
Göçebe/ De Yayınları 1965

Güz Bitiği/ Dönemli Yayıncılık 1988

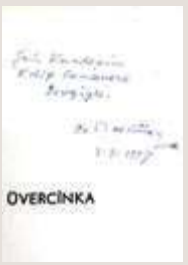

Üvercinka/Yeditepe Yayınları 1958

Cemal Süreya, şiire başladığım yıllarda en çok okunan şairlerden biriydi. Bunda biraz da şiirlerinin her kuşakta ayrı ayrı yorumlanmasına yol açacak derecede çok sesli olmasının ve renkli kişiliğinin de payı var. Yine de Cemal Süreya doksanlı yıllarda özellikle şiire ilgi duyanların çok etkilendikleri bir şairdi. Şimdilerde ise "her boydan" okurun ilgisini çekiyor, kitapları baskı üstüne baskı yapıyor. Döneminde zorluklar çekmiş, şiirini, Türk şiirine karşı yönelttiği eleştirel düşüncelerle kurmuş bir isim bugün çok rahat bir şekilde "aşk şairi" olarak adlandırılabiliyor. Oysa Cemal Süreya'nın İkinci Yeni'de kurucu bir etkisi vardır. Bu kurucu etki, aslında İstanbul'daki hâkim "edebiyat sınıfı"na karşı bir etkidir de. Garipçilerin yazdığı şiiri "yoklamak" için çıkılmıştır yola. İstanbul'daki hâkim sınıfın, yani Nurullah Ataç'ın, Sabahattin Eyüboğlu'nun arkasında durduğu Garip'i önce "yoklamış" ardından da dönüştürmüştür İkinci Yeni.

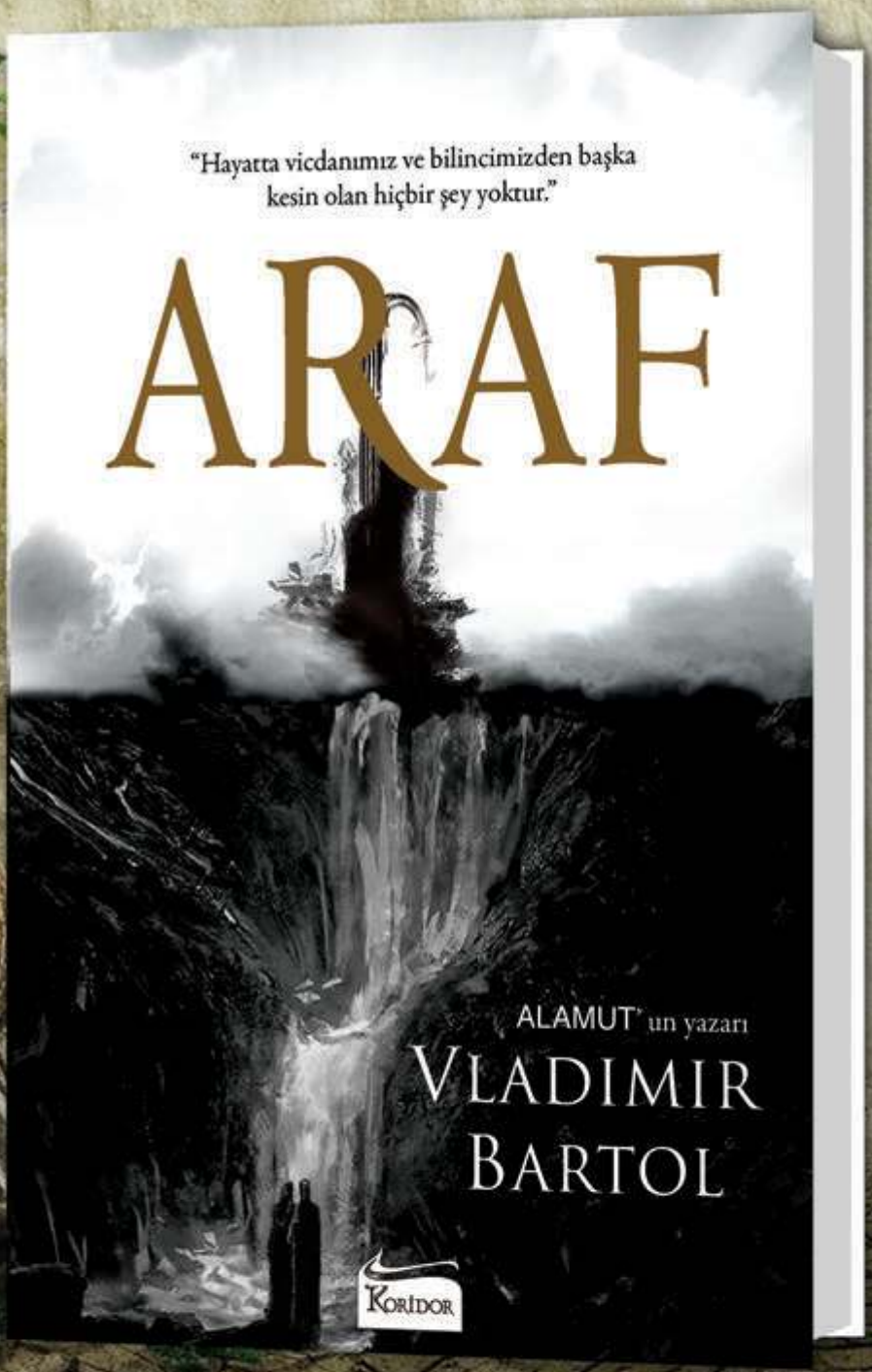
Ece Ayhan, bu anlamda Mülkiyeli üç şairin Türk şiirine enteresan bir "sivillik" getirdiğini söyler. Bu üçlü; Cemal Süreya, Sezai Karakoç ve Ece Ayhan'dır. Üçü de Mülkiyeli'dir ama mülk sahibi değildir. Ece Ayhan, sivillik iddiasını şiirinden hayatına kadar sergileyebilmiş bir isim. Sezai Karakoç'un da İkinci Yeni'de kurucu etkisi çok büyük ama bir yere kadar. Çünkü Karakoç İkinci Yeni'nin periferisinden çıkarak kendi kurduğu Diriliş düşüncesinin şiirini yazmıştır. Karakoç'un bu şiirleri İkinci Yeni'nin dünyasına zıt bir yerdedir. Metafiziktir her şeyden önce.

Cemal Süreya ise İkinci Yeni'nin kalbidir. Bir jesti vardır şiirlerinde. O şiirleri okuduğunuzda başka bir ses duyarsınız. Acayip samimi, acayip zekidir. Öte yandan bir yer altı nehri gibi usul usul bir acı tat bırakır insanda. Okundukça çoğalmaz onun şiirleri, okudukça saklamak istersiniz. Sadece size ait olsun istersiniz. Cemal Süreya'nın bencil bir okuru vardır demem bundan. Bütün şiirleri tek bir insana yazılmış gibidir. Okuyan herkes şiirlerin kendisine yazıldığını duymak ister. Bir şairin okurunu "bencilleştirmesi" çok kıymetlidir. Gelin Cemal Süreya'nın kitaplarını Fethi Naci'den Hüseyin Cöntürk'e, Sait Maden'den Edip Cansever'e nasıl imzaladığına birlikte bakalım:

ALAMUT' un yazarı VLADIMIR BARTOL' dan
yine çarpıcı bir kitap

Araf tanımak demektir ve tanımak oradakilerin kaderidir.

KORİDOR

KORİDOR YAYINEVİ

KEREM GÖRKEM
mkgorkem@gmail.com

YENGELERİN ARTÇISI ENİŞTELER

Enişte Risalesi, 2017'de yayınlanan _Yengeler Cumhuriyeti_'nin devamı niteliğinde bir kitap. Tanıl Bora ve Mustafa Çiftci'nin derlediği iki kitap da aileye 'sonradan' giren akrabaya bakarken _Enişte Risalesi_'nde her biri nevi şahsına mahsus bir dizi enişte tipinin resmigeçidini okuyoruz.

Tanıl Bora ve Mustafa Çiftci'nin derlediği *Yengeler Cumhuriyeti*, 2017'de yayınlandığında epey konuşulmuştu. Epey konuşulmuştu dediğim, altıncı ayında ikinci baskısını yapmıştı o kadar... Öyle iyi romanlar, kıymetli derlemeler, sessiz şiirler güme gidiyor ki, iki baskı yapanı işte böyle muzaffer görüyoruz. Bir yandan, öylesine çiğ metinler yüz binlerce satılır, yalnız binlerce okunurken hem de...

Yengeler Cumhuriyeti'nde, derlemeyi yazılarıyla var eden kalemlerden bazısı "yengeye" içeriden bakıp ailesindeki ya da işittiği bir hikayedeki figürü ele alırken, bir kısmı bu "sonradan akrabaya" sosyolojinin görebileceği bir yandan bakıyordu. Aynı ikili, Tanıl Bora ve Mustafa Çiftci'nin iki yıl sonra yayınladığı *Enişte Risalesi* de, pek çok açıdan bir devam kitabı. *Yengeler Cumhuriyeti*'nin devamı yani... Takdimin yazarı Bora da teslim ediyor bunu, *Yengeler Cumhuriyeti*'nin artçısı" olarak tanımlıyor. Aynı takdimde enişteliğe yapılan "bir güçlenme ve genişleme imkanı yaratan kapı" benzetmesi de iyi bir işaret: Bizi yengenin de olanaklı kıldığı ama bir yönüyle eksik kaldığı yere götürüyor. Yani bu zincirlenerek büyüyen ailede yengenin açtığı yeni kapıları bir bir kapayıp evi büyüten enişteden başkası değil. Hal böyleyken *Enişte Risalesi*, artçı olduğu kadar bir tamamlayıcı işlevi de görüyor. Enişte kim? Önce bununla başlamalı... Kardeş kocası ya da teyze-hala kocası, yani bir aileden "kız alan" adama enişte deniyor. Bu aile bazen memleket oluyor, ki koskoca kasaba toplanıp bir adamı enişte belliyor. Kaleye sonradan gelip "seve seve" fetheden bir kumandan gibi, çoğu zaman, hem hayranlık hem düşmanlıkla bakılıyor ona. Öte yandan, bu fethin esas anlamlarını anlamak gerekiyor.

Başka dünyalar ondan sorulur

"Bir Fiat Doblo Erkeği Olarak Enişte" başlıklı yazısında Funda Şenol Cantek, enişteyi, "aileye dışarıdan gelip, hem mahremiyeti ihlal eden, hem de ailenin imkanlarından yararlanan bir kişiden yahut beraberinde getirdiği yabancı kültürün penceresinden dünyayı gösteren, ufuk açan, destek olan, hatta bazen 'el uşağı'na dönüştürülen bir figür" olarak açıyor. Bütün bu akrabalık ilişkilerinden öte, enişteninin bir aile için ne demek olduğu ya da olabileceği bahsinde Cantek'in tanımını döne döne okumak lazım gelir. Derlemede, Ahmet Tulgar'ın enişteyi bir estetik meselesi olarak ele aldığı yazısı da dikkate değer. Ona göre enişte "dönen" bir şeydir ve onu görünür kılan şey "işlevidir". Zira Tulgar, enişteyi bir "işlev temsili" olarak tanımlar. Ona göre enişte, bir iktisadi işlevi yerine getirirken, aynı zamanda aile müessesesine bir potansiyel rakip olarak girip tehdit üretir.

Derlemenin enişteyi daha çok bir anı olarak ele alan ve yazının başında *Yengeler Cumhuriyeti*'nden bahsederken kullandığım ifadeyle "ailesindeki ya da işittiği bir hikayedeki figür" üzerine düşünen yazılardan Bağış Erten'in "Çetindir Benim Enişte"i, okura handiyse bir hikaye anlatıyor. Yazar, kendini dönüştüren bir "büyüğü" olarak Çetin enişte'sini rol model olarak işaret ediyor. Ona göre enişte "paralel bir evrendir. Aile bir şey yaşar. O başka bir şey. Sonra bir gün elinizden tutar, Alice'in harikalar diyarına götürür. Başka dünyalar ondan sorulur. Arzın merkezine seyahat."

Derlemenin en hacimli yazısı "İbrahim'in Tek İdeolojik Sorunu ya da Pardon'daki Enişteyi Yanlış Bilinç Olarak Okumak"ta Kadir Dede, meseleye "içeriden" bir bakışla başlayıp kendi deneyimleriyle hafzalasındaki enişteyi ortaya serdikten sonra, bir sinema figürü olarak kazmaya başlıyor. Dede, *Pardon* filmindeki isimsiz enişteden hareketle, Türk Sineması'nda yıllara yayılan bir düzenbaz enişte incelemesine soyunuyor. Ona göre, *Pardon*'da enişteninin hiç tekil şahıs iyelik ekiyle kullanılmaması, Ferhan Şensoy'un hayat verdiği İbrahim'in gözünde tüm olumsuzlukların sorumlusu olarak enişteninin görülmesi. Bu noktada kendi "öz hikayesi" ile kurgu karakter İbrahim'in enişteseiyle ilişkisini çatıştıran yazar, bu iki farklı deneyimden çıkarılabilecek olan sonucu, enişteninin aile için bir joker niteliğinde olması ile özetliyor. Şöyle bitiriyor: "(Enişteninin) Hem biz olup hem bizden olmaması, kendisine dair olumlu ya da olumsuz tüm duyguların da uçlarda yaşanmasına, sevgi ya da nefretin de gerçeküstü bir içerikle hissedilmesine sebep teşkil ediyor."

Özün özü, bir bölümünü şu iki sayfaya sığdırmaya çalıştığım onca hikaye var "enişte". Tıpkı "yengede" olduğu gibi. Çünkü aile acayip bir şeydir...

ENİŞTE RİSALESİ
DERLEYEN. **Tanıl Bora, Mustafa Çiftci**
İLETİŞİM YAYINLARI **2019**

daha fazlası için: sabitfikir.com

Cepheleri sıvasız evler arasında uzayan ve uzadıkça karanlığın içinde kaybolan yola baktım. Bu fısıltılı ürperişin içinde sanki evren de bir yılan gibi oraya doğru akarak varlığını yitiriyordu.

O, varlığın karmaşasını öteliyordu

zamanın kıyısında gezinen hikâyeler

kitabın, mekânın sınırlarında aradığı ne?

muratdai.com.tr

hangikitapyayinlari.com Hangi Kitap

HÜMEYRA ÇALIŞKAN
humeyracaliskan21@gmail.com

AHMET BÜKE'NİN ÖYKÜ EVRENİNDE YENİ BİR KATMAN

Sait Faik'in açtığı yoldan geçerek kendi öykü evrenini yaratan isimlerden Ahmet Büke. Yazar, yeni öykü kitabı *Varamayan* ile çok konuşmadan, sesini yükseltmeden anlatıyor anlatacaklarını ve her seferinde o tanıdıklık hissini bırakabiliyor.

Türk edebiyatında öyküyü Sait Faik öncesi ve sonrası olarak ayırırsak sanırım abesle iştigal etmiş olmayız. Sait Faik Abasıyanık'ın hazırladığı yazınsal zemin üzerine hızla artan kentleşmenin ve kent hayatının etkileri, bireyi önceleme, varoluşu öyküde sorgulama gibi modernist yaklaşımların 50'ler sonrasında öykünün çehresini değiştirdiğini görüyoruz. 50 kuşağı öykücülerinden Ferit Edgü, Yusuf Atılgan, Demir Özlü, Onat Kutlar, Bilge Karasu, Leyla Erbil, Tomris Uyar gibi isimlerin sadece içerik olarak öyküde yeniliğe gitmediği aynı zamanda biçim ve dilin kullanımında da sınırları değiştirdiği aşikâr. O dönemin öykücülerinin artık "ne" anlattığının yanı sıra "nasıl" anlattığının ve hatta "neden" anlattığının da önemli olduğu bir dönemden söz ediyoruz.

Varamayan Ahmet'in hikâyesi

2000'lere geldiğimizde öyküde 50'lerin mirasının hakkıyla taşındığı ve hatta edebiyatın imkânları dahilinde üzerine çıkıldığı görülmekte. Son dönem yazarlarında, öyküde daha iktisatlı bir üslup, fazlalıklarından arındırılmış bir Türkçe ile verilen örneklerle karşılaşıyoruz. Bu öyküleri güzel yapan aynı zamanda hikâyeden de uzaklaşılmaması ve dahası modern insanla özdeştirilen yalnızlık, bireyselleşme, kötücüllük, bunaltı gibi kavramların şehir veya taşra edebiyatı olarak ayırmadan insan hikâyeleri olarak karşımıza çıkması diyebiliriz. Ahmet Büke öyküsünü kendi adıma tam da burada bir yere koyabiliyorum. Coğrafyasından yükselen bir ses olarak insanı, tabiatı ve doğayı yakından tanıyor, bunu tasarruflu kullandığı kelimelerle su gibi öykülere yansıtabiliyor. 2011'de *Kumrunun Gördüğü* adlı kitabı ile Sait Faik Hikâye Armağanı'nı alan Büke, öyküsünde Sait Faik'in açtığı yoldan geçerek kendi öykü evrenini yaratmış görünüyor. Büke'nin *Varamayan* isimli öykü kitabı geçtiğimiz günlerde okuruyla buluştu, bekleyenlerine yeni bir nefes oldu.

Varamayan iki bölümden oluşuyor. İlk bölüm tek uzun bir öyküye ev sahipliği yapıyor; "Varamayan Ahmet"'in öyküsüne. İkinci bölümde ise 11 kısa öykü bizi bekliyor. Ahmet'in hikâyesi sadece bir yol hikâyesi değil. İnsanın aklın en alt düzeyinde dahi sahip olduğu biricik safi duyguların; sıla özleminin, hiç peşini bırakmayan çocukluk bulutunun, anneye duyulan o katıksız sevginin anlatısı. Ahmet, askerden yeni terhis olmuş, anasına, ocağına, köyüne kavuşma hayalinde safça bir oğlan. Bir tren yolculuğuna çıkıyor. Büke, bu saf oğlana, bir taşra dekorunda öyle güzel bir hayat veriyor ki bu tren yolculuğu artık okura yük oluyor. Ahmet'e bir el uzatma, elinden tutuverip anasının yanına koyuverme isteği ve sabırsızlığı ile doluyor insan.

İlk gençlik anlarının kokusu

İkinci bölümde ise kısa, "öykü nedir" niteliğinde metinlerle baş başayız. Konuşan ama aynı zamanda dinleyen karakterler, yazarın en bildiği coğrafyanın insanları. Büke, çocukluk ve ilk gençlik yıllarına götürmeyi seviyor okurlarını. Bir çocuğun ya da bir gencin ağzından bir an yakalayıp, o anın kokusunu, rengini çizdiği mekân ve insan portreleri ile canlandırıveriyor.

Büke, öykülerinin ilk cümlelerinden alıp akışa dahil edebiliyor okurunu. Çok konuşmadan, sesini yükseltmeden anlatıyor anlatacaklarını ve her seferinde o tanıdıklık hissini bırakabiliyor. İşte bu yüzden tam da edebiyatın bizi götürmesini istediğimiz yerde ortaya çıkıyor Ahmet Büke'nin öykü evreni.

VARAMAYAN
Ahmet Büke
CAN YAYINLARI 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

Küsurat Yayınları'nın Yeni Kitapları Okurlarıyla Buluşuyor!

DOSYA

EDEBİYAT CUMHURİYETİNİN LÜZUMSUZ ADAMLARI

Modern edebiyatın temel karakterlerinden biri de "lüzumsuz adam"dır. Niçin lüzumsuzdur bu adam? Aidiyet hissi o kadar düşük ve bireyciliği o denli yüksektir ki onu tanımlamak için kendisinden başka bir referans kaynağı bulmak çok zordur. Kendisine bir faydası var mı belli değildir ama başkasına bir faydası olmadığı kesindir. Onların lüzumsuzlukları bize kendimiz için biçtiğimiz hedeflerin ne kadar boş olduğunu hatırlatır. Başarılı olmak için taktığımız prangaları saklayan süsleri sökmemiz gerektiğini gösterir bize lüzumsuz adam. Evet, bir özgürlük yolu da sunmazlar. Özümüzü gürleştirmenin formülünü bulamayız onlardan. Onun yerine bizi gerçeğin çölünde terk ederler. Ama yine de iyi ki de vardır "lüzumsuz adamlar".

SUAVİ KEMAL YAZGIÇ

Modern edebiyat bir ülke olsaydı, vatandaşlarının hatırı sayılır bir bölümünü "lüzumsuz adamlar" teşkil ederdi. Her edebiyat kendi çağının karakterinden yola çıkar ve kendi zamanının ruhunu ete kemiğe büründürür. Bir dönemin edebiyat anlayışı o dönemin kültürünün, üretim tarzının, yaygın kabullerinin yazarının bilincindeki tezahürlerinin kasıtlı veya gayri iradi yansımalarından oluşan bir galeridir. Kahraman, sonsuz gibi görünen yolculuğu içinde kılıktan kılığa, karakterden karaktere bürünür. Kâh boğayı tek yumrukta deviren Boğaç Han yahut prensesi ejderhadan kurtaran prens; kâh ıssız adaya düşen Robinson veya *Üç İstanbul*'un Adnan Bey'i olur.

Modern edebiyatın temel karakterlerinden biri de "lüzumsuz adam"dır. Niçin lüzumsuzdur bu adam? Aidiyet hissi o kadar düşük ve bireyciliği o denli yüksektir ki onu tanımlamak için kendisinden başka bir referans kaynağı bulmak çok zordur. Kendisine bir faydası var mı belli değildir ama başkasına bir faydası olmadığı çok nettir. Esasen kötü biri de olmayabilir. Kötülük yapmak için bile bazı bağları diri tutmak gerekir. Çıkarları gözetmek için de "iletişimi" güçlü tutmak şarttır. Lüzumsuz adam bunların dışında biridir. Zamanın ruhuna ve aslında ruhsuzluğuna şahit olabileceğimiz bir ibret aynasıdır "lüzumsuz adam".

Flanör kalabalıklar içinde yalnızdır

"Lüzumsuz Adam"ın kim olduğunu anlamak için önce Frenkçe bir kavrama müracaat etmek gerekiyor. O da flanör (bir başka imlasıyla flâneur). 19. yüzyıl Paris'inde yani sanayileşmenin ve sömürgeciliğin zirve yaptığı bir şehirde zuhur etti bu kavram. Flanör tam bir burjuva tipidir. Flanör, kentte amaçsızca dolaşan, kalabalıklar içindeki yalnızdır. O Baudelaire'in bir kitabına verdiği isimle *Paris Sıkıntısı*'na yakalanmıştır. Baudelaire *Modern Hayatın Ressamı*'nda flanörü şu sözlerle anlatır: "Nasıl ki kuş havada, balık suda yaşarsa, o da kalabalıklarda yaşar. Aşkı, işi, gücü kalabalıklardır. Kusursuz flâneur için, tutkulu gözlemci için, ahalinin orta yerini, hareketin gel-git noktasını, gelip geçici ile sonsuzun arasını mesken tutmak müthiş bir keyiftir (...) Evrensel hayat âşığı, dipsiz bir elektrik sarnıcına girer gibi dalar kalabalığın içine. O, kalabalığın kendisi kadar büyük bir aynaya, bilinçle donatılmış bir kaleydoskopa benzetilebilir. Hayatın çeşitliliğini, tüm öğelerinin uçarı zarafetini yeniden üreten bir kaleydoskop. Kendi dışındakine bir türlü doymayan bir ben'dir o: Dışındakileri, daima istikrarsız, ele avuca sığmaz olan hayattan daha canlı imgelerle ifade eden bir ben"dir ve "modern hayatın ressamı" olan Constantin Guys'ın deyişiyle "kalabalığın içinde sıkılan insan aptalın tekidir!"

Flanör kavramını ilk olarak Walter Benjamin, *Pasajlar* adlı eserinde Charles Baudelaire ve eserlerinde konu edindiği karakterler hakkında kullanır. Bir arayış insanıdır flanör. Dışa yönelse de arayışı kendi hakkındadır. "Ben kimim?" sorusuna şehrin kalabalığında, pasajlarında cevap arar ve bu arayışı onu yalnızlaştırır. Onu "lüzumsuz adam" kılan şey "dünyayı kurtarmak" gibi bir gayretinin olmamasıdır. Bir sanat eseri kadar faydasız ve bir sanat eseri kadar lüzumsuzdur "flanör". Çünkü "birey" olmaya yönelmiştir. Kendisinden başkasına faydası yoktur. Kimliğini ait olduğu cemiyette veya cemaatte değil kendinde aramakta, anlamı atalarından değil içinde bulmaktadır. Nietzsche'nin aforizmasını tekrar edersek: "Aylaklık bütün psikolojinin başıdır." O bulunduğu toplumda Edgar Allan Poe'nun deyimiyle bir tedirgindir. Walter Benjamin ise *Pasajlar*'ında dolaştırdığı bu karakteri için "kitle bir peçedir" der. Robert Musil'in *Niteliksiz Adam*'ı flanör ile lüzumsuz adam arasındaki bağ gibidir. Romanın başkarakteri Ulrich, kendi karakterini bildik yolların dışında yani mensup olduğu cemiyette değil kendi içinde aramaktadır. Flanör gibi kendini kentin sokaklarına vurmaz ama içinin yokuş ve inişleri de şehrinin yokuşlarından daha az değildir.

Rusların lüzumsuz adamları

Edebiyatta modernleşme ve bireyleşmeyle başlayan lüzumsuz adam tiplemesi başka ülkelere de kendi modernleşme ve batılılaşma maceralarıyla birlikte ihraç edilir. Nitekim hayali edebiyat ülkemizin lüzumsuz adamlarının çok büyük bir

daha fazlası için: sabitfikir.com

Ivan Gonçarov

kısmı da kesinlikle Rus olurdu. Bir Rus "lüzumsuz adamları geleneği"nden bile rahatlıkla bahsedebiliriz. Elbette ki Rus modernleşmesi kendi "lüzumsuz adamı"nı üretti ve edebiyata bol bol lüzumsuz adam kazandırdı. Rus batılılaşması henüz bir burjuva sınıfı üretmediği; batılılaşma aristokrasi ve bürokrasi üzerinden geliştiği için flanör de bu sınıftan kişiler arasından "icat edildi".

Rus "lüzumsuz adamları" Rus modernleşmesinin merkezi olması için Çar Petro tarafından tasarlanıp inşa ettirilen Petersburg'da doğarlar. Batılı eğitim almışlardır ve Rusya ile aralarında bir "doku uyuşmazlığı" söz konusudur.

Turgenyev'in *Lüzumsuz Bir Adamın Günlüğü* adından kendini belli eden bir karakter olarak karşımıza çıkar. Romanın başkarakteri Çalkaturin kendi yaşam öyküsünü şu sözlerle dile getirir: "Lüzumsuz, lüzumsuz... Saplanıp kaldığım kocaman bir kelime. Derinden derine içime kapandıkça tüm geçmişimle daha çok yüzleşiyorum ve bu tabirin acımasız gerçekliğine daha çok inanıyorum. Lüzumsuz işte daha ne olsun."

Dostoyevski için lüzumsuz adam Batılılaşmış yani kültürüne yabancılaşmış bir tiptir. Dostoyevski'nin en meşhur lüzumsuz adamını *Yeraltından Notlar*'da okuruz. "Ben hasta bir adamım" diye başlar roman. Başkarakter, tembelliği ile övünür, kibirlidir, karamsardır, tutarsızdır, tam anlamıyla faydasız bir baş belasıdır. *Suç ve Ceza*'nın Raskolnikov'u kendi değerlerinden o derece kopmuştur ki katil olmak için gerekli cesareti zihnindeki Napolyon imgesinden alır. Napolyon'un iktidarı için her şeyi göze alabilmesinden ilham alarak cinayet işler "lüzumsuz adamımız".

Gonçarov'un lüzumsuz adamı olan Oblomov ise lüzumsuzluğun ve faydasızlığın zirve ismidir. Romanın neredeyse ilk üçte birlik kısmı yatakta geçer. Bir türlü yatağından çıkamaz Oblomov. Flanör tiplemesinin kentin sokaklarını mesken tutması Oblomov'da yatağından çıkmaması ile tezat teşkil etmez. Zira aslolan hareket etmek değil bireyin başkasını gözetmeden hareket etmesi ya da tamamen hareketsiz kalmasıdır.

Lüzumsuz adam geç mi geldi bize?

Türk edebiyatından "lüzumsuz adam" çıkmadı mı? Matbaa gibi flanör de, lüzumsuz adam da bize geç mi geldi? Rusya'dan farklı olarak bir aristokrasi sınıfı da yoktu bizde. Geriye kala kala bürokrasi kalmıştı elde. Batılılaşma maceramız "bürokratik" bir sürece dönüştü bu topraklarda. Biz bir derde binaen batılılaşma yoluna girdik ve derdimizle bağlantı kurmadığımız konularla da haliyle ilgilenemedik. Bizim için Şevket Süreyya Aydemir'in kitap isminden okursak "*Suyu Arayan Adam*" lazımdı. Henüz sanayileşmemiştik, sömürgelerimiz yoktu ve "*Toprak Uyanırsa*" diye bir ümidimiz vardı. Lüzumsuz adam bizim için gereksiz bir lükstü. *Araba Sevdası*'nın tiplerinden flanör icat edecek durumda da değildik. Nitekim "Tanpınar, bu ilgisizliğimizden şikâyet eder. *Yaşadığım Gibi*'de yer alan 'Notre-Dame'dan Başıboş Düşünceler' (Yazının ismi bile flanörlük çağrıştırır) başlıklı yazıda bu şikâyetini şu sözlerle estetikleştirir: Baudelaire'in öldüğü günlerde bizim Tanzimatçılar, Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa Paris'te idiler. Fakat hiçbiri ondan bahsetmez. Zira Tanzimat neden bahseder ki? Onlar Avrupa'yı başları sıkıldıkça uğranılan attar dükkânı gibi bir şey sanıyorlar, alacaklarını aldıktan sonra çabucak kapıyı kapatıyorlardı. Ne çıkar, hâlâ Garp'tan bahsetmeyi kendimize ihanet sayıyoruz." Tanpınar'da da *Sahnenin Dışındakiler* vardır, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* bürokratları vardır ama flanör yoktur. O şehirde dolaşırken bir flanör gibi dolaşamaz. Onun dolaştığı, anlattığı şehrin iyi-kötü kimliği vardır. Sonuçta Tanpınar da bir akademisyendir.

Aylak Adam bir flanör mü?

1959'da yayınlanan Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam*'ı, baba parası yiyerek yaşayan bir aylaktır. Adı sadece C'dir. Bir derdi, ideali, hayali, hedefi yoktur. Melike Kılıç yüksek lisans tezinde C için "Kendisine tutunacak bir şey aramaktan ziyade, tutunabileceği şeylerden kaçan bir kahraman olmasıyla bir sanatçı olamamıştır fakat çevresi sanatçılarla doludur" der. C için burjuva, bürokrat veya aristokrat diyemeyiz. Mirasyedidir o kadar. Gün boyu dolaşır. Sanatla ilgili gözükür. İnsanların bıyıklarına takılır. Sinemaya gider. Sinemadan çıkan insan diye bir dert edinir. Seyrettiği filmden büründüğü haleti ruhiyeyi koruyamadığından şikâyet eder. Onun sokakları dolaşırken de, sanatla ilgilenir gibi yaparken de, aradığı, sinemadan çıkarken koruyamadığı o haleti ruhiyedir sanki. Aylak Adam'ın yaşadığı İstanbul, kimliksiz bir kenttir. Tıpkı *Anayurt Oteli*'nin kimliksiz bir taşra olması gibidir. (Dostoyevski'nin *Yeraltından Notlar*'ında da lüzumsuz adamımız yaşadığı kent olan Petersburg için "yeryüzünün en soyut kenti" nitelemesinde bulunur.) Her yer, her yer olabilir. Ne nostaljisi yapılabilecek bir geçmiş ne de idealize edilecek

daha fazlası için: sabitfikir.com

Türkiye'nin "Batılılaşma" macerası bürokratik bir süreçti. Biz bir derde binaen batılılaşma yoluna girdik ve diğer konularla pek ilgilenmedik. Henüz sanayileşmemiştik ve *Toprak Uyanırsa* diye bir ümidimiz vardı. Bize *Suyu Arayan Adam* lazımdı. Tanpınar "Tanzimat neden şikâyet eder ki? Onlar Avrupa'yı başları sıkıldıkça uğranılan attar dükkanı gibi bir şey sanıyorlar" diyerek 'Lüzumsuz Adam'a olan ilgisizliğimizden' şikayet etmişti.

bir gelecek vardır. Yaşanan bu anın sıkıntısından ibarettir. C de Zebercet de sıkıntılarını farklı yollardan giderir. Sonuçta amaçlanan bu anı atlatmaktan ibarettir. Zebercet güya iş sahibidir ama gerçekte mesleksiz ve mesnetsizdir. Sait Faik'in *Lüzumsuz Adam*'ı için mahallesi ne ise Zebercet için de otel odur. Şehirde yaşamayan bir "lüzumsuz adam"dır Zebercet ve bu yönü onu daha da lüzumsuz bir tercümeye dönüştürür. "Gecikmeli Ankara treniyle gelen kadın"ı beklemesi Godot'yu beklemek kadar lüzumsuzdur. Tıpkı *Aylak Adam*'daki C'nin şehri dolaşırken "güzel, temiz yüz" bulmasının beyhudeliği gibidir bu bekleyiş. Tabii ki Lüzumsuz Adam deyince adıyla sanıyla Sait Faik Abasıyanık'ın *Lüzumsuz Adam*'ını unutmuş değiliz. Doğulu bir flanördür o. *Oblomov*'un azıcık yatağından dışarı çıkan halidir Sait Faik'in *Lüzumsuz Adam*'ı... Yedi yıldır mahallesinden dışarı çıkmamıştır. Bir anlamda da negatif flanördür o. Kalabalıkların değil aynı üç beş kişinin arasında yer alır. Ne der kendisi hakkında: "Ben bir acayip oldum. Gözüm kimseyi görmüyor, kimsenin kapımı çalmasını istemiyorum. Dünyanın en sevimli insanları olan posta müvezzilerinin bile." Dostoyevski'nin *Yeraltından Notlar*'ını hatırlatır bu cümleleriyle.

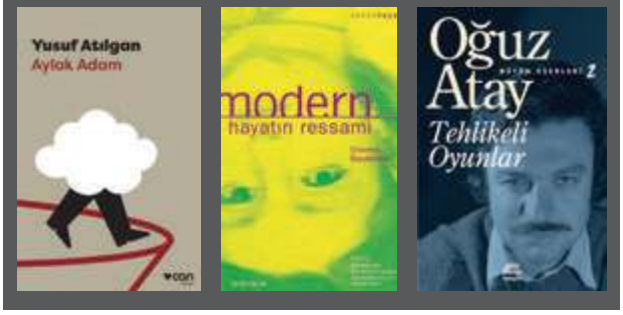
Atay'ın eserleri "lüzumsuz adam" deposu

Lüzumsuz adamımız Mansur Bey, birkaç mekân ile sınırlı dünyasında arada bir yabancı dil öğrenme hevesiyle kitap okumaya çalışmak dışında kendi rutininin dışına çıkmaz. Kendisine miras kalan dükkânın kirasıyla geçimini sağlar. Yaşadığı mahallenin sokaklarını kendi tespit ettiği numaralarla anar. Sait Faik'in pek çok hikâye karakteri gibi "lüzumsuz adam"ı da bir yere kadar Sait Faik'in ta kendisidir. Bu noktada Ayfer Tunç'un Sait Faik için yaptığı tespiti aktarmakta fayda var: "Bana öyle geldi ki, Sait Faik'in içinde kökü bu topraklara bağlı, aslen buralı bir Flâneur var. O, İstanbul'un herhangi bir yerinde, Beyoğlu'nun bütün arka sokaklarında, Haliç'in girinti çıkıntılarında, Tarlabaşı'nda, Dolapdere'de, Şişli'de, Şişli'nin arkalarında, Feriköy'de, Beşiktaş'ta, Menekşeli vadilerin adı olan Mecidiyeköy'de, kısacası bu toprakların Flâneur'ünün rahat edebileceği ne kadar sokak varsa hepsinde, kendi evinin yatak odasındaymışçasına rahat ve güvende dolaşır." *Lüzumsuz Adam*, Sait Faik'in kendisi değil ondan bir cüzdür.

Melih Cevdet Anday'ın *Aylaklar* romanını da unutmamak lazım bu noktada. *Aylaklar*'ın karakterleri kelimenin tam anlamıyla "lümpen"dir. Bizde aristokrasi yoktur ama "saraylılar" vardır. Sarayda hizmet gördüğü için ihsanda bulunulan insanların torunlarıdır "*Aylaklar*" ve lümpenliklerini, aylaklıklarını saraylı ceddinin aldığı ihsanlarına borçludur. Bir baltaya sap olamamak adeta "erdem" gibidir bu aile için. *Aylak Adam*'ın da *Aylaklar*'ın da flanörlüğü bir yerde "tercüme"dir ve kavramın aslına tam oturmamaktadır. Ancak her iki romanda arada kalmışlığa rağmen arafta bile olamamanın hiçliğin eşiğindeki beyhudeliği vardır. Arafta olmak bile bir anlam ve değer ifade eder. Oysa aylaklık öyle bir beyhudeliktir ki herhangi bir değerler sistematiği içinde karşılık bulamaz. Oğuz Atay'ın romanları ve öyküleri "lüzumsuz adam" deposu gibidir. *Beyaz Mantolu Adam*, başarısız bir dilencidir. Kenti büyük bir başarısızlıkla dolaşır. Kendini denize terk eder. Son anına kadar fark edilmez, daha doğrusu fark edilmeye değer bulunmaz. *Korkuyu Beklerken*'de karakter kendini eve hapseder. Gerçekten var olup olmadığı belli olmayan bir tehditle karşı karşıyadır. *Tutunamayanlar*, bir lüzumsuz adamlar ansiklopedisidir adeta. "*Tehlikeli Oyunlar*" lüzumsuz adamlar arasında cereyan eder.

Edebiyat Cumhuriyeti'nin bulvarlarında yürüyen ve adımlarıyla edebiyatı zenginleştiren daha pek çok "lüzumsuz adam" var. Onların lüzumsuzlukları bize kendimiz için biçtiğimiz hedeflerin ne kadar boş olduğunu hatırlatır. Başarılı olmak, başarılı kabul edilmek için takmayı kabul ettiğimiz prangaları saklayan süsleri sökmemiz gerektiğini gösterir bize lüzumsuz adam. Evet, bir özgürlük yolu da sunmazlar. Özümüzü gürleştirmenin formülünü bulamayız onlardan. Onun yerine bizi gerçeğin çölünde terk ederler. Yine de iyi ki de var "lüzumsuz adamlar".

Yazıda geçen kitaplar

daha fazlası için: sabitfikir.com

HAZIRLAYAN: MURAT CAN AŞLAK / **ÇİZEN:** ONUR ATAY

Aylak Adam – Yusuf Atılgan

Mösyö – Jean-Philippe Toussaint

Yaşamda hiçbir hırsı, projesi olmayan, düşmanı olduğu gerçeklikten kaçıp yalnızlığına ve düşüncelerine sığınan, "göze fazla batmamaya" çalışarak gündelik monoton yaşamını sürdüren Mösyö

Ulysses – James Joyce

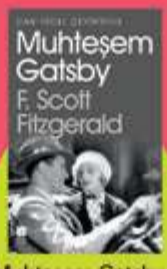
Mrs. Dalloway – Virginia Woolf

Yapılmaya çalışılan parti, bir tür "kifayetsizler" partisi

Talihli Jim – Kingsley Amis

- İşiyle her türlü ahlaksızlığa göz yumma sayesinde kendisi büyük ahlaksız olup, okura devamlı diskur çeken Nick Carraway kitabın en büyük kifayetsiz anti-kahramanı

Muhteşem Gatsby – F. Scott Fitzgerald

Tom Sawyer'ın Maceraları – Mark Twain

Burjuvazinin tüm siyasi gücü eline geçmesiyle dişleri dökülen aristokrasiyi temsil eden Oblomov

Oblomov – İvan Gonçarov

- 1920'lerde sönen Amerikan Rüya'sının romanı

Döşeğimde Ölürken – William Faulkner

Kâtip Bartleby – Herman Melville

Yapmamayı tercih eden büyük kayıtsız

Bunlar da mı İnsan – Primo Levi

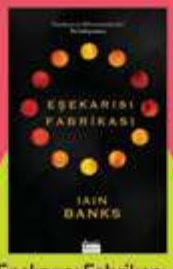
Büyülü gerçeklik akımının tepesinde oturan roman bolca yerinde sayan anti-kahraman bulunduruyor.

Yüzyıllık Yalnızlık – Gabriel Garcia Marquez

Bech Döndü – John Updike

Eşekarısı Fabrikası – Iain Banks

- Listenin en karanlığı "Frank" Cauldhame

Utanç – J. M. Coetzee

- İkinci Dünya Savaşı'nda İtalya Cephesi

- Ünlü bürokratik kural: Deli olan herkes – kendisinin talep etmesi koşuluyla- uçuştan men edilir ve insanın ucu ucuna kurtulduğu onca seferden sonra görev uçuşuna çıkmaya devam etmesi için deli olması gerekir. Ancak deli olduğu için başvurursa, bu deli olmadığını kanıtlar ve yine uçmak zorundadır. Diğer deyişle Madde 22 açmazı…

Madde 22 – Joseph Heller

Romanların Bezgin, Kifa

Burjuvazi, ticaret üzerinden ekono
aristokrasinin eğitim üzerindeki tekel
kitlesel bir aracıya ihtiyaç duyma
aristokrasiye ve onun yaşam tarzına
aldı ve bunları romanlara dönüştür
kurdu. O dönemde sanat toplum iç
toplum içindi: 18.yy neoklasik dö
eğlendirme ile beraberce vazife edinn
zaman olay örgüsünün dışına çıkıp
olurdu. Öğretme niyeti yazar ile oku
Vaazlar zaman içinde kayboldu anca
tavır romandan hemen kaybolmadı:
vaaz veren yazar yerini okura yine tep
tehikeye göğüsünü siper etmeye hazı
merkez karakterler, kitaba kahraman
kitaptan yine kahraman olarak çıkan,
şeyler öğretmesi ve ilham ver

Zamanla doğuştan ayrıcalıklı aristokr
sınıfın mensupları, dönüşen toplu
görülmemiş şekilde yükselebi
değiştirebildiklerini gördüler. An
çerçevelemesine uygun olarak değiş
önceliklendiren evreden sonra dönü
Romanın başında geleneksel kahrama
olmayan ancak kahramanlaşmaya
Toplumsal gelişime paralel olarak;
güçlü tıynetlere ve güzel ahlaka sa
içinde/yolda edindikleri ile kendini
Anti-kahramanlar bu süreçte doğdu
sahip olmayan merkez karakt
Anti-kahramanlar, karşı karakter ya da
ki cesaret klasik kahramanlara atfed
korkaklık bir anti-kahramanın özelli
anti-kahraman çekingen, belagatli
başaranlardır-yapanlardır; anti-kahran
ya da kifayetsiz olabilirler. Kahraman
anti-kahramanların özellikleri perspe
atfedilen özelliklerin k

Sonraki aşamada, hümanizmin
antikahraman artık kahramanlığa ula
devinime rağmen romana antikahran
romanı antikahraman olarak bitirm
anti-kahramanlar çağındayız ancak tü
merkez karakterlerin varyasyonlarına
Okur'a, en kifayetsiz olanlarını merk
ediyo

yetsiz Anti-Kahramanları

mik gücü eline geçirdikten sonra
ni kırıp kendi kendisini eğitmesi için
ya başladı. Bu amaç paralelinde
nitap eden okuması zor 'romans'ları
erek kendi iç iletişim/eğitim aracını
n midir tartışması yoktu; kesinlikle
nemde romanlar bilgilendirmeyi
işlerdi. Dönemin yazarlarının zaman
metin içinde uzun vaazlar verdikleri
r arasında bir hiyerarşi kuruyordu.
k romana kattığı öğretici/toplumsal
Zamanla dönüşen toplumla beraber
eden bakacak cesur, onurlu, her türlü
geleneksel kahramanlara bıraktı. Bu
olarak girip, kitap nasıl biterse bitsin
omanın etrafında döndüğü okura bir
mesi planlanan karakterlerdi.

atlardan olmayan yeni yükselen orta
msal dinamikler içinde daha önce
diklerini, hayat standartlarını
karakterler romanların bu yeni
neye başladı; romanlarda da eğitimi
şüm hikayeleri yükselmeye başladı.
nların sahip olduğu hasletlere sahip
açık ana karakterler ortaya çıktılar.
geleneksel Platoncu, özü itibarıyla
hip karakterler yerlerini yaşamın
oluşturanlara bırakmaya başladı.
lar; bildik kahramanlık hasretlerine
erler romanlarda çoğaldılar.
habis olmak zorunda değiller: Nasıl
ilen özelliklerden biri, buna karşılık
ği olabilir; kahraman atılgansa, bir
se iletişimsiz olabilir. Kahramanlar
anlar başarısız, bekleneni vermeyen
ların özellikleri daha köşeli olurken,
ktife göre değişse de kahramanlara
arşısında bulunurlar.

le geri çekilmesiyle pek çok kez
şamamaya başladı, tüm dönüşüme
an olarak giren merkez karkaterlerin
e eğilimi ortaya çıktı. Bugün hala
m bu tarihsel dönemleri tanımlayan
da rastlayabiliyoruz. Bu ay Kararsız
eze alarak antikahramanları misafir
ruz.

- İcazeti alınmadan dünyaya fırlatılmış aylak ayakkabı deneyicisiyle çizgilere basmadan yürüyüşler
- "Fantezilerim yok artık.

Ciddi misin?

Evet. Bir vakit geldi fantezilerim öldü.

Zannetmiyorum diyor Susanne; muhtemelen onlarla o kadar sarmaş dolaşsın ki, artık dikkatini çekmiyorlar."

Suç ve Ceza – Fyodor M. Dostoyevski

Şimdi neden hiçbir iş yapmıyorsun?

- Yapıyorum.

- Ne yapıyorsun?

- İş yapıyorum.

- Ne işi yapıyorsun?

- Düşünüyorum."

Anti-kahraman teriminin ilk kullanıldığı roman (felsefi kurgu)

O Gün İçin Bir Şemsiye – Wilhelm Genazino

- Markson'ın tam 54 kez reddedilen sıra dışı romanının kifayetsizi Kate

Wittgenstein'ın Metresi – David Markson

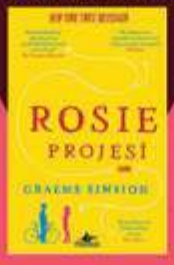
- "Bir keresinde, birisi Robert Schumann'dan az önce piyanoda çaldığı parçayı açıklamasını istedi.

Robert Schumann'ın yaptığıysa, piyanonun başına oturup parçayı tekrar çalmak oldu."

Yeraltından Notlar – Fyodor M. Dostoyevski

Rosie Projesi – Graeme Simsion

Dahi genetik profesöründen anti kahraman yaratmak

"Hırpalandım, örselendim, yaralandım, ne oldumsa oldum."

Don Kişot – Miguel de Cervantes

"Zaman... İnsanın isteyebileceği denli çok zaman..."

Saatleri Ayarlama Enstitüsü – Ahmet Hamdi Tanpınar

Montano Hastalığı – Enrique Vila-Matas

"Ve devam etmek. Hayatta devam etmek dışında bir şey yapmadım ben."

Pekin'de Sonbahar – Boris Vian

"'Ve işinize zamanında gelin' diye bağırdı amiri. 'Dün altı dakika geç kaldınız.' 'Ama nasıl olur, dokuz dakika erken geldim' diye itiraz edecek oldu Claude. 'Evet, tamam da, her zaman on beş dakika erken gelirsiniz' dedi"

Körleşme – Elias Canetti

Tanios Kayası – Amin Maalouf

"Bütün mutluluklar geçicidir; ister bir hafta sürsün, ister otuz yıl, son gün geldiğinde aynı gözyaşları dökülür ve bir gün daha sürsün diye cehennem ateşlerine razı olunur."

Kara Üçleme – Leo Malet

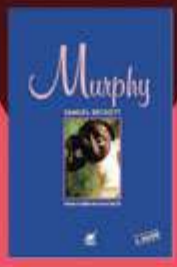

Bir mucize olması istendi mi, beklemesini bilmek gerekiyordu."

Teneke Trampet – Günter Grass

Murphy – Samuel Beckett

"Bir köpeğin ayrıcalıklarına sahip olmadan sürdürülen köpeksi bir yaşamdı bu."

Zamanımızın Bir Kahramanı – Mihail Yuryeviç Lermontov

Lermontov 27 yaşında bir düelloda hayatını kaybetti

Şimdi bana tekrar, bir insanın böyle fena olamayacağını söyleyeceksiniz; ben de size diyeceğim ki, bütün trajik ve romantik canilerin var olabileceğine inanıyorsunuz da, Peçorin'in gerçek olduğuna mı inanmıyorsunuz? Çok daha korkunç ve çirkin birilerinin zihninden çıkmış olanlara hayrandınız da, kendisi de birinin zihninden çıkmış bu karakter niye merhametinizi kazanmıyor?"

Hücre – Hubert Selby Jr.

POLİSİYE

HARUN CANDAN
haruncandan@hotmail.com.tr

"ONU MUTLAKA BULACAĞIM"

daha fazlası için: sabitfikir.com

Muhabir olarak çalıştıktan sonra özel dedektif olmaya karar veren Amerikalı yazar Rene Denfeld, kendi hayat hikâyesine de paralel olarak yazdığı son kitabı *İzci*'de okurları, uzmanlık alanı kayıp çocuklar olan özel dedektif Naomi Cottle'nin küçük bir kızın izini sürdüğü ürpertici macerasına ortak ediyor.

Çocukken kaçırılmaktan korkar mıydınız? Kaybolmanın ölmekten daha zor, daha acı bir durum olduğu söylenir. Ölüm bir vedadır; kayıp ise asla aklından çıkaramayıp her zaman umut etmek, beklemek, beklemek ve beklemektir. Otogarlarda, elektrik direklerinde, dükkân camlarındaki kayıp ilanlarına bakarken siz de üzülüyorsanız; kaybolan çocuklara dair hem ürküten hem de yürek burkan hikâyelere aşinaysanız, satırları arasında gezinirken kâh öfkeleneceğiniz, kâh ürpereceğiniz bir kitapla tanışmaya hazır olun: *İzci*.

İzci (*The Child Finder*) ülkemizde Doğan Kitap etiketiyle geçen Ekim ayında okuyucuyla buluştu. Amerikalı yazar Rene Denfeld'in Türkçeye çevrilen ilk eseri. Denfeld'in bundan başka *The Enchanted* ve *Butterfly Girl* isimli iki kitabı daha bulunuyor ki, *Butterfly Girl*, *İzci*'deki kahramanımız Naomi Cottle'ın bir diğer hikâyesi.

Denfeld'in yaşamı bir hayli ilginç. Muhabir olarak çalıştıktan sonra özel dedektif olmaya karar veren yazarın üç evlatlık çocuğu var ve Oregon - Portland'da yaşıyor. Buradan bakınca ilginç gelmese de, *İzci*'yi okuyanlar hak verecekleridir. Zira macera Oregon'da geçiyor ve evlatlık çocukların hikâyede hatırı sayılır bir yeri var. Yazarın bu kitabı kaleme alırken gördüğü, bildiği, duyduğu hikâyelerden yola çıktığını düşünmemek elde değil.

Karanlık sırlar, sır dolu yaşantılar

Naomi Cottle, kendisine "izci" lakabını yakıştıran, uzmanlık alanı kayıp çocuklar olan bir özel dedektiftir. Çocuk istismarı ve çocuk cinayetleriyle fazlaca haşır neşir olduğundan ötürü hayata karşı duruşu tahmin edilebileceği gibi mesafelidir. Sert mizaçlı, az gülen, bazen dağlarda bazense çöllerde kayıp çocukların peşinde ömrünü tüketen genç kadının karakterinin bu yönde evrilmesi de boş yere değildir. Naomi henüz çocukken, küçük kız kardeşi ile beraber kaçırılmış, ormanda bir yerlerde alıkoyulmuş, bir şekilde kaçıp kurtulmuş, adeta cehennemden çıkmıştır.

Acı olansa küçük kardeşinin kendisi kadar şanslı olmayışıdır. Naomi'yi bulan yerliler onu polise teslim ettiklerinde, yaşadığı dehşetten ötürü hafızası olayı çözecek kadar berrak değildir. Ne ailesine ne de kaçırılışına dair kayda değer hiçbir şey hatırlamaz. Ancak bu acı yaşanmışlık adeta bir sis perdesinin arkasından izliyormuş gibi bulanık da olsa zihnini hiç terk etmez Naomi'nin. Uykuları sık sık kâbuslarla bölünür. Küçük Naomi, soyadını alacağı Bayan Cottle tarafından evlatlık alınır. Bu iyi yürekli kadının evinde bir başka kimsesiz çocuk daha vardır; Jerome. Bu iki çocuk birlikte büyürler, kardeş gibi yakın olsalar da asıllarını bilirler. Hatta aralarında gizli bir çekim de mevcuttur.

Naomi yuvayı terk edip dedektif olur, Jerome ise orduya katılır, kolunu kaybeder ve koruyucu annesinin evine döner. Fırsat buldukça görüşmeye devam etmektedirler. Bu fırsatlardan biri daha gerçekleşir ve Naomi bir süreliğine Oregon'a gelir. Çünkü yeni bir iş almıştır. Kaybolan küçük bir kızın izini sürecektir. Kitapta Naomi'nin geçmişine dair bu ipuçlarını ve yaşantısının detaylarını, hikâyenin akışı içerisinde parça parça okuyoruz. Roman tam da Naomi'nin yeni bir vaka için Oregon'a dönüşüyle başlıyor.

Kardan Kız'ın hikâyesi

Beş yaşındaki Madison üç yıl önce anne - babasıyla yılbaşı için çam kesmeye gittikleri Skookum Milli Parkı'nda kaybolmuştur. Perişan durumdaki aile her yolu denedikten sonra Naomi'ye ulaşırlar. Naomi vakayı kabul edip bölgede kızın izini sürmeye başlar. Burası uçsuz bucaksız ormanlarla kaplı,

Otogarlarda, elektrik direklerinde, dükkân camlarındaki kayıp ilanlarına bakarken siz de üzülüyorsanız; kaybolan çocuklara dair hem ürküten hem de yürek burkan hikâyelere aşinaysanız, satırları arasında gezinirken kâh öfkeleneceğiniz, kâh ürpereceğiniz bir kitapla tanışmaya hazır olun: *İzci*.

güzel olduğu kadar bilinmez bir arazidir. Hâlâ geleneksel yöntemlerle tuzak kurup avlanan avcıların kürk ticareti ile geçindikleri, herkesin birbirini tanıdığı küçük kasabada Naomi için çok fazla ipucu yoktur. Şüphelendiği isimleri araştırıp, geçmişe dönük kayıp vakalarını sararmış gazete kupürlerinden incelerken, üvey annesi Bayan Cotton vefat eder. Bu veda Jerome ile Naomi'yi birbirlerine duygusal açıdan daha çok yakınlaştıracaktır.

Öte yandan hikâye akıp giderken aralarda bir masal okuruz. Bu, Kardan Kız'ın hikâyesidir. Dehşetli bir yabani tarafından bir kulübenin bodrumuna hapsedilmiş küçük kızın masalı ilerledikçe, onun aslında Naomi'nin aradığı Madison olduğunu anlarız.

Madison kaçırılmıştır ve hayattadır. Artık sekiz yaşına erişmiş küçük kız hayata tutunabilmek adına en sevdiği masal kitabındaki hikâyeyi kendi gerçekliğiymişçesine yaşamaktadır. Çember daralırken Madison'un akıbetini merak ettiğimiz kadar Naomi'nin kendi yaşamındaki çalkantıları da ilgiyle okuyoruz. Düğüm çözüldüğünde ise Madison'u kaçıran yabancının hikâyesinin de esaslı bir dram olduğunu görüp karmaşık duygulara savruluyoruz.

Naomi yeni bir maceraya atılmak üzere bize veda ettiğinde, bu gözü pek karakterin diğer kitabını da okumayı şiddetle arzu ettim. *İzci*, fiziksel değil psikolojik şiddetin ön planda olduğu, gerilim seven okuyucuları tatmin edecek bir kitap.

İZCİ
Rene Denfeld
ÇEV: **Begüm Kovulmaz**
DOĞAN KİTAP 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

ERTUĞRUL EMİN AKGÜN
eeeakgun@gmail.com

BABALAR, OĞULLAR VE AMERİKALAR

Güray Süngü'nün yeni romanı *Az Kalan Gölge*'de bir otobiyografinin peşindeyiz. Osman oğlu Osman kendi hikâyesini anlatıyor. Gençliğinden, dünyadan ilk koptuğu anlardan. Anılardan, kalanlardan, gidenlerden, uydurduklarından belki. Belki dünyadan kaçıyor. Kaçtığı yerde yakalanıyor ve ekliyor: "O an fark ettim, ne kadar uzak durursan dur, hayat sana bulaşıyordu."

Güray Süngü'nün yeni romanı masamda duruyor: *Az Kalan Gölge*. Kapakta bir yük gemisi. Macera. Yolculuk. Gölge kelimesi güneşi işaret ediyor, engeli çağırıyor. Koyu renkli. İlk sayfayı açar açmaz edebiyatın iki yolu beliriyor. İki çeşit metin. Her şeyi anlatan ya da anlatmadıklarının peşinde koşturan. Parçalı bir roman. Bir otobiyografinin peşindeyiz. Doğru ya da yanlış. Dünyanın dışında kalmış bir Osman, sayfaların yarısını boş bırakırken ekliyor: "İnsan geleceğe hangi anısının kalacağını seçemiyor."

Alışılmış bir eleştiri yazısıyla yakalamak çok zor Osman'ın macerasını. O yüzden en baştan parçalı ve eksikleri kabul ederek. İyi romanların bir özelliği de istediğiniz sayfadan okumaya başlayabilirsiniz. Her yeni denemede yeni bir kitap kazanır okur. Osman oğlu Osman kendi hikayesini anlatıyor. Gençliğinden, dünyadan ilk koptuğu anlardan. Anılardan, kalanlardan, gidenlerden, uydurduklarından belki. Belki dünyadan kaçıyor. Evet kaçıyor. Kaçtığı yerde yakalanıyor ve ekliyor: "O an fark ettim, ne kadar uzak durursan dur, hayat sana bulaşıyordu."

Kaçmaya çalıştıkça yakalananın romanı

Uzun bir dertleşme. Kendi kendisiyle konuşması. Ne zaman, nasıl ve neden önemsiz. Babasını aşamamış bir Osman. Arada kalmış. Sıkılmış. Kırmış. İçinde bir şeylerin koptuğu, tekrar bağlandığı, böyle sanıp neşelenirken serüvenin tekrarlandığının farkında. Aynı şeylerin, benzer görünen cümlelerin, tekrarların, her defasında başka yollara çıkması. Tek bir kapının her defasında başka odalara açılması. Osman her defasında olup bittikten sonra fark ediyor kırılmaları ve ekliyor: "Genelde öyle olur ya, insanlara kızmayı bıraktım, onlara merhamet etmeye başladım." Osman uzun bir yolculuğa çıkıyor. Gençlik yıllarında aklına düşen bir fikir: Amerika. Kaçıyor memleketinden. Kaçmak için uğraşıyor. Babasından, evinden, liseden, üniversiteden, askerlikten. Kaçmaya çalıştıkça hepsine yakalanıyor. Gerçekle hayal birbirine karışıyor, Osman'da kesişiyor. Yolu bitirmeye çalışırken yola dönüşüyor. Düşüyor. Kalkıyor. Deniyor. Baştan başlıyor. Ne aradığını bilmiyor. Bulamıyor. Bazen yaklaşıyor. Uzaklaşıyor. Dahil olamıyor. Doğuda da batıda da kendine bir ev bulamıyor. Evini yanında, bir saksıda taşıyor ve ekliyor: "Düşecek bir çukur lazımmış bana."

Osman'ın düşünceleri, anlayamadığı bir Türkiye tarihiyle çakışıyor. Bir şeyler oluyor sürekli, annesi ağlıyor, babası camiye gidiyor beş vakit. Osman'ın çevresinde ona değmeden dönen, sırtında taşıdığı, bilemediği bir dünya. Kendi içine dönüyor. Dünyayla birlikte ağrıyla hareket ediyor. Bazı kitaplar, romanlar zordur. Üzerine konuşmak için her satıra değinmek gerekir. Dağınıklığın altındaki matematik. Yazarın sırrı, şifresi. Ben onu ararken Osman ekliyor: "Ben iyi bir insan mı, kötü bir insan mı olduğuna karar verememiş bir insan mıyım?" Savruk bir yazı oluyor bu. Oldu. Kitaptan, yazardan bahsetmedim bile belki. Ama böyle bir karakter Osman; dil, bilinç. Hepsini kapsıyor. Hangisinden konuşursak konuşalım diğerlerini de kendine dahil ediyor. Babalar ve oğullar külliyatına yeni bir eser. Yeni bir yolculuk. Çukur. Bir Türkiye haritası. Bir erginleşememe ritüeli. Hepsi, tamamı ve hiçbiri. Osman çok sonraları anlıyor olup biteni. Olup bittikten çok sonra. Bakıyor ve ekliyor: "Beni hiç sevmedin be baba, dedim ama öfkeyle değil. Valla değil. Babam bir şey demedi, ayakkabımın sağ tekini giydirdi."

Osman, böyle olur mu?

Kitap sayfa sayfa dalgalardan oluşuyor. Koca bir okyanusun, yönünü kaybetmiş bir okyanusun, geçmişle geleceği karıştırmış ve üzerine her gece soğuk su içen bir okyanusun hangi kıyılara vuracağını bilemediği dalgalar. Kitabın dili karakterle birlikte hırçınlaşıyor, yumuşuyor ansızın ve ritim değiştiriyor. Osman'ın anıları. Bir sürü noktadan oluşan bir nokta. Okyanusa bakıyor ve ekliyor: "Ezildim orada öyle dururken ve bakarken. İnsan balinaların o muhteşemliğini seyrederken üzülür mü, incinir mi, ezilir mi, kırılır, bükülür mü, dağılır mı? Osman. Böyle olur mu?"

Bu yazı için Güray Süngü'den af diliyorum.
Bu roman için Güray Süngü'ye teşekkür ediyorum.
Cesaretiniz varsa Osman'a eşlik edin.

AZ KALAN GÖLGE
Güray Süngü
İZ YAYINCILIK 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

UYKUSUZ ANNELERİN BEKLEDİĞİ KİTAP ÇIKTI

@irlandalianne

ESRA TEYMUR ŞİMŞEK

Sevgili Anne!

Biliyorum. Hayatının en müthiş mutluluğunu yaşarken bir yandan da yorgun ve uykusuzsun. Belki de tükenmiş hissediyorsun kendini. Anne olmadan önce böyle olacağını hiç düşünmemiştin değil mi? Belki de gerçekten böyle değildir! Uykusuz gecelerinin sebebi kaderin değil sadece geliştirilmeyi bekleyen alışkanlıklar silsilesidir!

yakamoz

DUYGU KARSLI
karslduygu@gmail.com

daha fazlası için: sabitfikir.com

ÇİZEN: Serkan Yolcu

HER ŞEY OLUP BİTMEDEN BİR GÜN ÖNCE...

***Devrimden Önceki Gün*, Ursula K. Le Guin'in bir bilimkurgu klasiği haline gelen *Mülksüzler* romanındaki Devrim'e önderlik eden kadın lider Odo'nun bir gününü anlatır. *Mülksüzler*'den ayrı olarak ama onunla aynı sene, 1974 yılında yayımlanan, Türkçeye ise geçtiğimiz ay kazandırılan kitap, devrimci liderin bir günü üzerinden Odo felsefesini ve devrim öncesi toplumsal atmosferi, yaklaşmakta olan değişimin ipuçları bakımından anlatıyor.**

Ursula K. Le Guin'in 1974 tarihli romanı *Mülksüzler*'in ütopik bilimkurgu romanları içinde kendine has bir yeri var. Roman, toplumsal ve siyasi açıdan iki farklı dünya tasavvuruna karşılık gelen ikili dünya sisteminde geçiyor. Bunlardan biri Urras, kapitalist ekonomik düzeni temsil ediyor. Eşitlikten uzak, pratik fayda güden, çıkarcı sistemin egemen olduğu Urras, zengin olsa da mutsuz insanların ülkesi. Çatışma ve ayakta kalma hırsı insanları ele geçirmiş. Bunun tam karşıtı Anarres ise kurak, verimsiz topraklara sahip olmasına rağmen üretimde dayanışmanın egemen olduğu, eşitliğe dayanan bir sisteme sahip. Anarres'te yaşayanlar doğanın parçası olduklarını biliyor ve ona uygun hareket ediyor. Cinsiyetler arası ilişkilerden aile düzenine hiyerarşinin ortadan kalktığı anarşist bir düzen Anarres'in düzeni.

Mülksüzler'de anlatılan anarşizm Le Guin'in sözleriyle "cebinde bombayla gezmek, yani terörizm anlamında bir anarşizm değil, zira kendini hangi isimle yüceltmeye çalışırsa çalışsın bunun adı terörizmdir. Aşırı sağın sosyal-Darwinci ekonomik "liberteryanizmi" (özgürlükçülük) anlamında bir anarşizm de değil. İlk ifadesini erken Taocu düşüncede bulan Shelley, Kropotkin, Goldman ve Goodman tarafından yorumlanan anarşizm". Le Guin'in *Mülksüzler*'de resmettiği ve Odoculuk adını verdiği bu anarşizmin yöneldiği tek hedef otoritenin kendisidir. Temel ilkesi ise dayanışma ve işbirliğidir. Bu nedenle siyasetten öte doğal bir yaşam biçimi olarak öne sürülür.

Gelenekten kopmamış bir devrimci

Mülksüzler'in, romanda geçen olaylardan çok önce yaşamış ancak Anarres'in üzerindeki tesiri her daim hissedilen devrimci lideri Odo, Odoculuk denilen toplumsal düzenin kurucusudur. Odo erkek egemen dünya karşısında kadın lider olarak ayrıca değerlidir. *Mülksüzler*'den ayrı olarak orijinal dilinde yine 1974 yılında yayımlanan, Türkçeye ise geçtiğimiz ay kazandırılan *Devrimden Önceki Gün*, Anarres'in anarşist önderi Odo üzerine bir metin. Kitap devrimci liderin bir günü üzerinden Odo felsefesini ve devrim öncesi toplumsal atmosferi yaklaşmakta olan değişimin ipuçları bakımından anlatıyor. Kitap, resimli olması bakımından da dikkat çekici. Bu edisyonda kullanılan resimler, ilk olarak Nordica Libros'un hazırladığı İspanyolca baskıda yer almış. Sosyalist ve anarşist filozoflardan Ursula Le Guin'in kendisi kadar ünlü figürler, kitaptan vurucu cümlelere de yer verilerek, resmedilmiş.

Kitap, asıl adı Laia olan Odo'nun Yönetim Meydanı'nda çıkan arbedede öldürülen eşine dair hatıralarıyla başlıyor. Geçmiş ile şimdi arasında gidip gelen cümlelerle Odo yaşamının bir tür muhasebesine girişiyor. "Altı yaşında, on altı yaşında, gözü kara, huysuz, hayalleriyle büyüyen, dokunulmamış, dokunulmaz küçük kızdı. Kendisiydi. Ve yorulmak bilmez işçi ve düşünür, sevgili, yaşamın dalgalarında kulaç atan âşık". Hücrede geçirilen yıllar, yazdığı bildiriler ve kitaplar tesadüf değildir. Toplumsal koşullar Odo'yu çocukluğundan itibaren başka bir dünyanın imkânına inandırır. "Daha dünyadan bile haberi yokken hissetmişti bunu, ilk bildirisini yazmadan önce, altı yaşındaki diğer çocuklarla birlikte, kabuk bağlamış dizlerinin üzerine çöküp kaldırımlarında misket yuvarladığı River Street'in ötesine geçmeden önce, daha o zamandan biliyordu. O ve diğer çocuklar ve onların aileleri ve sarhoşlar ve fahişeler ve bütün River Street bir şeyin zeminiydi; temeliydi, gerçekliğiydi, kaynağıydı".

Odo her ne kadar devrimin öncüsü olsa da gelenekten tam anlamıyla kopmuş değildir. Ona göre devrim her şeyden önce bir zihniyet devrimidir ve bu yeni zihin gençlerde kendisinden daha fazla görünürdür. Bunun en iyi örneği olan Odocu evler, değişimin manzarasını resmeder. Odo'nun lider olduğu için Ev'in en geniş odasında tek başına kalması, bizzat kendisinde rahatsızlık yaratır. Ona göre, seçkincilik ve lidere verilen aşırı ayrıcalıklar hemen ortadan kalkamaz. Büyük dönüşümler zamana ihtiyaç duyar.

Hayal etmeye ve yazmaya devam

Odocu dönüşümün en önemli ilkesi mülksüzlüktür. Ona göre, sahip olma güdüsü ve sahip olunanlar üzerinde kurulan iktidar kırılmalıdır. Çünkü mülkiyet iktidarı getirir, iktidar tahakküm ve eşitsizliği. Bedenden cinsiyete, eşyadan toprağa her türlü mülkiyet ortadan kaldırılmalıdır. Odo'ya göre otoritenin yokluğu sanılanın aksine düzensizlik getirmeyecektir. Özgürlük, disiplin ile birlikte var olabilir. Ancak düzenin adamları böyle düşünmez. "Fal taşı gibi açılmış gözlerle sorarlar 'Medeniyeti çamura gömmek mi senin niyetin?'" Odo izah için senelerini verir, ancak yine de anlaşılmaz. Oysaki çürüme her yeri sarmıştır. "Sahip olduğunuz tek şeyin çamur olduğunu düşünün, eğer Tanrı'ysanız bu çamurdan insan yaratırsınız, eğer insansanız, içinde insanların yaşayabileceği evler yaratırsınız".

Le Guin'in *Mülksüzler*'de yazdığı Anarres'in anarşist düzeninin felsefi temellerini - işbirliği, kolektif çalışma, bireysel iradeye verilen değer, sevgi üzerine kurulan toplumsal ilişkiler vb. - *Devrimden Önceki Gün*'de buluyoruz. Kitap, *Mülksüzler*'e giden sürecin ipuçlarını vermesi bakımından değerli. Le Guin, yazdığı ütopik eserlerde bireyin içine hapsolduğu kalıpları hayal gücünün yardımıyla kırıyor ve yeniden inşa ediyor. Ona göre somut verilere dayanmayan ütopya gerçeğe yönelen bir eleştiri ve bu nedenle daha samimi. Gerçekleşmesi mümkün olmasa da hayal etmeye ve yazmaya devam etmek, olası dünyaları umutla düşlemek hususunda Le Guin ışığını göndermeye devam ediyor.

DEVRİMDEN ÖNCEKİ GÜN
Ursula K. Le Guin
Çev. **Ayberk Erkay**
İNKA KİTAP 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

PORTRE

KAAN MURAT YANIK
kaanmuratyanik@hotmail.com

BİR FANİ: PANAIT ISTRATI!

Onun romanları herkese açık bir bahçe gibidir. Bu bahçeye herkes girebilir ve yaşamın sırrını öğrenebilir. Bu sır çok basittir; dünyanın geçici bir yer olduğunu bilerek yaşamak ve dostluğun, özgürlüğün, aşkın tüm kelimelere galebe çalacak denli yüksek duygular olduğu gerçeğini kat'a unutmamak...

Panait Istrati 1884 yılında Romanya'nın İbrail şehrinde dünyaya gelmiş. Henüz dokuz aylıkken yaşadığı bölgede meşhur bir tütün kaçakçısı olarak bilinen babasını kaybeden Istrati, çamaşırcılık yaparak hayatını idame ettiren annesiyle onun memleketi olan Baldovinesti'ye dönmüş. Çocukluğunun bir kısmını bu şehirde geçirmiş. İlk gençlik yıllarında Rumen halk hikâyelerini, Rus ve Fransız kurmacalarını okumuş. Birçok işte çalıştıktan sonra Yunanistan, Mısır, Suriye, İtalya gibi Akdeniz'e kıyısı olan ülkeleri gezerek buralarda çeşitli serüvenlerin öznesi olmuş. Bu geziler esnasında kendini Fransızca sözlük okumaya adayarak Fransızca öğenmiş. Politik rüzgârların içinde savrulup edebiyatın siyasetten daha önemli bir mefhum olduğuna kanaat getireceği yıllara kadar çok kez derin buhranlar yaşamış ve bu kriz anlarından birinde Fransa'nın Nice şehrinde intihara yeltenmiş. 1929 yılında Sovyetler Birliği Rusya'sına yaptığı bir gezi onun hayatında bir kırılma noktası olmuş ve o günden sonra komünist, devrimci fikirleri kabuk değiştirmiş. 1935 yılında hayata veda eden yazar Rumen asıllı olmasına karşın eserlerini Rumence değil çoğunlukla Fransızca yazmıştır.

Dünya edebiyatında "Balkanların Gorki'si" olarak tanınan Panait Istrati'nin hayatının son dönemlerinde bu niteleme-

daha fazlası için: sabitfikir.com

ÇİZEN: Tayfun Yağcı

den pek memnun olmadığını söylemek lazım. Zira Istrati'nin ve Gorki'nin eserlerinin tamamına yakınını incelemiş bir okur olarak ben de, aralarında bahsedildiği gibi büyük bir benzerlik olmadığını düşünenlerdenim.

Istrati'nin herkese açık bahçesi

Istrati, 19. yüzyıldaki Balkanlar'dan Kuzey Afrika'ya kadar olan geniş bir coğrafyada kızaran, solan, dönüşen renkli hayatları filtrelere gerek duymadan en saf haliyle anlatmayı yeğlemiştir. Onun mütevazı hacimli eserlerindeki sahneler, kelimelerle dövülmüş fotoğraflar gibidir. Bu eprimiş fotoğrafların kenarlarında çalakalem tutulmuş notlar vardır. Aşkı, dostluğu, yoksulluğu ve dahi ölümü eserlerinin ortasındaki adaya yerleştiren Istrati bu adayı kuşatan mavi denizin ahengini, içindeki balıkları, dibindeki hayatları, üstündeki sandalları her bir katmanına kendi gölgelerini ekerek anlatmıştır. Onun romanları herkese açık bir bahçe gibidir. Bu bahçeye Katolik bir Rumen girebileceği gibi pekâlâ Ortodoks bir Yunan, Müslüman bir Türk, inançsız bir Rus ya da takvası zayıf bir Arap girip yaşamın sırrını öğrenebilir. Bu sır çok basittir; dünyanın geçici bir yer olduğunu bilerek yaşamak ve dostluğun, özgürlüğün, aşkın tüm kelimelere galebe çalacak denli yüksek duygular olduğu gerçeğini kat'a unutmamak...

Onun masmavi göğün altında uzanan kıvırcık ağaçlarla kaplı bahçesine zalim bir derebeyi, aynı kıza âşık iki dost, yakalandığı ağda can çekişen pörtlek gözlü bir balık, ayran gönüllü bir güzel, safsalak bir kasabalı, maraz çıkaran bir kabadayı, küfürbaz bir çocuk, yolunu şaşırmış bir martı, kıyıya vurmaktan usanan köpüklü dalgalar, gövdesi pas tutmuş bir bisiklet, dolambaçlı sokaklar, yırtık pabuçlar, sünger avcısı, serkeş bir delikanlı, romantik bir ayyaş, delikli bir kâbus, cumbalı evler, külüstür gemiler, nargile tüttüren bir dert babası, âlemci bir ihtiyar, geçmişte kalmış bir an ya da kan ter içinde çalışan köylüler girebilir ve bunlardan hiçbiri yerini yadırgamadan birbirleriyle konuşup dertleşebilir. Zira Istrati, yapışkan bir sıvıyla kapladığı eserlerinde birbirleriyle uzlaşmaz gibi görünen kavramları, tezatlıkları bir arada tutmayı ve bu uyumsuzluklardan herkese neşe vaaz eden bir müzik üretmeyi başarır.

Derin bir idrak gücü

Istrati'nin çattığı roman iskeleti, girift oyunlara, yoğun okumalar neticesinde cisimlenmiş matematiksel tekniklere veya türlü edebiyat kuramlarına dayanmaz. O, güdük sayılacak ömründe gördüklerini, duyduklarını, kokladıklarını derin bir idrak gücüyle tarif etmek istemiştir sadece. Yaşadıkları, yaşamadıkları ve yaşayamadıkları kalın bir urganın üç düğümüdür. Bu ipin boşluklarında kıvamı yoğun hayatlar vardır. Istrati'nin karakterlerine de zerk ettiği bakış açısına göre bir evrendeki en önemli mesele şerefli bir insan olarak yaşayıp geride kalan dostlarının seni güzel hatırlamasıdır.
Yazarın Türkçeye çevrilmiş başlıca eserleri; *Akdeniz*, *Kodin*, *Naratzula (Sokak Kızı)*, *Arkadaş, Kira Kiralina*, *Angel Dayı*, *Baraga'nın Dikenleri*, *Perlmutter Ailesi* ve *Sünger Avcısı*'dır.

"Allah büyüktür" ve yeryüzünde her şey olacağına varır."

daha fazlası için: sabitfikir.com

YAĞMUR DİNÇ
dincyagmur@gmail.com

BİR ARAYA GELEN ZAMANLAR

daha fazlası için: sabitfikir.com

Kendini Hasan Ali Toptaş ile birlikte yeniden keşfe açan Türkçe, yazarın kalemiyle birlikte dillendikçe dilleniyor. Toptaş'ın, zorlar gibi gözükürken dahi kendini anlaşılır kılan dil balansına alışkınız. Sürükleyiciliğine, birbirini tamamlamak için dizilen sözcüklerin cümle içindeki dozajına, merak öğesinin ilk andan itibaren muhatabını bağlamasına da...

Henüz iletişim lisesindeydim. Bölüm hocalarımız her fırsatta, üniversiteden önce şekillendirmeye başlamamız gereken geleceğimiz üzerine üst sınıftaki 'başarılı' öğrencilerden örnekler veriyordu. Gizli bir kıskançlık ve gelecek kaygısı sarmalında olduğum günlerden bir gün, misallerde adı geçen talebelerden birinin 'Picus' adlı edebiyat dergisinde staj yaptığını öğrendim ve dergiyi düzenli olarak takip etmeye başladım. Yıl 2006. İşte adını daha önce hiç duymadığım Hasan Ali Toptaş ile bu helezonide tanıştım. Toptaş'ın etkileyici saptamalarını mı özümsesem, yoksa röportajı yapan bir başka yazar Latife Tekin'in hikâyeleştirerek sorduğu sorulardan mesleki çıkarımlar mı yapsam diye bir keşmekeş içerisindeydim ki, Toptaş şu lafzıyla ağır bastı: Dilin düşünce taşıyan bir araç değil, düşüncenin ta kendisi olduğunu öğretselerdi keşke diye düşünmüşümdür hep. Hatta insanın ta kendisi olduğunu öğretselerdi. "Tamam" dedim, "hayâl dünyama kesinlikle şekil verecek Türk yazarlardan birini daha buldum." Sonra *Yalnızlıklar*'ı edindim alelacele. Hani Hasan Ali Bey'in, ilk iki hikâye kitabından sonra onu anlamıyorlar diye yazmamaya, hayatını bir edebiyat okuru olarak sürdürmeye karar vermişken kaleme aldığı *Yalnızlıklar*'ı... Vuruldum: Yalnızlık, sizin size yokuşunuzdur. Peyami Safa'nın *Yalnızız* romanında, "Kendi kendimizle mücadelelerimizde bile, kendilerimiz birbirine karşı yalnızdır" tespiti birdir fikir dünyamda, bu iki. Yalnızlığa dair bu iki yazarın armağanları dışında, üçüncü bir küpem de yoktur.

Taş ağlayan Güldiyar'ın sessiz hikâyesi

Okumadığım eserleri olduğunu da itiraf ederek söyleyebilirim ki, gel zaman git zaman 'iyice' değil belki, ama 'daha iyi' tanımaya başladım Hasan Ali Toptaş'ı. Bu süreç *Gölgesizler*,

Kayıp Hayâller Kitabı, *Ben Bir Gürgen Dalıyım*, *Bin Hüzünlü Haz*, *Harfler ve Notalar*, *Heba*, *Kuşlar Yasına Gider* ile kendini geliştirmeye devam etti. Şimdiyse, geçen ay Everest Yayınları'ndan çıkan *Beni Kör Kuyularda*'nın final sayfasından sonra, eserle yüzleşme safhasındayım. Yine kendini Hasan Ali Toptaş ile birlikte yeniden keşfe açan Türkçe, yazarın kalemiyle birlikte dillendikçe dilleniyor. Toptaş'ın, zorlar gibi gözükürken dahi kendini anlaşılır kılan dil balansına alışkınız. Sürükleyiciliğine, birbirini tamamlamak için dizilen sözcüklerin cümle içindeki dozajına, merak öğesinin ilk andan itibaren muhatabını bağlamasına da... Zaten yazar da, dokuzuncu sayfadayken daha, sabırsız bekleyişime son veriyor, "... bakıştılar bir müddet. Gecekonduların arasında gezinen uğultular perde perde gelip oraya toplandı onlar böyle bakışırken" dedi ve sonra başladı Güldiyar'ın hikâyesi... Babasına yemek götürmek için çıktığı yoldan, âlemin sırrını yüklenmiş de dönmüş gibi sus pus olan, her ağladığında gözlerinden yaş yerine taş dökülen Güldiyar'ın... Burada durdum biraz. Tüm alfabe eteğiyle ceketiyle ete kemiğe büründü. Menzil göründü bir uçtan öbür uca, yaşanan her şey dile gelmek istedi, gelemedi. Canlanıveren ot kokularıyla birlikte püfür püfür dalgalanan mor benekli beyaz eteğiyle bayır aşağı inerek başladığı 'o yolda' ne olup bitti, bilmiyoruz. Zaten hikâye öyle devam etti ki, kitabın sonunda artık o yolu düşünmez oldum.

Her karakteri ayrı bir kahraman

Geceler mi gündüzleri kovaladı "örteyim kötüyü" diye, yoksa gündüzler mi geceleri kovaladı "herkes görsün" diye bilemiyorum ama geçti gitti vakit. Deldi de geçti, ezdi de geçti üstelik... Zamanla dilden dile dolaşan Güldiyar'ın sıra dışı öyküsü, birbirinden bağımsız sürüsüne bereket insanı doluşturdu Muzaffer'in avlusuna. Onun da öyküsü bu çünkü şifa ararken bulamayan, çaresizlikten yanıp kavrulan zavallı bir babanın öyküsü. Kaçıp gitmesine bile izin verilmeyen bir babanın... Heba'nın Ziya'sını anımsatıyor bana biraz Muzaffer. Şehrin insanı yok edişinden doğaya kaçan ama yine mutsuz olan Ziya'yı. İşte Muzaffer de yine aynı sebeple köyden şehre kaçmıştı, ama ikisi de her şeyin insanda başlayıp insanda bittiği gerçeğini atladı. Sonra...

Dursun'un da öyküsü biraz *Beni Kör Kuyularda*. İstemeden de olsa 'seyirci'leri tutup en yakın komşusunun evine musallat eden, bitmeyecek acıklı bir döngüye de kendi rızasıyla ortak olan... Nasıl bir döngü olduğunu ben anlatmayayım en iyisi! Sonra bu öykü biraz da Emine'nin aslında, Halil'in, Zahit'in, Bahriye'nin hatta bir kere bile yüzleşmediğimiz Hüseyin'in... Kitapta adı biraz geçmiş, biraz geçmemiş, bizimle kısa kalmış, uzun kalmış fark etmez. *Beni Kör Kuyularda*'nın karakter hiyerarşisi yine alıştığımız romanların daha dışında.

Derinine inemediğimiz karakterlerin, tanımakla tanıyamamak arasında kaldığımız kişilerin kitapta gelişigüzel karşımıza çıkmadıklarını biliyoruz. İşte bu, bilgiyle yola çıkan ama o yolu sezgiyle alan Hasan Ali Toptaş anlatımını göz önünde bulundurduğumuzda, yine tanıdık bir ahenk... Romanda karşı karşıya kaldığım her bir adın olayları yaşarken

Beni Kör Kuyularda dünya üzerinde gitgide bencilleşen insan ırkının, içler acısı ahvâlini okura çok iyi yansıtmayı başarmış. Kitap boyunca kendime sorduğum çoğu sorudan en istikrarlı olanı "Peki ben ne yapıyorum?" oldu. "Güldiyar'ın yerinde olsam ne yapardım?" ya da "Böyle bir olayla karşılaşan insanların azgın merakına nasıl karşı koyardım?" değil. 'Şimdi' ben ne yapıyorum?

hissettiklerini, bu feraset ve düşle kavramaya çalışıyorum, ki *Harfler ve Notalar*'da da "Okuyana Mektup" adlı yazısının sonunda şöyle der Toptaş, "Zaten seni olsa olsa sezerim ben, istesem de bilemem. Sen de abartılacak kadar sıradan bir hayat yaşayan bu adamı bilme bence. Çünkü her zaman için sezmek, bilmekten daha iyidir."

Bir meczûba öykündüren roman!

Birkaç ay önce içeriği itibarıyla çok başarılı bulduğum bir film izlemiştim: *Geliş*. Dilin, zamanı nasıl etkilediğini ve insana nasıl kavram kattığını anlatıyordu gizli gizli. Hasan Ali Toptaş'ın Şükrü Erbaş ile sohbetinden bir pasajı hatırlattı bana, "İnsan, zamanların bir araya gelmiş halidir. Ya da zaman dediğiniz şey biraz da mekândır ve mekân dediğimiz şey de belki zamandır." *Beni Kör Kuyularda*, işte o bir araya gelen zamanı çok iyi anlatıyor. Roman, dünya üzerinde gitgide bencilleşen insan ırkının, içler acısı ahvâlini okura çok iyi yansıtmayı başarmış. Kitap boyunca kendime sorduğum çoğu sorudan en istikrarlı olanı "Peki ben ne yapıyorum?" oldu. "Güldiyar'ın yerinde olsam ne yapardım?" ya da "Böyle bir olayla karşılaşan insanların azgın merakına nasıl karşı koyardım?" değil. 'Şimdi' ben ne yapıyorum? Her şeyi durup 'seyretmeye' gün geçtikçe daha da alıştığımız, iletişimin, medyanın, görsel dünyanın zehirli tarafını büyük lokmalarla yutup güle oynaya kucakladığımız ruhsal hastalıklarımız arasında "Peki, ben ne yapıyorum?" Aklımızın başında olduğuna o kadar eminiz ki, herkesin meczup bellediği o Halil kadar olamıyoruz: Ben kötülük edenle kötülüğe maruz kalana aynı yüz ifadesiyle bakamam, her ikisine de gülümseyemem diyorum size. Bunu yaparsam, o zaman da kendi yüzüme bakamam!

BENİ KÖR KUYULARDA
Hasan Ali Toptaş
EVEREST YAYINLARI 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

ERCAN KESAL
ercankesal@gmail.com

"EDEBİYAT, DÜNYAYA TAHAMMÜL GÜCÜ VERİR"

İnsan yaşadığı yere benzer, doğru ama sanki eksik, yaşadığı yeri de kendine benzetir. İki taraflı bir ilişki. Değişirken, bir şeylere benzerken, siz de bir şeyleri değiştirip dönüştürüyorsunuz. Avanos'ta doğdum ve büyüdüm. Bozkır ve kasaba çocuğuyum. Memleketim gibi sessiz, hüzünlü ve içli geçti çocukluğum. Beklenmedik coşkular ve sebepsiz bir neşe de oldu elbette. Sonra Ankara, İzmir ve İstanbul. En çok İzmir'i sevdim. İlklerimin şehri olduğu için galiba. Anamdan, babamdan, kardeşlerimden, okuduğum kitaplardan, bir ömür süren arkadaşlıklarımdan ve benden şifa arayan hastalarımdan öğrendim ne öğrendiysem.

Ankara bir dönüm noktasıdır benim için. İlk üniversitem Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi. 1976 yılı. Avanos'tan gelmiş, tek başına yaşamaya başlamış genç bir öğrenci. İç Cebeci'de bir bekar evinde kalıyordum. Okul boykotlarla geçiyordu. O yıllardan kalanlar: Zafer Çarşısı, Dost Kitabevi, Che Guevara posterleri, Deniz Gezmiş'li türküler, Sol Yayınları, Bilgi Kitabevi, Soysal Pasajı, Sakarya birahaneleri, Ekspres...

Ahmet Erhan, Behçet Aysan, Adnan Özer, Adnan Azar, Ahmet Telli... Bu isimlerin hepsinin de arkadaşlıklarını ben talep ettim, aradım, buldum ve tanıştım. Dostlarından biri olmak istedim. Sadece şiirlerine değil hikayelerine de hayrandım, hayat hikayelerine. Bu önemli. Tesadüflere bırakılan bir karşılaşmaya razı olmak değil de ısrarla istenen bir yakınlıktı derdim. İyi ki de öyle yapmışım. Hepsi de bu dünyaya karşı bitmeyen sorumluluk duygusu ve kendilerine saygının getirdiği bitmeyen bir kederle yaşadılar. Çoğunu erken yaşlarda kaybettim ne yazık ki. Hayatı bir "haiku" gibi yaşadılar. Az ömre çok yaşanmışlık sığdırdılar.

Dünyanın en iyi şairlerinden biriydi Ahmet Erhan. Onunla yaşıttık. Aynı yılların, 80 darbesi öncesinin politik hareketliliği içinde yer almış öğrencilerdendik. Ankara'da Gazi Eğitim'de okudu Erhan. Türkçe öğretmenliği yaptı. Tıp Fakültesi'nde öğrenciyken bile onu yakın takipteydim. *Akdeniz Lirikleri* diye incecik bir kitap çıkarmıştı ama ne şiirler! Kendisi de şiiri gibiydi. İçli, yakıcı ve şaşırtıcı. Türkçeyi bu kadar iyi bilen ve kullanan şair azdır bizde. Mecburi hizmet yıllarında Erhan'la birlikte o yaş kuşağının tüm şair ve yazarlarıyla arkadaştım diyebilirim. Şiir ve edebiyat çok önemliydi hayatımızda. Darbe sonrasının önümüze koyduğu daralma ve seçeneksizlik de bunu çoğaltmış olabilir.

Kemal Tahir defalarca okuduğum bir yazar. Kemal Tahir ve o kuşağın benzer isimleri hayatlarındaki politik duruşu çok önemsiyorlardı. Memleket sevdası her şeyden önce geliyordu. Ülke sorunlarına karşı çözüm üretme çabaları hiç bitmedi. Türkiye hayalleri ve toplumsallık her seferinde yazdıklarını ve konuştuklarını belirlese de saf edebiyattan hiç vazgeçmediler.

Bazı kitaplara ve yazarlara kötü çeviriler yüzünden bir türlü yakınlaşamazsınız. Cengiz Aytmatov şans eseri Türkçeye çok doğru bir isim tarafından çevrildi: Mehmet Özgül. Cengiz Aytmatov'u okuduktan sonra kafanızdaki soğuk sosyalizm kuramı ete kemiğe bürünür ve dünyaya ısınırsınız. Evet, "başka bir hayat mümkün, içinde aşkın ve coşkunun da olduğu umutlu bir dünya her yerde yaşanabilir ve bunun için çaba göstermeye değer" diye düşünmeye başlarsınız.

Bir kitabı okurken yorulduğumda başka bir kitapla dinlenen okurlardanım. Not alarak, satırların altını çizerek ve dipnotların peşine düşerek okurum. Sait Faik, Çehov, Galeano, Borges... dönüp dönüp okuyabileceğim yazarlardır.

Kelimelerin de canı olduğunu ayrı bir ruh ve yaşam sürdürdüklerini düşünürüm nedense. Hafızaları bizden daha güçlüdür. Sadece birtakım şekiller olamazlar. *Peri Gazozu*'ndan ödünç bir paragraf: "Leyla Neyzi bir kitabında, Nikos Kazancakis'ten okuduğu bir öyküden söz eder. İki gezgin uğradıkları bir köydeki çitin üzerinde değişik bir çiçek görerek onu koparırlar. Çok güzel bir çiçektir bu. Köyün çocukları etraflarına toplanır. Gezginler etraflarında toplanan çocuklara sorarlar, 'Bu çiçeğin adı ne?' Çocuklar 'Bilmiyoruz. Lenio Teyze bilir' derler. 'Koşun, çağırın onu'. Çocuklardan biri köyün içine doğru koşar. Sabırsızlıkla bekler gezginler. Kısa bir süre sonra döner çocuk. 'Lenio Teyze ölmüş'. Kalpleri daralır. Lenio Teyze'nin değil, aslında 'bir kelimenin öldüğünü' düşünürler."

Kelimeler yani edebiyat ve sanat bu lanet dünyaya tahammül gücü verir ve sizi ölüme hazırlar. Bu hayatın dışında başka bir gerçekliğin de olabileceğine dair inancınızı artırır. Yalnız olmadığınızı, tek başınıza kalmadığınızı hissedersiniz. Yeryüzünü sahiplenme cesareti verir.

Kendimizi anlamaya gayret etmeden, başımızdan geçenlerin, yaptıklarımızın ya da yapamadıklarımızın analizini yapmadan kimsenin hikâyesine vakıf olamayız. Bunun için de okumaktan başka çare yoktur. Benim listemde Çehov ilk sırayı alır. Tabii bizim Çehov'umuz Memduh Şevket Esendal da... Tüm Sait Faikler. Sabahattin Ali, Refik Halit Karay, Kemal Tahir ve Orhan Kemal. Vüs'at O. Bener, Bilge Karasu, Haldun Taner... Klasiklerden Dostoyevski, Tolstoy, Marquez, Borges, Balzac, Hemingway, Kafka, Galeano, Berger, Echenoz, Oe, Murakami, Munro.

daha fazlası için: sabitfikir.com

KIYAMET BAŞLIYOR!

AYIN EN İYİ ROMANI AMAZON

AYIN EN İYİ ROMANI THE VERGE

EPHESUS

YILIN EN İYİ ROMANI REFINERY 29

YILIN EN İYİ ROMANI ELLE

MURAT MURAT
m.murat.ag@gmail.com

ZİMA MAVİSİ VE DİĞER TONLAR

Geçtiğimiz günlerde öykü seçkileri Türk okuyucuyla buluşan Alastair Reynolds bilimkurgu severlerin es geçmemesi gereken bir isim. Reynolds, astrofizikçi kimliğinin de katkısıyla bilimkurgunun imkânlarını sonuna kadar kullanıyor ve kendimizi öykü kişileriyle omuz omuza bir maceranın ortasında bulmamızı sağlıyor.

Yıllar önce bir söyleşi vesilesiyle "bilimkurgu ve fantazya arasındaki farkı" sorma imkânı bulduğum *Ejderha Mızrağı* serisinin yazarı Margaret Weis pek ikna olmadığım bir şekilde, "Kilitli bir kapıyı sihir maharetiyle açıyorsanız fantazya, patlatarak açıyorsanız bilimkurgudasınız" gibi bir cevap vermişti. Kendi adıma bilimkurgunun sadece yöntem ya da zaman bağlamına indirgenmesini doğru bulmuyorum. Kuşkusuz bu tür meselelerde kimi tanım ve ayrımların yapılması konusunda epey zorlansak da esas olanın tarihsel insan zihninin bilimle ikna edilmesiyle yaratılabilen güçlü etkiler olduğunu söyleyebiliriz. Tıpkı fantazyanın o mitik, müphem lezzeti gibi bilimkurgu da evrenin bilinmezliklerine ya da bilincin anlaşılması güç doğasına ilişkin sorularla aynı metafizik ürpertiyi yaşatmaya muktedir.

Öykü seçkileri Indie Kitap etiketiyle raflardaki yerini alan Alastair Reynolds -astrofizikçi kimliğinin de katkısıyla- bilimkurgunun imkânlarını sonuna kadar kullanan ve okurunda sözünü ettiğim o sarsıcı etkiyi bırakabilen bir isim. Aslına bakılırsa çoğumuz Reynolds'ı Netflix'in geçtiğimiz mart yayınlanıp adından çokça söz ettiren yapımı *Love, Death and Robots*'tan tanıyoruz.

Koleksiyona dâhil edilen *Zima Mavisi* ve *Aquila Yarığı'nın Ötesi* isimli öykülerinin her ikisi de izleyicilerden tam not almıştı. Indie Kitap da dizide yer alan bölümlerle aynı ismi taşıyan iki cilt olarak hazırladığı kitaplarla yazarın tüm öykülerini Türk okur ile buluşturmayı hedefliyor.

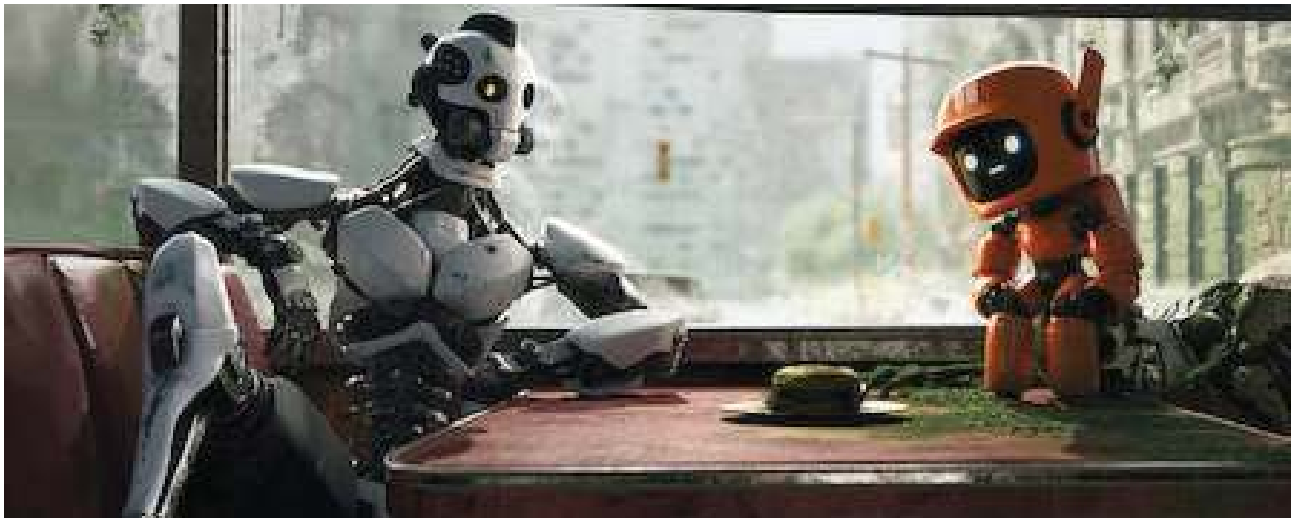
Reynolds'ın öykülerinde evrenin -gerek uzam gerekse zaman bağlamında- sonsuzluğu karşısında insanın fani ve önemsiz varlığını belki biraz karamsar ancak her şeye rağmen yaşam dolu bir heves ile inceleyen tavrının izlerini görmek mümkün. Özellikle bilincin doğasına, özne ve nesne arasındaki gerilimin hâlâ tanımlayamadığımız işlevine dair cevaplaması güç sorularla iç içe geçen başarılı uzay dramaları okuruna iyi planlanmış, zengin ve detaylı öykü evrenleri sunmayı başarıyor.

Bu noktada bahsi geçen zenginliğin - yazarın kavramlar üretme eğilimi de dikkate alındığında - kimi zaman karmaşa eşiğini aşabilecek ufak adımlar attığı yönünde bir eleştiri getirebiliriz. Zira öykü formunun imkânları çoğu zaman bildiğimiz ve tanıdığımızdan dramatik şekilde başkalaşmış evrenlerin anlaşılır şekilde kurgulanmasına izin veremeyebilir. Yine de Reynolds'ın anlatısını inşa ederken yerli yerinde kullandığı iniş ve çıkışları, dengeli ritmi ve çarpıcı fikirleri ufak tefek pürüzleri kolayca görmezden gelerek kendimizi öykü kişileriyle omuz omuza bir maceranın ortasında bulmamıza izin veriyor.

Revelation Space ile Arthur C. Clarke Award ve British Science Fiction Association Award adaylıkları da bulunan Alastair Reynolds bilimkurgu severlerin asla es geçmemesi gereken bir isim.

daha fazlası için: sabitfikir.com

2019 Dünya Fantezi Ödülleri

Bilimkurgu ve fantazya alanında verilen prestijli ödüller arasında sayılan ve 1975 yılından bu yana dağıtılan Dünya Fantezi Ödülleri (World Fantasy Awards), geçtiğimiz kasım ayının başında Los Angeles'ta gerçekleştirilen Dünya Fantezi Kongresi (World Fantasy Convention) ile sahiplerini buldu.

Türk okurun Pegasus Yayınları'nca dilimize kazandırılan romanı *Magonya*'dan aşina olduğu Maria Dahvana Headley'in de finalistler arasında yer aldığı En iyi Roman kategorisinde henüz eserlerini Türkçe okuma imkânı bulamadığımız C.L. Polk, *Witchmark* ile ödüle layık görüldü.

Geçtiğimiz aylarda *The Tea Master and the Detective* ile Nebula ödülünü alan Aliette de Bodard'ın güçlü aday olarak görüldüğü En İyi Novella kategorisini kazanan eser, Kij Johnson imzalı *The Privilege of the Happy Ending* olurken manga ve anime tutkunlarının yakından tanıdığı Hayao Miyazaki ile masallar üzerine yaptığı önemli çalışmalarla bilinen akademisyen Jack Zipes'a da Yaşam Boyu Başarı Ödülü verildi.

KISA KISA:

- Cezayirli yazar Boualem Sansal'ın George Orwell'in kült eseri 1984'e selam çaktığı distopyası *2084 – Dünyanın Sonu* Ayrıntı Yayınları etiketiyle kitapçılardaki yerini aldı. Çevirmenliğini Şirin Etik'in üstlendiği *2084*, yayınlandığı 2015 yılında yazarına Académie Française'in Grand Prix du Roman ödülünün kapısını aralamıştı.

- Amazon'un geçtiğimiz yaza damgasını vuran süper kahraman dizisi *The Boys*'un ilk sezonunun yayınlanmasının ardından başlanan ikinci sezon çekimleri tamamlandı. Süper kahraman hikâyelerine dair bildiğimiz hemen her şeyi alt üst eden serinin yeni sezonu için öngörülen yayın tarihi 2020 ortası.

- Söz dijital yayın platformlarından açılmışken, özellikle Marvel ve Star Wars'ın yayın haklarını elinde bulundurmasıyla bilimkurgu ve fantazya sevenlerin hararetle beklediği Disney+ nihayet yayına başladı. Star Wars dizisi *The Mandalorian*'ı ilk günden yayınlayarak orijinal içeriklere ağırlık vereceğini gösteren platform daha ilk günden 10 milyonu aşan abone sayısına ulaşmayı başardı. Disney+'ın ülkemizde de Avrupa'nın geri kalanı ile birlikte 2020 Mart'ında abone alımına başlaması bekleniyor.

daha fazlası için: sabitfikir.com

BURCU BAYER
burcuaker@gmail.com

KENDİLİK VE KAYBOLUŞ ÜZERİNE BİR ANLATI: *HAYVAN MÜZESİ*

Carlos Fonseca *Hayvan Müzesi*'nde kendilik ve kayboluş üzerine devasa bir anlatı inşa ediyor. Kıta felsefecilerinin üzerine büyük bir külliyat geliştirdiği kendi olmak, kimlik, özne, belirlenme, iktidardan kaçış gibi temaların tamamını okuyup teşhis edebileceğimiz bir felsefi metinle karşı karşıyayız.

Nietzsche, *Ecco Homo*'da bambaşka bir bağlamda ele alsa da çok sahici, herkesi, hepimizi derinden ilgilendiren bir soru soruyordu: Kişi nasıl kendi olur? İnanç sistemleri, ideolojiler, modalar, spritüal akımlar bu soruya alternatif yanıtlar vermeye çalışıyor. Etiketler çağında ve vitrinde yaşadığımız şu günlerde bu sorunun cevabını hashtagler ve filtreler veriyor vermesine ama gerçekle görünüş arasındaki uçurum derinleşerek kişiyi bir yanılsamalar bütününe ve etiketler bulutuna dönüştürerek insanı görünenin arkasındaki boşluk hissiyle baş başa bırakıyor. Yani sorumuz halen güncelliğini koruyor: Kişi nasıl kendi olur, kimliğini nasıl kurar, kendiliğini nasıl cari hale getirir? Bizi belirleyen bakışlardan kaçmak ve otantik bir kendilik kurmak mümkün müdür? Deleuze ve Guattari'nin yaklaşımıyla belirlenmekten kaçmak, sürekli değişen, dönüşen bir varlık biçimi kurmak sahip olabileceğimiz en otantik kimlik midir? Kişi, kendisine iktidar aygıtları tarafından dayatılan kimliklerden kaçabilir mi? Bu soruları felsefe bağlamında sonsuza dek uzatabiliriz elbet. Ancak kestirmeden gidip Carlos Fonseca'nın Türkçeye çevrilen romanı *Hayvan Müzesi*'ni okuyarak hem bu sorularla yüzleşip hem de müthiş bir anlatıya kendimizi bırakabiliriz. Ben olsam ikincisini seçerdim, çünkü filozoflar okuma deneyiminin aynı zamanda keyif verici, büyüleyici ve çarpıcı olabileceğini çoğu zaman atlıyorlar. Anlatının gücüne inanan filozofsa nadirattan. Şahsen ben, uzunca bir süredir edebiyatçıların uzun ama leziz cümlelerini filozofların bitimsiz ama kuru cümlelerine tercih ediyorum.

Carlos Fonseca'nın *Hayvan Müzesi* kendilik ve kayboluş üzerine devasa bir anlatı inşa ediyor. Önce temelden başlayıp romanın konusuna bu satıların okurunu aşina kılmakta fayda var. Anlatıcımız Karayipli bir müzebilimci. Meşhur bir moda tasarımcısı olan Giovanna Luxembourg ile hayvanların biçim değiştirme davranışları üzerine ortak bir proje geliştirmek üzere davet alıyor. Fakat zamanla sohbetleri

ÇİZER: Onur Aşkın

daha fazlası için: sabitfikir.com

Hayatını bir sanat eserine dönüştürmeyi var olmanın en yüce hali olarak tanımlayan Virginia McCallister kendi hayatını bizzat bir sanat olayına, dünyayla içli dışlı, hatta onu manipüle ederek hukukun sınırlarını zorladığı bir kendilik biçimine çeviriyor.

projeden uzaklaşıyor, dallanıp budaklanıyor, bir aşamadan sonraysa proje silinip gidiyor. Bilirsiniz "saplantılı biri için en etkili sakinleştirici paylaşılan bir saplantıdır." Projenin akim kalmasının üzerinden yıllar geçtiğinde, anlatıcımız moda tasarımcısının vefat haberini alıyor ve ona bıraktığı zarflarla baş başa kalıyor. Bundan sonrasıysa anlatıcının o zarflardaki fotoğraflara ve mektuba bir anlam verme çabası olarak ilerliyor. Basitçe ifade edersek, anlatı Giovanna Luxembourg'un "aslında" kim olduğunu, onun hikâyesini, anne ve babasının hikâyeleriyle iç içe geçerek bize parçaları birleştirme imkânı sunuyor. Ancak kimliklerin değişkenliğini, akışkanlığını, başka biri olma, kaybolma ya da anonimleşme çabasını irdeleyen bir romanın bunu basitçe ifade etmediğini akılda tutmak gerek. Konuyla uyumlu bir şekilde anlatı da karışmış bir yumağı söker gibi ilerliyor: Tam oldu sanırken yeni bir düğümle karşılaşıyorsunuz, ipin ucu bazen kaçsa da size tekrar tutup başlayacak başka bir düğüm öbeği bırakıyor.

Bir kurtuluş umudu

Giovanna'nın bıraktığı zarfların izinden giden anlatıcı, ünlü bir fotoğrafçı olan Yolav Toledano ile karısı oyuncu Virginia McCallister'in New York'un bohem hayatından kaçarak birden kayboluşlarının izini sürüyor. Oyunculuğun doğası gereği hep maskelerle yaşayan bir kadınla fotoğrafçılığın doğası gereği görüneni dondurup sabitlemeye çalışan bir çiftin kaçışı aslında bir anlam arayışının, bir kurtuluş umudunun yolculuğu. Gelgelelim, Güney Amerika'nın ormanlarına kaçan çift bir ütopya değil yinelenen bir yıkımla karşılaşıyor. Güney Amerika'nın derinliklerinde bir vaha değil terk edilmiş koloniler, uyuşturucu müptelası beatnikler buluyor, gurular değil kaçakçılarla; orman değil çöp yığınlarıyla karşılaşıyorlar. Görüyoruz ki daha önce tüm yollar denendi ve tüketildi: Kendinden kaçmak da mümkün değil insanın doğaya ve kendine yapıp edebileceklerinden de. Ailenin hikâyesi burada tekrar dallanıyor: Baba Yolav Toledano ölümü beklediği pasif bir uzlet haline çekildiği bir anonimliği seçiyor. Anne Virginia McCallister ise bir kimlikten diğerine atladığı, kendini ve dünyayı dönüştürdüğü aktif bir kimliksizlik halini seçiyor. Tekrar Nietzsche'ye başvuralım: Hayatını bir sanat eserine dönüştürmeyi var olmanın en yüce hali olarak tanımlayan Virginia McCallister kendi hayatını bizzat bir sanat olayına, dünyayla içli dışlı, hatta onu manipüle ederek hukukun sınırlarını zorladığı bir kendilik biçimine çeviriyor.

Virginia McCallister, Porto Riko'da evsizlerin ve yoksulların istila ettiği bir gökdelene yerleşerek kurduğu farklı kimlikler ile sahte haberler üretiyor, ürettiği bu haberlerle şirketlerin hisselerinde değer kayıplarına neden oluyor. İşin kıymetli kısmı ise McCallister'in kimlik sahteciliğini bilinçli bir şekilde yaparak doğurduğu sonuçları da kabul etmesi. Ömrünü vakfettiği bu sanat "iş"i için, onun sürecine ve anlamına dair binlerce defterle kayıt tutması. Bu aktif kayboluş halini sanat olarak tanımlayarak her türlü iktidara direniyor, sanatın da doğası gereği hukukla bu türden bir ilişki kurduğunu iddia ediyor. Romanın bu kısmı yalnız kendilik ve kayboluş teması ile değil, sanatın hayatla ve hukukla ilişkisini de tartışmaya açıyor. Bu bakımdan sanat felsefesi ya da hukuk felsefesi derslerinde okutulup üzerinde bir ders yılı konuşacak kadar malzeme sunuyor Carlos Fonseca.

Manzaraya dönüşen hayvan

Güney Amerika'nın ormanlarının derinliklerinde var olmanın ya da yok olmanın farklı bir biçimini bulan biri daha var: Çiftin küçük kızları Giovanna Luxembough. Hayvanların kendilerini gizleme, kamufle etme ve manzaraya dönüşme biçimlerine dair geliştirdiği saplantıyla kendini de "yok ama var" haline getiren bir modacı. Medeniyetin her türlü izinden kaçarak yok olmak ya da onun çıkmazlarıyla oynayarak var olmanın yanında üçüncü türden bir kendilik biçimi: Orada ama değilmiş gibi var olmayı sürdürmek, bakıştan ve onun belirleyiciliğinden kaçmayı başarmak, manzarayı yutarak ona dönüşmek.

Bu kayboluş biçimlerini irdeleyen bir romanın en keyifli özelliği ise, metnin kendisinin de manzaraya dönüşmesi, okurun onun içindeki şeyleri arayışı, bulamayışı, bulduğunu sanmaları ile büyük bir kaçma ve kovalamayı anlatı düzeyinde sürdürüyor oluşu. Kıta felsefecilerinin üzerine büyük bir külliyat geliştirdiği kendi olmak, kimlik, özne, belirlenme, iktidardan kaçış gibi temaların tamamını okuyup teşhis edebileceğimiz devasa bir felsefi metinle karşı karşıyayız. Filozoflara olduğu kadar avangard sanatçılara ve siyasi akımlara da göndermelerle metin zenginleşiyor ancak anlatıdan da hiçbir ödün verilmiyor. Carlos Fonseca müthiş bir roman kaleme almış. Uzun zamandır iyi bir roman okumayı iple çekenler, bu romanın düğümlerini çözmekten de büyük keyif alacaklar. Benden söylemesi.

HAYVAN MÜZESİ
Carlos Fonseca
ÇEV: Roza Hakmen
METİS YAYINCILIK 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

KİPAT

H. SALİH ZENGİN
hsalihzengin@gmail.com

İÇİMİZDEKİ KAPLAN

Uzun ve heyecanlı bir çağdaş masal türü olarak tanımlayabileceğimiz *Kaplan ve Cambaz*, doğunun sınırlarında, karlı ormanlarla tayga arasında bir inde doğan küçük bir kaplanın adımları eşliğinde ruha dokunan kişisel bir gelişim yolculuğunu anlatıyor.

Belli bir yaşa gelmiş, ergenliğe adım atmış her çocukta beliren bir istektir özgür olma, kendini kanıtlama ve kendi hayallerinin peşinden gitme arzusu. Bu dindirilemeyen merak ve sınırları aşma arzusu zaman zaman ebeveynler ile çocuk arasındaki çatışmanın odak noktası haline gelir. Artık büyüdüğünü düşünen çocuğun tecrübesizliği ile ebeveynlerin dış dünyaya karşı kazanılmış tecrübelerinin kavgasıdır bu.

Peki, nasıl davranmak gerekiyor? İşte bunun net bir cevabı yok. Bir kaplan olsaydınız bunun cevabı gerçekten basit olurdu. Çünkü artık bebeklikten çıkan bir kaplanın ilk asiliği, onun ailesinden uzaklaşacağının ve kendi hayat yolunu belirleyeceğinin sinyalidir. Tıpkı *Kaplan ve Cambaz* kitabında olduğu gibi.

Kitabın yazarı Susanna Tamaro'yu ülkemizde çok okunan *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git* kitabından hatırlayacaksınız muhtemelen. Susanna Tamaro bir süredir çocuklar için hikâyeler kaleme alıyor.

Yetişkinlerin de seveceği bir kitap

Yazarın çocuklar için yazdığı kitaplardan biri de *Kaplan ve Cambaz*. *Kaplan ve Cambaz* genç okurlar için çok şey söylüyor. Her ne kadar kitap ilk gençlik dönemi okurlar için yazılmış izlenimi verse de edebi dili ve felsefik göndermeleriyle yetişkin okurların da seveceği bir eser.

Uzun ve heyecanlı bir çağdaş masal türü diyebiliriz *Kaplan ve Cambaz* için. Doğunun sınırlarında, karlı ormanlarla tayga arasında küçük bir inde doğan küçük bir kaplanın adımları eşliğinde kişisel bir gelişim yolculuğu bu. Ama öyle bildiğimiz türden kişisel gelişim zirvalıklarından oluşmuyor elbette; daha içsel, ruha dokunan ve kendini keşfettiren türden bir içtenliğe sahip kitap.

Zamanı geldiğinde annesinden ve diğer kardeşinden ayrılan küçük kaplan, annesinin defalarca uyardığı insandan uzak durması fikrinin tam tersine insana yaklaşma yolunu seçerek, bir anlamda kaplan olma fikrinden uzaklaşıyor.

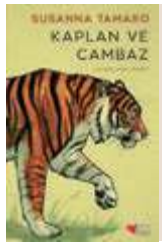
Dizginlenemeyen merak duygusu

Bu, diğer kaplanlarda olmayan ve dizginleyemediği merak onu kendine benzettiği insana yaklaştırıyor. Ve o an annesinin söylediği "İnsanoğlu olmasaydı, dünya mükemmel bir yer olurdu" sözü, merak çemberinin içinde duyulmaz bir tınıya dönüşüyor.

Ve yolu insana çıkıyor. Anne kaplanın dediği "İnsan sadece öldürmüş olmak için öldürür. İnsanoğlunun bir kaplanı öldürmesinin arkasında yatan sebepse kıskançlıktan başka bir şey değildir. O, kaplanın gücünü, onun asaletini kıskanır" nasihatinin vücut bulacağı bir macera da böylece başlıyor.

Kulübedeki adamla iyi bir dostluk kuran kaplanın bu dostluğuna şahit olan insanların kürkün peşine düşmesiyle hiçbir şey eskisi gibi olmuyor. Yolu bir sirke düşen kaplanın bu güzel masalı, oradan kaçması ve kendini bulmasıyla sonlanıyor.

Kitabı okuyanın zihninde berrak düşünceler beliriyor ve kitabın akıcı dili ile hoş bir tat kalıyor yüreğinizde. Sorgulayan, sorgulatan, kaplanın gözünden insanı, insanın gözünden kaplanı anlatan bu çağdaş masalı genç okurlar ve her yaştan yetişkin kendince bir pay çıkararak okuyabilir.

KAPLAN VE CAMBAZ
Susanna Tamaro
ÇEV: **Eren Cendey**
CAN ÇOCUK YAYINLARI 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

EVRİM KURAN'DAN KÜRESEL KÖYÜN KAYGILI ÇOCUKLARI, Z KUŞAĞI...

Yaratma ve üretme becerileri yüksek,
dikkat süreleri kısa. Çevreye duyarlı,
diyaloğa açık, gerçekçiler. Adalet istiyorlar.
Ülkemizdeki 25 milyondan fazla
19 yaş ve altı genç ne yaşıyor, nasıl davranıyor,
ne hissediyor, ne bekliyor?
Z: Bir Kuşağı Anlamak, gençleriyle
birlikte Türkiye'nin geleceğine de ışık tutuyor.

MUNDİ dünya müthiş.

mundikitap.com twitter.com/mundikitap facebook.com/mundikitap instagram.com/mundikitap

HALİL İBRAHİM İZGİ
ibrahimizgi@gmail.com

KASİYER'İN Z RAPORU

Sayaka Murata, otobiyografik çağrışımlar da içeren romanı *Kasiyer*'de, Meiji restorasyonundan bugüne Japonya'nın geçirdiği evrimin Z raporunu çıkarıyor. Bir markette yarı zamanlı kasiyerlik yapan bir kadının hikâyesini anlatan kitap hepimizin hayatına ayna tutuyor.

Uzun bir tren yolculuğunun ardından Weimar'a ulaştığımda sadece yirmi bir yaşımdaydım. Genç yaşımda yapmak istediğim, Goethe'nin hayatının bir kısmını geçirdiği şehre gitmek ve kendime belki bir parça "ışık" bulmaktı. Tam olarak ne aradığımı bilmez halde şehre indiğimde 21 yıl önceydi ve internet yaygın değildi. İstasyon görevlisine en yakın gençlik evinin nerede olduğunu sordum. Germania ismindeki gençlik evinin tarifini aldıktan sonra kararmakta olan havada şehrin sokaklarında süzüldüm. Weimar, ertesi yıl Avrupa'nın kültür başkenti olacaktı ve şehir kocaman bir şantiyeyi andırıyordu. Gençlik evine gittiğimde, hayli cüz'i olan kalma ücretini verip yatakhaneye çıktım. Odada Kölnlü bir çocuk ve bir Japon vardı. Kölnlü ile Almanca, Japon olanla İngilizce anlaşmak mümkün oldu. Kölnlü genç yan taraftaki kızların gürültücülüğünden şikâyetçiydi.

Berlin Duvarı yıkılalı henüz dokuz sene olmuştu ve bu arkadaşımız birleşen Almanya'nın görmediği parçalarını tamamlamaya çalışıyordu. Anlaşılır bir durumdu ama Japon'un burada ne işi vardı? Kısa sürede tanıştık ve kaynaştık. İsmi Shinichi Naito'ydu. Dünya turuna çıkmış genç bir Japon'du. Hayır, öğrenci değildi. Sadece matbaa işçisi olarak biriktir-

daha fazlası için: sabitfikir.com

Sayaka Murata, sadece yarı zamanlı bir hayat hikâyesini anlatmakla kalmamış, kendisini görme şansından mahrum kalmış sistemin dışlileri olan bizlere de şefkatini esirgemediği bir ayna hediye etmiş. Kasiyer Keiko, sadece şahit olduklarını serinkanlı bir bakışla aktarmakla yetinmiyor. Aynı zamanda hepimizin hayatına ayna tutuyor.

diği parayı cebine koymuş ve içinde yaşadığımız bu tuhaf dünyanın kaç bucak olduğunu anlamaya çalışıyordu. Elindeki kitap Japoncaydı, anlamam mümkün değildi tabii olarak. Bana Goethe'nin kitaplarından biri olduğunu söyledi. Zihnim yanıltmıyorsa, *Doğu-Batı Divanı*'ydı. Kitaptan neler anladığını sordum ama aklımda fazlaca kalmayan birkaç cevap verdi. Karnım kurt gibi açtı ve doyurmak için bir pizzacıya gittik. Shinichi'nin karnı aç değildi ama beni yalnız bırakmak istememişti.

Gençlik evinde sadece kahvaltı verildiği için pizzacıya gitmek en makul çözümdü. Akşam iyice çökmüştü ve parmak arası terlikleriyle kış gününde benimle birlikte yürüyordu. Aldığım pizzadan ikram etmek istedim ama gülerek teşekkür etti. Hayatımda yakından tanıdığım ilk Japondu ve tuhaf bir şekilde ikimizi bir araya Goethe getirmişti.

Gençlik evine döndüğümüzde birbirimizle para değiş tokuşu yaptık. Japon yeniyle de ilk defa orada tanışmış oldum. Gençlik evine girmek için en fazla 26 yaşında olmanız gerekiyordu. Shinichi teknik olarak o yaşın altında olmalıydı. Ertesi sabah çok erken saatlerde kahvaltımızı yapıp Weimar sokaklarına attık kendimizi. Goethe'nin son nefesini verdiği yatağı, Schiller'le heykelini birlikte ziyaret ettik, sonra yollarımız ayrıldı. Uzun bir tren yolculuğunun ardından kişisel tarihimin sayfaları arasına girdi.

Otobiyografik çağrışımlar

Geçen hafta sonu Turkuvaz Kitap'tan henüz çıkan *Kasiyer* kitabını okumaya başladığımda Shinichi'yle konuştuğumu hissettim. Sayaka Murata'nın yazdığı Kasiyer, 18 yaşından itibaren 18 yıldır bir markette yarı zamanlı kasiyerlik yapan bir kadının hikâyesini anlatıyor.

Sıradanlığın içinde sistemle kavgası olmayan sıradan bir hikâye olarak başlayan macera katmanlar halinde içine aldı beni. Kasiyer Keiko, bana adeta Shinichi'nin anlatmadığı hikâyenin detaylarını aktarıyordu. Tüm detaylarıyla, hemen hemen hiçbir sansüre tabi tutmadan bir itirafname gibiydi.

Yazarlığın yanında kasiyerlik de yaptığına göre otobiyografik çağrışımlar içermesi kaçınılmazdı ve kasada Meiji restorasyonundan bugüne Japonya'nın geçirdiği evrimin Z raporu çıkıyordu. Kapitalizmin kabaca insanı hapsettiği şatafatlı akvaryumlar da diyebilirsiniz, ilerlemeci modernizmin ürettiği hava yastıkları da. 126 sayfalık uzun bir öykü ancak sınırlarını bilerek görevini yapmış olabilir. Murata da tastamam bunu yapmış. Teknoloji katmanını sıyırınca altında görünen insanlığın ta kendisi. Statü endişesi, hayatın ritmine ayak uydurma çabası ve elbette delirmemek için kendini nehrin akışına bırakan modern insan.

Şefkatli bir ayna

Kasiyer Keiko, sadece şahit olduklarını serinkanlı bir bakışla aktarmakla yetinmiyor. Aynı zamanda hepimizin hayatına ayna tutuyor. Geçip giden günlerin içinde geride kalanları gösteriyor. Japon toplumunun minimal halini yansıtan kitap duru bir Türkçeyle okurlarla buluşuyor ve sözü uzatmadan meramını ifade ediyor. Makineleşmenin insanın omzuna yüklediği dertlerin devasının sisteme yürekten biat etmek olduğunu da sarsıcı bir şekilde ifade ediyor.

"Bir şey tuhafsa" diyor *Kasiyer*'de, "insanlar çamurlu ayaklarıyla girip o tuhaflığın nedenini çözme hakkını kendinde buluyor. Bu beni fazlasıyla rahatsız ediyor; sinir bozucu, küstahlıktan başka bir şey değil."

Shinichi acaba bu kitabı okumuş mudur? Okuduysa o da 21 yıl öncesine bir yolculuk yapmış mıdır? Belki bu kitabın Japoncasını basan matbaada çalışıyordur, bilemeyeceğim. Kasiyer'in onunla kısa süren kısmen tuhaf arkadaşlığımızın posta idaresinden gönderilmiş bir mektup olduğunu düşünüyorum.

Sayaka Murata, sadece yarı zamanlı bir hayat hikâyesini anlatmakla kalmamış, kendisini görme şansından mahrum kalmış sistem dışlileri olan bizlere de şefkatini esirgemediği bir ayna hediye etmiş. Oraya baktığımda Weimar sokaklarında birlikte yürüdüğümüz Japon arkadaşımızla Goethe'nin şehrinde gerçekte ne aradığımızı anlamış oldum. Kendimizi arıyorduk ve onu birbirimizin yüzünde bulduk. Edebiyat, başka nedir ki zaten? .

KASİYER
Sayaka Murata
ÇEV. **Hüseyin Can Erkin**
TURKUVAZ KİTAP 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

GÜVEN ADIGÜZEL
kayipseyyah@gmail.com

ASLANLARIN TARİHİ; *ATEŞ ANILARI ÜÇLEMESİ*

Ateş Anıları üçlemesi, Latin dünyası hakkında kalem oynatan herkesi imrendirecek niteliğe sahip anıt bir şaheser. Daha açık bir ifadeyle; tarihe meydan okuyan edebi gücüyle, bin sayfalık bir ağıt, masal, roman, hafıza kaydı, tarih kitabı, mitolojik söylence, uzun hikâye, epik şiir, kadim destan, toplumsal bellek, sözlü gelenek ve kültürel atlas.

daha fazlası için: sabitfikir.com

''Tarih dersleri mumya müzesine
ya da Ölüler Diyarına gezilere benziyordu.
Geçmiş, cansız, boş ve dilsizdi.
Bize içi boşaltılmış vicdanlarla
bugüne boyun eğmemiz için
geçmişi öğretiyorlardı;
tarih zaten yapılıp bitmişti, biz tarihi yapamayacak, onu kabullenecektik.
Zavallı Tarih artık soluk almıyordu: bilimsel metinlerde ihanet edilmiş,
sınıflarda çarpıtılmış, tarihlerde boğulmuş olarak müzelere hapsetmişler,
çelenklerle bronz heykellerin, mermer anıtların altına gömmüşlerdi onu.
Belki Ateş Anıları ona soluğunu, özgürlüğünü,
dilini vermeye yardımcı olabilir.''

(Eduardo Galeano)

Edebiyatçı bir bakıma tarihçidir de aslında. Aslanların tarihçisi. Avcılara methiye düzenlere karşı, aslanlardan yana. Galeano gibi. Kalemiyle bir başına. Büyük bir haksızlığın ortasında ikamet ederken bile, yine de haklıların yanında olmanın asaleti. Latin edebiyatının anıt isimleri arasında ilk akla gelenler; Borges, Márquez, Fuentes, Paz, Vargas, Bolaño, Cortazar, Neruda ve Rulfo'dur herhalde. Hepsini bir okur olarak hakkıyla önemser ve varlıklarının kıymetini bilmeye çalışırım. Ama Galeano'nun yeri her zaman başka. Bu 'başka'lığın, kıyıma uğratılmış bir 'hafıza'ya tüm hayatını ortaya koyarak sahip çıkan bir yazar portresiyle doğrudan ilişkisi var elbette. Yok edilmek istenen bir geçmişle bu kadar güçlü bağlar kurabilen bir kalem savaşçısını anlamak ve onun dünyasına dâhil olabilmek edebiyat sevgisini aşan bir şey belki de. Evet, onurlu bir ikamet burası. Galeano da yola çıkarken nihai amacının, insanların, özellikle de Latin

Amerika halklarının mustarip olduğu unutkanlıkla savaşmak olduğunu en baştan açık ediyor zaten. Yalan yok, son nefesine kadar cephede, sözünün hakkını vermeye çalışırken gördük Galeano'yu.

Neredeyse 20 yıl olmuş *Ateş Anıları*'na (*Memorias del Fuego*) rastlayalı. Ne olduğunu anlayamadan bir masal kitabını okurcasına gömülmüştüm sayfalarına. İlk okuduğum Aziz Galeano satırlarıydı bunlar. Márquez kadar popüler olmayan bir başka Latin. Öyle diyorlardı hakkında. Ama şüphesiz onun kadar iyi. Solun İncili olarak anılan 1971 tarihli kültleşmiş eseri *Latin Amerika'nın Kesik Damarları*'nın genişletilmiş/derinleştirilmiş hali olarak andığı *Ateş Anıları* üçlemesini İspanya sürgünündeyken -sürgünlüğün bütün zihinsel imkânlarını yanına alarak- yazmıştı. Yakılmış, imha edilmiş bir kültürel hafızadan yola çıktığı için, Avrupalıların kıtayı işgali öncesinde kolektif bellekte yaşayan efsane ve mitlerden yararlanmak Galeano için neredeyse bir zorunluluktu. Bir hafıza meselesiydi çünkü bu ve Avrupalı işgalciler yerlilerin tüm belgelerini yaktıkları için o Amerika'yı anlatabilmenin başka bir yolu yoktu. Şöyle diyordu Galeano; "Her şeyi yakmışlardı. Örneğin, Maya edebiyatını yaktılar, Peru edebiyatını yaktılar, yerlilerinkini, yakabilecekleri ne varsa yaktılar, yok ettiler. Bu belgeleri bulmak imkânsız gibi bir şeydi, bulunanlar da zaten fetihçilerin belgeleriydi. Bu yüzden 'neden mitlerden yola çıkmıyorum' dedim. Mitler kolektif ve anonim şiirlerdir. Aynı zamanda halkların, onlar aracılığıyla 'ben buyum', 'ben böyleyim' diye kendilerini ifade edebildiği bir kimliğin simgeleridir. Bu yüzden *Ateş Anıları*'nın ilk bölümleri mitleri anlatan sayfalardan oluştu."

Galeano bir kültür gerillasıydı

Ateş Anıları üçlemesi, Latin dünyası hakkında kalem oynatan herkesi imrendirecek niteliğe sahip anıt bir şaheser. Daha açık bir ifadeyle; tarihe meydan okuyan edebi gücüyle, bin sayfalık bir ağıt, masal, roman, hafıza kaydı, tarih kitabı, mitolojik söylence, uzun hikâye, epik şiir, kadim destan, toplumsal bellek, sözlü gelenek ve kültürel atlas. Hikâyenin başladığı yere dönecek olursak eğer; Güney Amerika topraklarına dair her şeyin yakılıp yıkılmasının, geride tek bir belge dahi bırakılmamasının işgal edenler açısından anlamlı (!) bir gerekçesi vardı elbette. Şeytanın topraklarıydı burası. Rahiplerin öncülüğünde tutuşturulacaktı zaten bu laneti yok etme ateşi. İşte o ateşin anılarını, o ateşten kalan hatıraları yazmaya yemin etmişti Galeano. Şöyle diyordu; "O savaşlarla dolu, uzun süren, cezalarla dolu uzun diskurlardan çok daha güzel yerlilerin anıları, ama o anılar yenilenlerin anıları. Bu yüzden cezalılar, hatırlamak yasak onları."

Yegâne arzusu anlatılmayı hak eden hikâyeler anlatmak olan Galeano'nun, oldukça doğurgan ve bereketli bir yazı hayatı olduğunu söyleyebiliriz. Yaptığı bir tür şövalyelikti aslında. Bir kültür gerillası olduğu gibi, Latin Amerika'nın tutsak alınmış belleğini kurtarmaya çalışan ağır bir kalem işçisiydi aynı zamanda. Bana öyle geliyor ki Galeano, "edebiyat ne işe yarar?" sorusuna cevap olmak için yaşamış ve yazmış bir yazar. Şahit ya da. Ebedi, edebi bir şahit. *Ateş Anıları* serisi, bir tarih kitabı değil. Takip ettiği tarihsel çizgi de, politik bütüncüllük açısından okurun bir gerçeğin ortasında olduğunu unutmamasına hizmet ediyor sadece. Seri boyunca tercih edilen anlatının, hafızayı besleyen/dirilten bir edebi güce yaslanarak, olguları derinleştirip resmi büyütmeye yaradığını, yazarın da bunu ilk satırdan itibaren okuyucusuna hissettirdiğini söylemek mümkün.

Galeano, hikâyesini kronolojinin içinden kursa da sözlü gelenek, mitolojik arka plan, anlatı kabiliyeti ve gözlem gücü gibi, olguların tarihsel anlamını genişleten büyülü gerekçelerle yeni bir tarih yazımına girişiyor. Üçlü seri, duygu bütünlüğü açısından yerlilerin sesini yükselten politik bir belgesele dönüşse de ruhunu, epik havasını ve coşkusunu hiç kaybetmeyen bir toplam olmayı sürdürüyor, üç kitabın neredeyse her satırı böyle. Bin sayfalık maceranın rastgele bir bölümünü açıp okumaya başladığınız anda, o büyük hikâyeye dâhil olabilmeniz mümkün yani.

Ateş Anıları serisi, *Yaratılış / Yüzler ve Maskeler / Rüzgârın Yüzyılı* adlarını taşıyan toplamda bin sayfalık bir Latin Amerika destanı üçlemesidir. Kronolojik olarak *Yaratılış*; Kolomb öncesi efsanelerden 1700'lere kadar olan dönemi, *Yüzler ve Maskeler*; 18. ve 19. yüzyılı, yani köleliğe, sömürgeciliğe karşı bir başkaldırı olarak okunabilecek Yeni Dünya'daki İsyan Çağı'nı, *Rüzgârın Yüzyılı* ise; yirminci yüzyıl Latin Amerika'sından bugüne kadar olup-bitenleri öykülüyor. Ateş başında anlatılan hikâyeler gibi sanki hepsi.

Bu kitapların -yazara göre- iddialı bir vaadi yok. Yine de okuma zevki, tarih bilinci, edebi coşku ve zihinsel yolculuk gibi başlıklar *Ateş Anıları* okurlarına oldukça tanıdık gelecektir. Tarih, bugünü anlamanın yegâne yolu. Elimizde bütünlüklü bir fotoğraf yoksa günün idraki sakatlanmış bir sanrıdan ibaret kalacaktır. Şurası kesin; geçmişin kalbinden geçerek geleceğin anlamına vakıf olunabilir ancak. Galeano buralarda hakkıyla dolaştı uzun yıllar boyunca.

Aziz Galeano, Latin Amerika'daki her şeyin tarihini anlattığı başyapıt niteliğindeki üçlemesinin son kitabına Juan Rulfo'dan yaptığı bir alıntıyla başlar, bu yazıyı bitirirken o alıntıyı hatırlamak istedim; ''Ve kendimizi tırnaklarımızla söküp kopardık rüzgârdan.''

ATEŞ ANILARI I YARATILIŞ

Eduardo Galeano
ÇEV. **Süleyman Doğru**

SEL YAYINLARI

daha fazlası için: sabitfikir.com

ORKUN GALOLAR

terskarga

"Kim yalnız değil ki? Bilmek isterdim doğrusu. Hatta birbirleriyle yaşayanlar bile yalnız, sadece yalnız olduklarının bilincinde değiller, o kadar!"

Kapı / Magda Szabo

**** Kimseye etmem şikâyet ağlarım ben halime ya da Bil ki ben de özledim ama söyleyemiyordum sana!***

Bir yılın daha sonuna geldik. Ahmed Arif'in "Asfalttan yürüsün aralık / Sevmem, netameli aydır" dediği aydayız. Ama mevsimlerin ayarı sanırım daha kaçmamıştı o zamanlar. Bu yazı yazıldığında hâlâ kısa kollularla dolaşıyorduk mesela. Aralık denildiğinde kar gelmez miydi aklımıza eskiden? O zaman sıcak iklimlerden Brezilya'ya uzanalım biraz... Edebiyatın dışından bir örnekle röveşata çekelim soğuklara... Bir futbol filozofu olarak tanınan efsanevi, 'doktor' lakaplı Sokrates'in "Takımım Corinthians'ın şampiyon olduğu bir pazar günü ölmek istiyorum" şeklindeki dileği gerçekleşmişti yıllar önce... Gerçekten de aralık ayının bir pazar günü, Corinthians, altı yıl aradan sonra ilk şampiyonluğuna ulaşırken, efsanevi isim karşılaşmaya saatler kala yaşama gözlerini yummuştu. Aralık denildiğinde nedense aklıma bu olay gelir. Alakasız durmasın! Aksine, bunca alakasız konuları birbirine bağlayabiliyorsak bunda bilgiye kolay ulaşabilir olmamızın büyük etkisi var. Ama...

Malum, internetin hayatımıza girmesiyle bilgiye daha kolay ulaşır olduk fakat peki ya bilgi kirliliği? Bir söz hem Mevlana'ya hem de Che'ye ait olabilir mi? Oluyor! Kopyala yapıştır yöntemiyle, üzerine hiç düşünmeden, söylenenin olduğu gibi kabul edildiği zamanlardan geçiyoruz. Bundan yıllar önce, Mimar Sinan'ın 400 yıl önce yaptığı bir cami hakkında bir bilgi çıkmıştı. Üzerinden uzun bir süre geçmesine rağmen ara ara ısıtılıp, önümüze konmaya devam eden bilgiye göre Şehzadepaşa Camii'nin 400 yıl sonra elden geçmesinin gerekeceğini bilen Sinan, yapının bir yerine cam bir şişe içine restorasyonlarla ilgili bilgi yazmıştır. Bunu bulduğu iddia edilen mühendislerin konu hakkında açıklamalarını her yerde okuyabilirsiniz! Benim takıldığım nokta hikâyenin gerçek olup olmaması değil. Üzerine birçok şey okuduk zaten! Hiç sorgulanmaması... Öyle bir cami var mı? Bunu gören kim? Öyle cam bir şişe içinde bir şey olsa her yerde çarşaf çarşaf gösterilmez miydi ki, içtiğin kahveyi bile sekiz milyon kere paylaştığın bir zamanda! Tamam, ecdadını sev, onlarla gurur duy ama biraz da sorgula değil mi?

Alıntıları seviyoruz, sevmesek bu kadar hayatımızın içinde olmazlardı herhalde diyorum. Bir cümleyle uzun uzun anlatılması gerekeni gözümüze soktukları için belki de, kim bilir?

Kitaplardan

"Gençliğiniz haram olmuş desenize," dedim.
Çok şaşırdı, çevresine siyah, kalın sürmeler çektiği gözleri iri iri açıldı:
"İnsan gençliğini aşka vermezse, gençlik neye yarar?" dedi.
Saçma sözler ettim, ne inandığım ne inanmadığım sözler; tatmadığı bir duygu hakkında akıl yürütmeye kalkışan zavallı bir adamın acınası çabası.
"Ama sonunda kaybeden siz olmuşsunuz."
"Kayıp mı? Kaç kişi böylesine sevebilmiştir dünyada?"
"Ama kucağında bir kucak korla kalan siz olmuşsunuz."
"İyi ya, boş değildi kucağım."
"Ama yandınız, kül oldunuz."
"Ama vardım, kül bunun kanıtı."

Suzan Defter / Ayfer Tunç

daha fazlası için: sabitfikir.com

Dünya edebiyatının en önemli isimlerinden Tolstoy'un *Bilgelik Takvimi*'ne bir göz atmanı öneririm: "Burada bir araya getirilmiş olan düşünceleri çok sayıda eser ve koleksiyondan aldım. Her birinin sahibini altında belirttim. Ancak alıntıyı yaptığım kaynak, kitap veya eser adına yer vermedim. Kimi durumlarda, orijinal kaynaktan doğrudan çevirmek yerine, söz konusu fikirlerle ilk kez tanıştığım dile yapılmış tercümelerden Rusçaya çevirdim. Bu nedenle, bazen yaptığım çeviriler orijinallerinin tıpkısı olmamış olabilir. Alman, Fransız veya İtalyan düşünürlerden fikirler tercüme ettiğimde, orijinale tam olarak sadık kalmayıp, genellikle sözü kısalttım ve anlaması daha kolay bir hale getirdim, bazı kelimeleri ise bilerek ihmal ettim. Şu halde, okuyucular, okudukları herhangi bir alıntının Pascal veya Rousseau'nun olmadığını söyleyebilirler, ama bana kalırsa, bu kişilerin düşüncelerini farklı bir şekilde aktarmada herhangi bir yanlış yoktur." Her güne beş söz ekseninde ilerleyen kitabında kendi düşünceleriyle yön verdiği cümleler ve konu hakkında belirttiği açıklamalar, yol gösterici... Alıntıları yaptığı kişi ya da kitabın kendisini belirttiği gibi konu hakkındaki kendi özlü sözünü de yaratmış. Ve tabii kendine verdiği öğütler: "Anlık haberler ve niteliksiz bilgiler enerjimi emiyor." "Faydasız ya da sıradan çok şey bilmektense iyi ve gerçek birkaç şeyi bilmek daha evladır."

Hangi kaynaktan / eserden alındığı belli olmayan alıntılara karşı olmakla birlikte denemeler şeklinde de düşünülecek konulardaki alıntılarla iyilik, kötülük vb. konularında bir deneme kitabı sayılabilir.

Okumak güzeldir ama sorguluyorsan! İşimize geldiği gibi değil, işe yarar mı diye kontrol etmek lazım. Bir filmin sonunda, kahramanların kavuşmasını dilemek gibi bir şey değil bu... Kavuşurlarsa tabii güzel olur, sen bakma ben bir kargayım belki ama duygusal bir filme dayanamam! Ama gerçeğin peşinden de ayrılmamak lazım...

bir varmış:

"Sen cisimleşmiş bir şiir,
Ben duygulanmış bir şair,
Sen güzellik ve büyü,
Ben sana günden güne büyülü."

Rübâb-ı Şikeste / Tevfik Fikret (24 Aralık 1867 – 19 Ağustos 1915)

bir yokmuş:

"...gece, içinden ne renkte bir sabah çıkacağı bilinmediği için ümide de hayli pay bırakan bir kapalı kutudur."

Ateş Gecesi / Reşat Nuri Güntekin (25 Kasım 1889 – 7 Aralık 1956)

Son Mektup – Önemli Şahsiyetlerden Son Sözler Antolojisi

Hızın bu kadar bizleri esir almadığı zamanlarda mektup vardı! "Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden..."

Sonra e-mail, WhatsApp derken sanırım bir yerde kaybolduk. Mektuplaşmalardan gelen lezzeti de unuttuk. Düşünsene; durarak, üzerine bolca düşünerek yazıyorduk. Oturduğun yerden yazıyordun belki yine ama göndermek için illa evden çıkman gerekiyordu. Ne zaman ulaşırdı, kimin eline geçerdi, tepkisi ne olurdu bekle ki bekle...

Bununla ilgi çok güzel bir çalışma yapılmış. 6 bölüme ayrılmış kitapta 68 'önemli' şahsiyetin mektubu var. Hem de ölmeden önce yazılanlar... İnsan 'son' halini hisseder mi, hissederse ne yazar... Ölüme ramak kala, beklenmedik ölümler, arzulanan ölümler, sahte vedalar, idam sehpasına giderken ve vasiyet bırakılan mektuplar... İlgiyle okunan ve sanki mutlaka durup düşünmek için yazılmış gibi...

Son Mektup – Önemli Şahsiyetlerden Son Sözler Antolojisi, Hüseyin Can Akyıldız tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Sel Yayıncılık'tan çıkan kitap...

"Sanırım yaşamak da güzel ölmek de, layığıyla yaşayıp ölmek en güzeli." / George Sand

"Sevgili dost, yaşadığınız gerçek bir üzüntü. Nitekim karşılıklı olarak birbirimizi üzeceğe benziyoruz. Sizden ayrıldım ama ihtiyarlığım hâlâ benimle. Sizinki de sizinle." / François Guizot

Ve 36 yaşında intihar eden Vladimir Mayakovski'nin son sözleri:
"Hayatın akışı parçaladı, aşkın kayığını. Hayattan bir alıp vereceğim yok artık."
Gerisi... Al, oku, dünyanı değiştir!

@terskarga *bilgi@terskarga.com*

**Müzeyyen Senar'ın "Kimseye Etmem Şikâyet" ve Multitap'ın "Bu Şarkıyı Dinliyorsan" şarkılarından...*

daha fazlası için: sabitfikir.com

KAHİR KUVVET SOSYAL MEDYA "TAKİPÇİ"

yaz-çiz
selahattin demirci
selahattin87demirci7@gmail.com

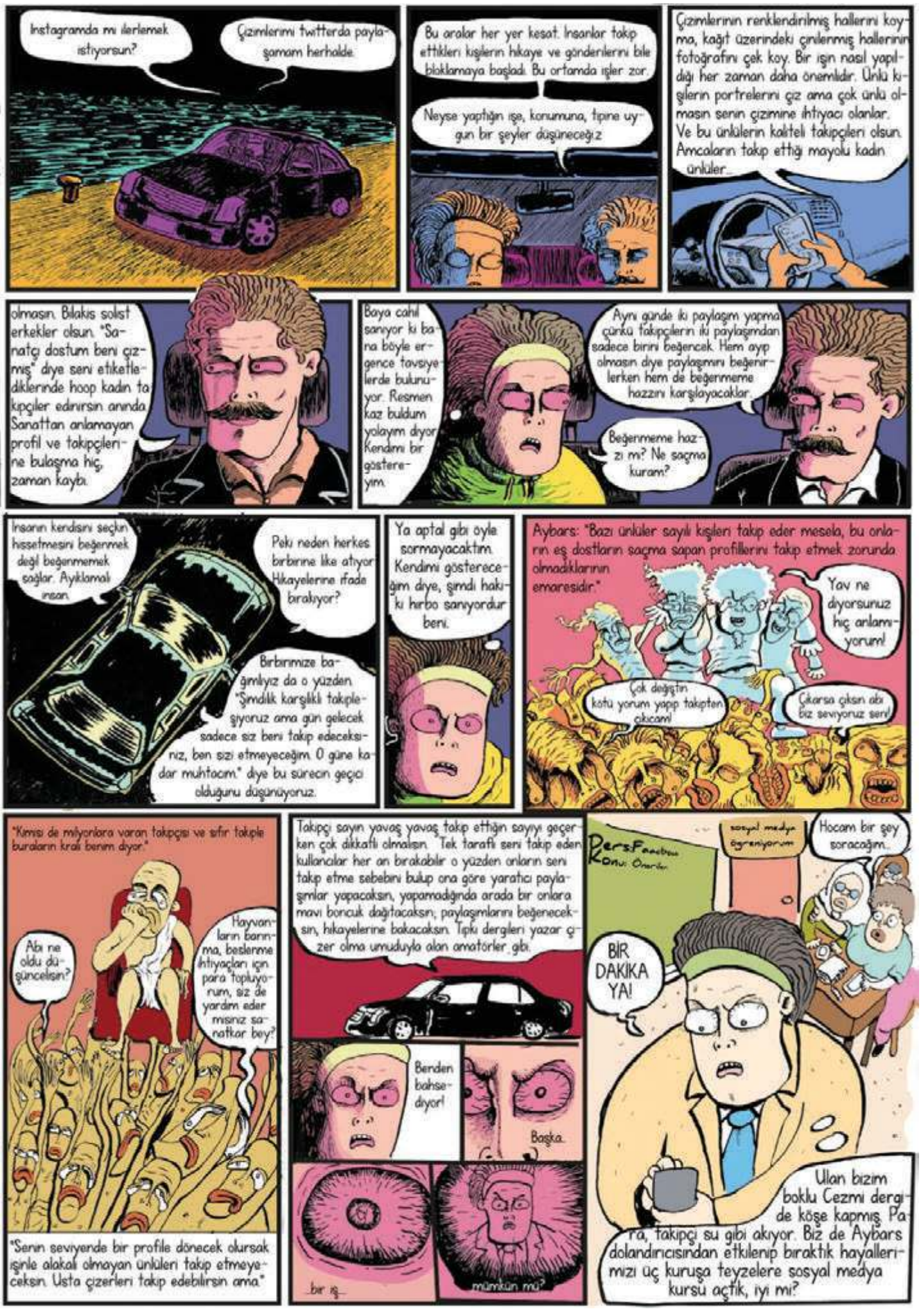

daha fazlası için: sabitfikir.com

Instagramda mı ilerlemek istiyorsun?
Çizimlerimi twitterda paylaşamam herhalde.
Bu aralar her yer kesat. İnsanlar takip ettikleri kişilerin hikaye ve gönderilerini bile bloklamaya başladı. Bu ortamda işler zor.
Neyse yaptığın işe, konumuna, tipine uygun bir şeyler düşüneceğiz
Çizimlerinin renklendirilmiş hallerini koyma, kağıt üzerindeki çırılçıplak hallerinin fotoğrafını çek koy. Bir ışın nasıl yapıldığı her zaman daha önemlidir. Ünlü kişilerin portrelerini çiz ama çok ünlü olmasın senin çizimine ihtiyacı olanlar. Ve bu ünlülerin kalteli takipçileri olsun. Amcaların takip ettiği mayolu kadın ünlüler...
olmasın. Bilakis solist erkekler olsun. "Sanatçı dostum beni çizmiş" diye seni etiketledikleriinde hoop kadın takipçiler edinirsin anında. Sanattan anlamayan profil ve takipçilerine bulaşma hiç, zaman kaybı.
Baya cahil sanıyor ki bana böyle ergence tavsiyelerde bulunuyor. Resmen kaz buldum yolayım diyor. Kendimi bir göstereyim.
Aynı günde iki paylaşım yapma çünkü takipçilerin iki paylaşımdan sadece birini beğencek. Hem ayıp olmasın diye paylaşımını beğenirlerken hem de beğenmeme hazzını karşılayacaklar.
Beğenmeme hazzı mı? Ne saçma kuram?
İnsanın kendisini seçkin hissetmesini beğenmek değil beğenmemek sağlar. Ayıklamalı insan.
Peki neden herkes birbirine like atıyor Hikayelerine ifade bırakıyor?
Birbirimize bağımlıyız da o yüzden. "Şimdilik karşılıklı takipleşiyoruz ama gün gelecek sadece siz beni takip edeceksiniz, ben sizi etmeyeceğim. O güne kadar muhtacım." diye bu sürecin geçici olduğunu düşünüyoruz.
Ya aptal gibi öyle sormayacaktım. Kendimi göstereceğim diye, şimdi hakiki herbo sanıyordur beni.
Aybars: "Bazı ünlüler sayılı kişileri takip eder mesela, bu onların eş dostların saçma sapan profillerini takip etmek zorunda olmadıklarının emaresidir."
Yav ne diyorsunuz hiç anlamıyorum!
Çok değiştin kötü yorum yapıp takipten çıkıcam!
Çıkarsa çıksın abi biz seviyoruz seni!
"Kimisi de milyonlara varan takipçisi ve sıfır takiple buraların kralı benim diyor."
Abi ne oldu düşüncelisin?
Hayvanların barınma, beslenme ihtiyaçları için para topluyorum, siz de yardım edermisiniz sanatkar bey?
"Senin seviyende bir profile dönecek olursak işinle alakalı olmayan ünlüleri takip etmeyeceksin. Usta çizerleri takip edebilirsin ama."
Takipçi sayın yavaş yavaş takip ettiğin sayıyı geçerken çok dikkatli olmalısın. Tek taraflı seni takip eden kullanıcılar her an bırakabilir o yüzden onların seni takip etme sebebini bulup ona göre yaratıcı paylaşımlar yapacaksın, yapamadığında arada bir onlara mavi boncuk dağıtacaksın, paylaşımlarını beğeneceksin, hikayelerine bakacaksın. Tıpkı dergileri yazar çizer olma umuduyla alan amatörler gibi.
Benden bahsediyor!
Başka.
bir iş
mümkün mü?
sosyal medya öğreniyorum
Hocam bir şey soracağım..
BİR DAKİKA YA!
Ulan bizim boklu Cezmi dergide köşe kapmış. Para, takipçi su gibi akıyor. Biz de Aybars dolandırıcısından etkilenip bıraktık hayallerimizi üç kuruşa teyzelere sosyal medya kursu açtık, iyi mi?

ZEYNEP MERDAN
zeynepmerdan@hotmail.com

ŞEYTAN KİME ÂŞIKTI?

Âşık Şeytan 18. yüzyıldan bugüne düşmüş eski bir mektup gibi bir kitap. Jacques Cazotte'un 1772'de yayınlanan eseri okuru fantastik bir âlemde dolaştırırken şeytan üzerine düşündürüyor.

Queen of the Damned filminin soundtrack'lerinden Lestat Violin eşlik edebilir bu yazıya...

Şüphe, ayartandır zihni. Tenin ayartılması ürpertiyle olur, yoğun fakat kısa sürer. Şüpheyse tüm ayartıcıların en kudretlisidir, tek vuruşluk bir sonsuzu kapsar. Tek vuruşluk sonsuzda zihnimi ayartan şüphe buydu işte: Şeytan Tanrı'ya mı âşıktı? Karadelik bir soruydu bu, düşüp kaybolmuştum içinde. Üstelik ayartmak, şüpheye, şeytana mı mahsustu sadece?

Kitaplar da ayartır. Bazen yalnız isimleriyle... Köşesinde tüm keşfedilmemişliği ve sessiz kışkırtıcılığıyla... Yalnız muhatabının sezeceği, "bana ait" diye fısıldayacağı ilk görüşte aşk bakışıyla. İçine düşüp kaybolduğum, bilinçaltımın derinliklerine gömdüğüm sorumun cevabı dolaştığım kitapçının üst rafında karşımdaydı işte: 18. yüzyıldan bugüne düşmüş eski bir mektup gibi bir kitap: Jacques Cazotte, *Âşık Şeytan*.

Yokluktaki varlık

Şeytanın mahiyeti üzerine onlarca yorum yapılmışken onun şeytan ve aşk kavramlarını birleştirme fikri dahi yeterince cazip değil mi? Onun aslında ne olduğu fikri başlı başına bir muammayken üstelik. Onun bir metafor olarak saklanışına -yahut kendini saklayışına- başka perspektiften bakan ilk bakış bu değildir. Şeytanın bu muamması Baudelaire'in meşhur "Şeytan'ın en büyük hilesi bizi var olmadığına inandırmasıdır" fikriyle iyice belirginleşir. Varlığını, yokluk fikrinin ardına saklayışı, *The Rite* (2011) filminde şöyle ifadesini bulur: "Söylesene, bir hırsız evini soymaya geldiği zaman ışıkları açar mı? Hayır! Onun orda olmadığını sanmanı ister. Şeytan da böyle. Onun var olmadığına inanmanı istiyor."

Bahse 'ince' bir katkı da "Ya Tanrı yalnızca şeytanın bir icadı, bir inceliğiyse?" diyen Nietzsche'yle gelir. Şeytanın binbir farklı görünümü, yüzyıllardır yapılagelmiş yorumlarıyla Gerald Messadie'nin *Şeytanın Genel Tarihi* eserinde ayrıntılarıyla zikredilir. Kitap; Mezopotamya, Yunan, Roma uygarlık-

larından Amerika, Afrika, Mısır bölgelerinin, semavi dinlerin şeytanlarına; kötülüğün binbir biçimdeki tezahürlerinden bahsediyor.

Şeytanın aşkı

Şeytanın yokluğu dışında başka hilesi olamaz mı? Onun diğer hilelerinden biri "Şeytan aslında Allah'a âşıktı" güzellemesi yaptırması belki de. İsyanını Gâyret Makamında (Tasavvufta bir mertebe) sitemkâr bir âşık cilvesi olarak söyletmesi. Üstelik bu bahis sandığımızdan daha derin. Semavi kaynaklarda şeytanın ilk ismi olarak geçen Azazil'den İblis'e evrilme süreci ya da onun bu isim hikâyesi sandığımızdan da eskidir.

Şeytana dinler tarafından getirilen metafizik, tasavvufi izahların/yorumların hemen hepsi keskin yergiler taşır. Fakat bu yergilere karşın gizli güzellemeler de vardır; Işık'ın güzelliği ortaya çıksın diye var olmuş bir gölge, cennetin en kadim müdavimi, 'İncelik Bilgisi'nin ilk âlimi... Feridüddin Attar'ın *İlahiname* eseri bu noktada istisnai özellik taşır. İbn-i Arabi, Attar'ın İlahiname eserinde şeytanın "sadık bir âşık, Hak'tan başkasına boyun eğmeme ve secde etmeme uğrunda edebi azabı göze alan bir aşk kahramanı" olarak bahsedildiğini söyler. Nitekim Attar'ın *İlahiname*'sinde "Şibli'ye Ait Bir Hikâye" kısmında "İblis sevgiliden gelen yarayı gördü de kaçmadı. Yaralandı ama ondan gelen yara yüzlerce merhemle karıştı, birleşti. Azizim, İblis'in hikâyesini duy. Sürülmüştür, bu yol melunudur ama daima padişahın huzurundadır" ifadeleri geçer. Elbette bu mecazın dilidir fakat İslami izahlara göre oldukça sert bir yorum olduğunu söylemek de mümkün.

Jacques Cazotte / *Âşık Şeytan*

Yaşamı Siècle des Lumières (Aydınlanma Çağı) olarak adlandırılan döneme denk düşen Jacques Cazotte'un 1772'de yayımlanan eseri *Âşık Şeytan*, Fransız fantastik edebiyatın öncü eserlerinden kabul edilir. Cazotte'un yaşamı, Fransız İhtilali'nin olduğu, felsefenin en parlak dönemlerinden birinin yaşandığı bu dönemin sonunda gerçekleşen büyük bir sanat akımına da şahit olur: Romantizm. Borges: "18. yy. Ansiklopedi ve Voltaire yüzyılı, aynı zamanda romantizmin yüzyılıdır, bundan *Âşık Şeytan* da etkilenmiştir" diyerek 18. yüzyıl edebiyatının karakteristiğini hem de "Babil Kitaplığı"nın seçkilerinden birini göstermiş olur.

Burjuva bir ailede doğan, ömrünün son yıllarını edebiyata adayan Cazotte, devrim karşıtı düşünceleri yüzünden giyotinle idam edilir. Hayatı boyunca tinsel bir arayışı olan Cazotte'un bu arayışının izlerine *Âşık Şeytan*'da rastlarız. Kitap, Kabala'ya merak saran Don Alvaro isimli genç bir subayın, kadın kılığına girmiş bir şeytan tarafından baştan çıkarılmasını konu eder. Cazotte'un parlak betimlemeleri, sürükleyici kurgusu ve karakterlerden birinin şeytan oluşu okurunu fantastik bir âlemde dolaştırır. Cazotte'un bu özgün buluşu, beklentiyi fazla yükseltmiş olacak ki hikâyenin sonu bazı okurlar tarafından iyi bulunmaz ve kitaba alternatif bir

Burjuva bir ailede doğan, ömrünün son yıllarını edebiyata adayan Jacques Cazotte, Fransız Devrimi karşıtı düşünceleri yüzünden giyotinle idam edildi.

son daha yazılır. İçinde Şeytan'ın olduğu her öykü alternatif sonlara gebe değil midir zaten?

Edebiyatta şeytan

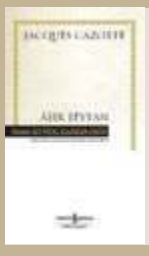
Edebiyatta şeytan farklı formlarda, bambaşka yüzlerle karşımıza çıkar. Orada gündüzle gece, yerle gök, şeytanlarla melekler karışır. Bunun en güzel örneği, Shakespeare'in 3. Richard'da "Ben en çok şeytanı oynarken aziz görünürüm" dediği yerdedir. İyiyle kötünün ve hatta Tanrı'yla şeytanın birbirine karıştığı o karmakarışık yerde Dostoyevski "Tanrı'ya giden yolun başlangıcında tutku vardır" sözü ilginç bir kesişime işaret eder. Tutku kavşağı, ermişlerin, sapkınların ve bütün büyük sanatçıların yolunun kesiştiği o kör noktadadır. Dünya üzerinde büyük ruhlardan biri yoktur ki yolu tutkunun bu kavşağından geçmemiş olsun.

Başta Dostoyevski, Tolstoy olmak üzere Rus romanlarında da şeytanın bu çoklu görünümü oldukça fazladır. Onlardan biri de Gogol'un *Bir Delinin Hatıra Defteri*'nde zikrettiğidir: "Ah, ne hain yaratık şu kadınlar! Kadının ne olduğunu, kalbini kime adadığını yeni anladım. Bunu ilk anlayan benim galiba: kadın şeytan'a âşıktır."

İçimizdeki Şeytan

Şeytanın edebiyatımızdaki yerinden de bahsetmek mümkün. Sabahattin Ali, romanı *İçimizdeki Şeytan*'da bize biz kadar yakın o şeytanı fısıldar kulağımıza: "Ne şeytanı azizim, ne şeytanı? Bu bizim gururumuzun, salaklığımızın uydurması... İçimizdeki şeytan pek de kurnazca olmayan bir kaçamak yolu... İçimizde şeytan yok... İçimizde aciz var... Tembellik var... İradesizlik, bilgisizlik ve bunların hepsinden daha korkunç bir şey, hakikatleri görmekten kaçmak itiyadı var..."

Şeytan bize biz kadar yakınken onu ne yadsımalı ne de tahkir etmeli bu yüzden. Onunla mücadele, bir kez kazanmakla nihayetlenmez üstelik. Eski şeytanımıza yenilmemek irademizi daha güçlü yapmaz bu yüzden. Yeni şeytanımızın daha güçlü, daha klas ve daha ayartıcı bir halde karşımıza çıkacağını göz kırpar bize sadece.

ÂŞIK ŞEYTAN

Jacques Cazotte
ÇEV. Akın Terzi
İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI 2019

AHMET EDİP BAŞARAN
edipahmet97@hotmail.com

DEĞİRMENLERİN ÖĞÜTEMEDİĞİ GERÇEKLİK

Süleyman Sabri Genç'in *Değirmen Kâhini* ilk kitapların o kendine mahsus heyecanını ve zaaflarını sonuna dek taşıyan bir eser. Genç, hem biçim hem içerik açısından farklı bir yolu izlemenin derdinde daha çok.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Şiir gerçekliğin imhasıyla başlar. Gerçekliği imha edemeyen şiiri, gerçeklik öyle ya da böyle imha eder. İmha yoksa ne inşa ne de bir icat söz konusudur. Avangart akımların sanat ve şiir söz konusu olduğunda sazı eline alıp konuştuğu zamanları her zaman önemsemişimdir. Ne var ki bir havai fişek gösterisi gibi, birkaç dakikalık tantanadan sonra geriye kalan kocaman bir hiç. Elbette klişe ile kroşe arasında sadece bir tercih farkı değil, aynı zamanda bir söyleyiş ve gözleyiş farklılığı da bulunur. Bize zekâsıyla kroşe vaadinde bulunan bir şiirin sonunda yine klişelere sardırıyorsak burada bir sorun var demektir.

Süleyman Sabri Genç'in *Değirmen Kâhini* isimli kitabını bu hislerle okudum. Bir ilk kitap *Değirmen Kâhini*. Kitapta kitabın ismine atıfta bulunan bir başlığa, dizeye denk gelmedim. Genç, bir dünya / değirmen istiaresi üzerinden şairin konumlandığı yeri anlatıyor bu başlıkla. Hemen belirteyim, *Değirmen Kâhini* ilk kitapların o kendine mahsus heyecanını ve zaaflarını sonuna dek taşıyan bir eser.

Toplamda otuz iki şiir var kitapta. Genç, başlarken kitabını sosyal medya hesaplarında kendisini engelleyenlere ithaf ettiğini söyleyerek zaten şiirle kurduğu/kurmaya çalıştığı dijital dünyaya dair ipuçları veriyor okura. Bu da bir tercihtir sonuçta. Sanal dünya tıpkı Baudrillard'ın sözünü ettiği o hiper gerçekliğin dünyasıdır artık. Birer gösterge olması gereken imgeler, semboller kendisi olmaktan çıkıp gerçekliğin yerini almış, gerçekliğin kötü birer kopyalarına dönüşmüştür.

Zeka şiirin uç beyidir

Deneysel bir şiir yazıyor Genç. Hem biçim hem içerik açısından farklı bir yolu izlemenin derdinde daha çok. Dizelerin kendi bünyesinde bir bağlaşıklık veya dizeler arasında bir bağdaşıklık ilkesi aramaya yatkın okurlar bu şiirleri okurken şüphesiz zorlanacaktır. Benden söylemesi. Mantıksal bir

Genç, deneysel biçim ve kelime oyunlarını bir kenara bırakıp hayata ve dünyaya dair meselelerini konuşmaya başladığında daha sarih, daha orijinal şiirler yazıyor. Onun şiirde kullanmaya çalıştığı o işlek zekâ tam da burada bir ses veriyor bize: "ben bir bulut tanıyorum veri ağdalarından / devlet göğünden çıktığı olur / kaçmamız orda kalmamız olur / altımızda koşu bantları" (Kurşunun Gittiği Yerden Yazıyorum.)

tutarlılıktan ziyade bu tutarlılığı çok da önemsemeyen, kafasına göre takılan, arada parlak, oldukça güçlü zekâ ürünü dizelerle yazdığı şiiri hem yatay hem dikey genişletmeye/derinleştirmeye çalışan bir şair refleksiyle yazıyor şiirini. Bütün bu, dünyanın sinir uçlarına dokunmaya çalışan biçim oyunları, kelime seçimleri, bir tekerlemeyi andıran sentaks jimnastikleri içinde elimizde ne kalıyor? Şüphesiz ki, zekâ şiirin uç beyidir ancak zekâyı kibarlaştıran ve ehlileştiren bir anlam aşısı yapılmazsa şiir entelektüel bir gösteriye dönüşme riski taşır her zaman. Genç, bu riski gözetmeli.

Amigdala başlıklı şiirle açılıyor kitap: "göğsünde okunaksız kitap sektirmeye / evden çıkmamıştı alo polis bu adam / elinden tutulmadan var olabilmeli / kendi elleri olan bir dünya savaşı filmi" (S.13) Beyindeki korku ve heyecan duygusunun merkezi anlamına gelen tıbbî bir terim amigdala. Genç, insanın hayata dokunma içgüdüsünün izinden giderek şiirin bütün sinir uçlarını yokluyor bir bakıma. Elimizde kalan dize ise şu: "çınar ektim yırtılan göğsüme bunları düşündüm" (Amigdala, s.14) Genç'in kelime seçimleri noktasında da oldukça marjinal bir duruş içinde olduğunu söylemek mümkün.

Ökült, entropi, terking, orji, stalklarım, fake atmak vb kelimeleri, söyleyişleri tercih eden şairin bu kelime akrobasileri içinde bize hangi dünyevî kehanetlerde bulunduğunu aramak artık okura kalmış bir mesuliyet. Ancak şunu söylemek, Türkçeye olan manevî borcumuzun bir gereği olsun: Kitaptaki şiirlerin bizi getirip bıraktığı çıkmaz, melez bir dile gelip yaslanıyor daha çok. İroni ve imaj orijinalliği kaygısıyla ve belki de gayesiyle kurulan bazı dizeler, bize bizi hatırlatan bir Türkçeden ziyade belki de bizi kendisine benzeten o kırma, melez dile kadar iniyor: "kaçışizm neo-kaçışizm neo-neokaçışizm" (Water Pipe, s.64)

Kurşunun gittiği yer

Genç, deneysel biçim ve kelime oyunlarını bir kenara bırakıp hayata ve dünyaya dair meselelerini konuşmaya başladığında daha sarih, daha orijinal şiirler yazıyor. Onun şiirde kullanmaya çalıştığı o işlek zekâ tam da burada bir ses veriyor bize: "ben bir bulut tanıyorum veri ağdalarından / devlet göğünden çıktığı olur / kaçmamız orda kalmamız olur / altımızda koşu bantları" (Kurşunun Gittiği Yerden Yazıyorum, s.59) Eleştirel temi biçime değil de anlama doğru yönelttiğinde Genç'in şiirindeki insanî gerilim oldukça sağlam bir kıvama yaslanıyor: "her şeyi gördünüz göğüs kafeslerimde sakladığım / hiç çıkarmadığım kızları / diyordun uçaktaki yetkili kargolara / iner inmez hafıza kaybıyla tanıştırdılar" (Savaşları, Kralları ve Jetleri Anlat Onlara, s.58) Ve epigrafta Muhammed Ali'nin bir cümlesine yer verilen şiirin ilk dizeleri: "sütü bıraktım / avcumun boyu kısa kaldı" (No Offense, s.38)

Dijitalleşen dünyanın tehlikeleri

Hızla dijitalleşen bir dünyada insanın bir teknik aygıta, bir imitasyona dönüşme tehlikesi içinde olduğu elbette aşikâr. İnsan, insanlıktan çıktıktan sonra tekniğin ve deneyselliğin mayaladığı bir şiirsel dil bize ne katabilir? Genç, ilk kitabını çıkarmış genç bir şair olarak bu sahih soruların ve kaygıların izinde bir yol haritası çıkarmalı kendine. Kadim insanî meselelere eğildiği dizelerde, anlama yaptığı derin aşılarla bazı güçlü dizeler yazabildiği için bir umut içindeyim. Şüphesiz bir şaire nasıl yazması gerektiğini söylemek hatta bunu ima bile etmek bir cahil cüretinden başka bir şey değil. Benim kastettiğim başka bir şey burada.

Şiirin değirmeninde gerçeklik öğütülemezse gerçeklik / hiper gerçeklik / sanal gerçeklik onu öğütmeye başlar. O zaman içinde esc, block, stalk, fake vb. kelimeler geçen şiirler yazılınca şiirin deneysel sularına girildiğini zanneden bir kısır döngüye saplanırsınız ki, burası şiirin Türkçesi açısından hiç de ferah ve felah bir yer değildir.

Aradaki fark nedir? İki örnekle anlatıp bitireyim: "üzülme işine nasıl alındığımı bilmiyorsun" dizesini söyleyebilen Genç'in bir diğer şiiri: "nakkaş nakış pul frengi kabataş vapuru sulara / rejisör dertli rol-tekrar kırıl kızım çek fitili / kabzı darlı vitesi boş leğenler iktidarı / pullara frengi postallara galb postnişini yakışıklı" (Oxford Virdi, s.40) Yorum elbette siz sevgili okurların...

DEĞİRMEN KÂHİNİ
Süleyman Sabri Genç
160. KİLOMETRE 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

CEM TUNÇER
cemtuncer3@gmail.com

HİÇBİR ŞEY HAKKINDA: *GARİPLİKLER*

Reşat Çalışlar, *Gariplikler*'de Orhan Veli şiirleriyle Demet Akalın şarkılarını aynı potada eritmek gibi bir işe girişiyor. Daha tuhaf olansa, bunu başarıyor. Geoff Dyer'ın *Bir Hışımla*'daki karakterin peşine düştüğü ve ulaşması imkânsız hale gelen 'Lawrence kitabı' gibi var olan ama aslında olmayan bir proje için koşan onlarca benzemez karakter.

Seinfeld'in mizahının arkasında yatan büyük gücün, dizinin hiçbir şeyle ilgili bir dizi olmasından ileri geldiği rivayet edilir; kült televizyon dizisi, sezonlarından birinde bu tartışmaya da odaklanır. Karakterler Jerry ve George, bir televizyon programı yapmak istediklerinden bahsederler. Bu program, hiçbir şey hakkında olacaktır.

İçinde hiçbir şey olmayan bir program yapmak, o programın genel bir konusuzluğa dayanmasını gerektirmiyor. Şüphesiz dizinin birçok bölümünde belli bir konu bütünlüğü, bir akış vardı; yine de bu akış, birçok yerde karakterlerin önüne geçmiyordu. Hiçlik hakkında bir programla kastedilenin, aslında kendisinden önce yapılan işlere meydan okuyacak kadar konuyu arka plana atmak suretiyle belli kalıpları, dayatmaları "hiçe sayma"yı deneme olduğunu varsayabiliriz.

Bu türden bir meydan okumayı son dönemde İngiliz edebiyatının önemli –maalesef pek aşina olunmayan– ismi Geoff Dyer'da görebiliyoruz. Yazarın özellikle *Bir Hışımla* kitabı, türünün en iyi örneklerinden. Kitapta ana karakterimizin dile getirdiği "D. H. Lawrence hakkındaki kitabı yazıyor olmam gerek", "Lawrence hakkında yazacağım kitapla ilgili herhangi bir gelişme kaydedeceksem" gibi tekrarlar ve yapılacak işten çok işin nasıl yapılacağına dair monologların ön planda olması, söz konusu başkaldırıya işaret ediyor.

Hayat ekseninde bir roman

Gelelim Reşat Çalışlar'ın *Gariplikler*'ine... "Bir Yapımcı, Bir Bozumcu, Bir Youtuber, Bir DJ, Bir Maske ve diğerlerinin Orhan Veli konulu bir film projesi etrafında gelişen tuhaf macerası" alt başlığını taşıyan romanda, ana eksene Orhan Veli konulu bir film projesi yerleşiyor. Karakterler bu film projesi için oradalar. Fakat Geoff Dyer'ın peşine düştüğü ve ulaşması imkânsız hale gelen Lawrence kitabı gibi bir proje bu. Orada var, ama aslında yok. Orhan Veli'nin hayaleti kitap boyunca karakterleri rahat bırakmıyor; çekilecek bir film var, evet, ama bu hiç önemli değil. Çalışlar'ın yapmak istediği biraz farklı gibi duruyor: Romanını biraz daha hayat eksenine çekiyor; günceli yakalama, olan bitene, hâlihazırda yaşananlara dair bir not çıkarma, bazen şerh düşme isteği içinde yazar.

Kitapta fazla karakter olması başlarken korkutsa da o keşmekeşin içinden bir gürültü yığını çıkmıyor. Takip etmesi yer yer güçleşse de, Çalışlar kendini geri planda tutmayı becerip sahneyi karakterlere bırakmayı ihmal etmemiş. Anlatacak çok şeyi olsa da yazar -Demet Akalın'dan Instagram ünlülerine, TikTok'a, geniş bir skala bu- tüm bunları karakterlerine ve olay örgüsüne yedirmeyi başarmış. Karakter yaratmada ve olay örgüsündeki ustalığına rağmen, bir noktada eleştirilebilir: Birçok karakterin iç dünyasında farklı şeyler dönse de, bu tuhaf karakterlerin arasında Miray Garibe, tastamam bir "aptal sarışın" olmaya mahkûm ediliyor, komplike bir karakter olmaya yer yer yaklaşıp yazarın birkaç hamlesiyle hemen blogger'lığa geri dönüyor, sadece ekran önünde var olan bir karaktere dönüşüyor. Başka bir deyişle, Çalışlar'ın Miray Garibe'ye hiç acımadığı da söylenebilir.

Bunun dışında, *Gariplikler* tuhaf bir kitap. Çağın timeline'larda akan ritmini yakalıyor. Afili Filintalar'la doğan o zıpır edebi çizgiden güç aldığı, ona benzediği de söylenebilir. Bense Çalışlar'ın zihnini çok daha berrak tutmayı başardığını; karakterleriyle, çok katmanlı olay örgüsüyle birçok yazarın üstesinden gelemeyeceği, hiçbir şey hakkında dolu dolu bir kitap yazdığını söylemek istiyorum.

GARİPLİKLER
Reşat Çalışlar
H2O KİTAP 2019

daha fazlası için: sabitfikir.com

HIRÇIN DENİZLERİ AŞMAK İSTEYENLER İÇİN...

Sitem Ateş, *Gölgenin Ağırlığı*'nda bir denizci beyinin, Mecit'in ayak izlerini takip ediyor ve 1920'lerden günümüze bir Türkiye panoraması çıkarıyor. Elindeki tek mavnayı bir filoya dönüştüren denizci beyinin yaşamı, hırçın denizleri aşmak isteyenler için bir rehber...

TURKUVAZ KİTAP

www.turkuvazkitap.com.tr

turkuvazkitap turkuvazkitap turkuvaz.kitap

D&R MUSIC BOOK STORE

İLKİM ÖZ

TERAPİDE 5 SOLUK

MARTI /martiyayinlari

Dikkati Arttıran
Hafızayı Güçlendiren
Zekayı Geliştiren

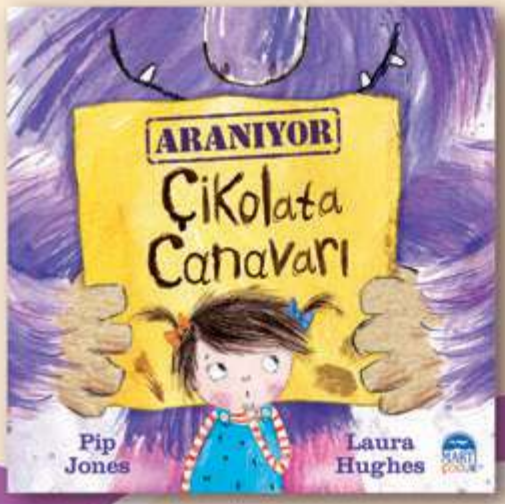
Öğrenme Kartları

New York Times BESTSELLER

martiçocukkitapları MARTI ÇOCUK